

Raziskava po javnem naročilu in pogodbi 3330-12-784012:

Teoretično-empirična raziskava o jezikovnopolitičnih učinkih obstoječega pravnoformalnega okvira statusa in rabe slovenščine in drugih jezikov v javnosti

Naročnik: **Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport**
Maistrova 10, 1000 Ljubljana

Avtorja:
Franc Marušič, Univerza v Novi Gorici
Rok Žaucer, Univerza v Novi Gorici

Nova Gorica, 20. 11. 2012

KAZALO

UVOD	4
1. SLOVENSKA ZAKONODAJA O IMENIH PODJETIJ	4
1.1 Nekateri vprašljivi vidiki zakonodajnih določb	6
1.1.1 Mrtvi jeziki	6
1.1.2 Blagovna ali storitvena znamka	7
1.1.3 Določbe NavodilaJU	9
1.1.4 Presoja narečnega gradiva	10
1.1.5 Imena podjetij s.p.	10
1.1.6 Binarna opredelitev (ne)slovenskosti	10
1.2 Ajpesov spletni iskalnik oziroma Aplikacija za kontrolo fantazijskega imena	11
1.3 Praksa poslovnega registra vzorčnega okrajnega sodišča in vzorčne izpostave Ajpesa	13
2. SORODNA ZAKONODAJA V NEKATERIH DRUGIH DEŽELAH	15
2.1 Hrvaška	15
2.1.1 Praksa	16
2.2 Slovaška	17
2.3 Québec	19
3. PREGLED POSLOVNEGA REGISTRA RS Z VIDIKA SLOVENSKE IMEN PODJETIJ, REGISTRIRANIH V RAZLIČNIH ČASOVNIH OBDOBJIH, DEFINIRANIH Z OZIROM NA SPREJETJE JEZIKOVNE ZAKONODAJE	20
3.1 Vzorec	20
3.1.1 Metoda ocenjevanja 'slovenskosti' in rezultati	20
3.2. Podroben opis kriterijev z rezultati	21
3.2.1 Črkovni nabor	21
3.2.2 Slovenska vrednost črk	24
3.2.3 Vsebnost podvojenih črk	25
3.2.4 Poreklo opisa dejavnosti	26
3.2.5 Poreklo osrednjega/lastnoimenskega dela imena	29
3.2 Sklep	30

4. STALIŠČA GOVORCEV DO OBSTOJEČEGA NAČINA UREDITVE JEZIKOVNIH VPRAŠANJ TER NJIHOVO RAZUMEVANJE POJMA SLOVENSKOSTI	31
4.1 Stališča do konkretne zakonodaje in do načelnega zakonskega uravnavanja jezika	31
4.2 Razumevanje pojma slovenskosti in ocena slovenskosti konkretnih imen	38
5. SKLEP	42
VIRI	45
PRILOGE	46
1. Vprašalnik (kakor so ga videli anketiranci na spletu)	
2. Rezultati spletne ankete	

UVOD

Z naročilom za raziskovalno nalogo z gornjim naslovom, ki ga je razpisalo Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, se je poskušalo pridobiti študijo, ki bi analizirala zakonsko ureditev s področja rabe jezikov (predvsem slovenščine) v Sloveniji, podala primerjalne podatke z deželami s sorodno sociolingvistično krajino, z npr. pregledom stanja v Poslovnem registru Slovenije ocenila učinkovitost zakonodajnih ukrepov s področja urejanja jezikovnih vprašanj v Sloveniji, predvsem 17. in 18. člena Zakona o javni rabi slovenščine, in povzela stališča govorcev do teh vprašanj. Potreba po taki raziskavi sledi iz Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2007–2011 (ReNPJP0711) (cilj 3, ukrep d, in cilj 4, ukrep d).

V skladu z željami naročnika in dispozicijo je pričujoča študija organizirana okrog treh točk: primerjave slovenske zakonodaje z zakonodajnimi določili glede jezika imen podjetij in podobnih vprašanj v nekaterih drugih državah (točki 1 in 2 v poročilu), pregleda stanja v poslovnem registru pred in po uveljavitvi določenih relevantnih zakonskih navodil (točka 3 v poročilu), pregleda stališč govorcev do obstoječega načina ureditve tovrstnih vprašanj ter njihovo razumevanje pojma slovenskosti (točka 4 v poročilu).

1. SLOVENSKA ZAKONODAJA O IMENIH PODJETIJ

Imena podjetij v Sloveniji že od leta 1993 regulira Zakon o gospodarskih družbah (ZGD). Ta je v svoji prvi različici določal, da mora biti firma v slovenščini, a je iz te določbe izvzel dodatne sestavine iz 13. člena istega zakona (ZGD 1993, 20. člen, 3. odstavek). Dodatna sestavina je določena v 13. in 27. členu ZGD, kjer je zapisano: "Firma ima lahko dodatne sestavine, ki družbo podrobneje označujejo, ki pa ne smejo biti take, da spravljajo ali utegnejo spraviti v zмотo glede vrste ali obsega poslovanja ali da bi utegnilo priti do zamenjave s firmo ali znakom razlikovanja druge osebe ali bi kršile pravice drugih oseb." (ZGD-1-UPB 3, 13. člen)¹, in nadalje določeno, da je dodatna sestavina obvezna sestavina firme za družbe z omejeno odgovornostjo in delniške družbe (ZGD 1993, 27. člen, 4. in 5. odstavek)² (prim. Marušič 1999). Izraz 'firma' se v ZGD-ju uporablja za celotno ime nekega podjetja in vsebuje fantazijski del, ki se mu reče tudi dodatna sestavina in je za najpogostejše tipe gospodarskih družb, d.d. in d.o.o., obvezen, obvezni del, ki označuje organizacijo podjetja, torej, ali je podjetje delniška družba (d.d.), družba z omejeno odgovornostjo (d.o.o.), družba z neomejeno odgovornostjo (d.n.o.) itd., ter oznako, "ki nakazuje dejavnost družbe" (ZGD-1-UPB 3, 12. člen).

ZGD je v letih po 1993 doživel številne spremembe in dopolnitve, ki so zadevale tudi omenjene tri člene. Leta 2001 je Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-F) spremenil 20. člen zakona, tako da je izbrisal dodatno sestavino kot izjemo, za katero jezikovna zahteva ne velja, ter kot izjemi dodal dve situaciji, v katerih je dopustno imeti firme v jeziku, ki ni slovenščina "– če ustrezajo firmam oziroma imenom družbenikov, ki so sestavni del firme ali; – če gre za mrtvi jezik ali fantazijska poimenovanja." Že ZGD-F je torej omejil možnosti ustanoviteljev podjetij pri izbiri osrednjega dela imena podjetja oz. firme, le da

¹ 13. člen ZoGD se je od leta 1993 do danes minimalno spremenil, vendar ta sprememba nima pravnih posledic. "Firma ima lahko dodatne sestavine, ki družbo podrobneje označujejo. Te ne smejo biti take, da spravljajo ali utegnejo spraviti v zмотo glede vrste ali obsega poslovanja ali da bi utegnilo priti do zamenjave s firmo ali znakom razlikovanja druge osebe ali bi kršile pravice drugih oseb." (ZoGD 1993, 13. člen)

² Tudi v tem členu je od leta 1993 do 2009 prišlo do minimalne spremembe saj je bila leta 1993 vsebina 4. in 5. odstavka združena v 4. odstavek. Tudi ta sprememba nima nikakršnih pravnih posledic.

je bila omejitev leta 2001 zapisana ohlapno in bi se jo hitro zaobšlo s trditvijo, da je vsako ime, ki ni slovensko, pač fantazijsko oz. da izvira iz enega od nešteto mrtvih jezikov.

Omejitev je bila dodatno razdelana že v naslednji dopolnitvi zakona ZGD-G (2004), kjer je bil v 20. člen dodan nov odstavek (na mesto dela druge alineje istega člena) "(4) V firmi se lahko uporabljajo fantazijska poimenovanja, ki ne vsebujejo tujih črk" (ZGD-G, 2. člen). Z izjemo dodatne dopolnitve, ki dopušča neslovenska imena, če ta "ustrezajo registriranim blagovnim ali storitvenim znamkam" v prenovljenem zakonu iz leta 2006 (ZGD-1), je takšna ureditev jezika firme v Zakonu o gospodarskih družbah še vedno v veljavi.³

Trenutno veljavni Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1-UPB 3) torej predvideva slovenska imena podjetij, izjeme pa dopušča le v primeru, da firme oziroma deli firm ustrezajo firmam, imenom ali priimkom družbenikov, ki so sestavni del firme, ustrezajo registriranim blagovnim ali storitvenim znamkam, so domišljajska poimenovanja, ki ne vsebujejo tujih črk, ali gre za mrtvi jezik.

Slovenska imena podjetij predvideva tudi Zakon o javni rabi slovenščine (ZJRS), ki v svojem 17. členu določa, da se "[f]irma oziroma ime pravnih oseb zasebnega prava in fizičnih oseb, ki opravljajo registrirano dejavnost, [...] vpiše v sodni register oziroma drugo uradno evidenco, če je, skladno s področnimi zakoni, v slovenščini." (ZJRS, 17. člen). Dopušča pa ZJRS nekaj več svobode za poimenovanje obrata, prodajalne, gostinskega in drugega lokala ali drugega poslovnega prostora, saj za poimenovanje teh enot, če nosijo od podjetja drugačno ime, "lahko uporabljajo besede v tujem jeziku, če pomenijo mednarodno uporabljen izraz za posamezno vrsto poslovnega prostora, če vsebujejo tujo blagovno ali storitveno znamko ali če gre za krajše besedne zveze, ki so zaradi običajne rabe razumljive večini potrošnikov, če predstavljajo sestavni del celostne podobe." Poleg teh dveh določil je v ZJRS relevanten tudi 19. člen, saj določa, da mora ob zakonu nastati tudi "navodilo o ugotavljanju ustreznosti firme oziroma imena, ki se na podlagi prvega odstavka 17. člena tega zakona lahko vpiše v sodni register oziroma drugo uradno evidenco.", torej navodilo za ugotavljanje, kaj je slovensko in kaj ne. To dopolnilo zakona je bilo v Uradnem listu objavljeno junija 2006 - Navodilo o ugotavljanju jezikovne ustreznosti firme pravne osebe zasebnega prava oziroma imena fizične osebe, ki opravlja registrirano dejavnost, pri vpisu v sodni register ali drugo uradno evidenco (NavodiloJU).

NavodiloJU v 6. členih določa, kaj naj se razume pod zakonsko zahtevo, da morajo biti imena podjetij v slovenščini. NavodiloJU je precej splošno in uvodoma predpisuje, da morajo "Besedne, slovnične in izrazne (pravopisne oziroma izgovorne) prvine firme oziroma imena [morajo] ustrezati normi slovenskega knjižnega jezika ali izvirati iz gradiva slovenskih pokrajinskih narečij." (NavodiloJU, 2. člen, 1. odstavek). Ker so imena podjetij pogosto fantazijska imena oz. novotvorbe, bi bilo nesmiselno predpisati, da so imena podjetij lahko le besede iz Slovarja slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) oz. iz Besedišča slovenskega jezika (BSJ), čeprav bi bilo to dejansko edino brez težav izvedljivo navodilo, saj je za vsakršno drugačno presojo treba imeti več jezikoslovnega znanja, kot se ga sme pričakovati od uradnika na sodnem registru oz. AJPES-u. Zato NavodiloJU tudi podrobneje določa, kaj se šteje kot 'knjižnojezikovna norma' oz. 'narečna prvina' (2. odstavek 2. člena):

"(2) Šteje se, da so knjižnojezikovne ali narečne prvine v slovenskem jeziku:

- če izvirajo iz prvotne slovenske jezikovne dediščine (npr. dom, siv, drug, živeti, gost, iskra);
- če so v zgodovinskem razvoju do današnjih dni nastale na podlagi prvotne slovenske jezikovne dediščine (npr. domačijski, osivelost, združenje, preživnina, gostivanje, iskrnica); med take izraze se uvrščajo tudi zloženske, kratice in podobne tvorjenke iz prvin prvotne dediščine (npr. domoljub, SOD, Belsad);

³ 20. člen je do zadnje verzije zakona ZGD-1-UPB 3 doživel še nekaj lepotnih popravkov, za katere se zdi, da nimajo pravnih posledic.

- če so bile v raznih zgodovinskih obdobjih prevzete v slovenščino iz tujih jezikov ter so se do današnjih dni slovnično in izrazno (pisno oziroma izgovorno) že uskladile s slovensko jezikovno normo (npr. koruza, april, šola, kalcij, suveren, formirati, maksimum, džamija, kolidž, klub, komedija, evro); med slovenske izraze se uvrščajo tudi nadaljnje tvorjenke iz tako usklajenih prvin (npr. avtošola, razformirati, kompleksen, evroobmočje, Evrodom, Dars)."

Nadalje NavodiloJU omenja, da naj se slovenskost firme meri tudi s prisotnostjo "njenih besednih, slovničnih in izraznih sestavin v standardnih jezikovnih priročnikih" ter v spletno dostopnih reprezentativnih korpusih.

V 2. odstavku 3. člena NavodilaJU podajajo nekaj primerov izmišljenih besed, ki naj veljajo kot neslovenske, pri čemer se "kot neslovenske [...] štejejo zlasti" "nekrafične in nemedmetne besede, ki se končujejo na podvojeno soglasniško črko (npr. linn, zmarhh); besede, v katerih se uporablja tuja črka ali v katerih je slovenski glasnik zapisan na neslovenski način (glasnik /k/ s črko <c>, npr. <clers, ocon>); besede, ki so oblikovane s prevzetimi priponami na domačih podstavah (npr. mladizem, kuping); skladienske zveze brez upoštevanja slovenskih ujemalnih pravil (npr. žareč iskra)".

V razdelku je bila s kronološkega vidika na kratko predstavljena zakonodaja, ki regulira jezik pri imenih podjetij. Kot je razvidno iz opisa stanja, določilo o slovenskosti imen podjetij dejansko izvira iz Zakona o gospodarskih družbah (v svoji osnovni različici že iz ZGD iz leta 1993, v sedanji različici iz ZGD-1-UPB3 iz leta 2009) in ne iz ZJRS, ki se v primeru imen podjetij le sklicuje na področne zakone. Ocenjevanje učinkovitosti zakonodajnih ukrepov s področja urejanja jezikovnih vprašanj v Sloveniji, predvsem 17. in 18. člena Zakona o javni rabi slovenščine, kar je izhajalo iz naročila raziskave, je zato deloma otežkočeno, saj je učinkovitost določil ZJRS-ja težko ocenjevati ločeno od učinkovitosti ZGD-ja. V razdelku 2 spodaj si bomo ogledali zakonodajo, ki uravnava jezik in obliko imen podjetij v nekaterih drugih evropskih državah.

1.1 Nekateri vprašljivi vidiki zakonodajnih določb

Naloga, ki si jo je zakonodajalec zadal z določilom, da morajo biti imena podjetij in gostinskih obratov v slovenščini, se pogosto izkaže za zahtevno. Kadar iz nadaljevanja sledi, kaj bi bilo ob veljavi takega splošnega določila smiselno spremeniti, to ne pomeni, da zagovarjava tako določilo; gre le za privzemanje, da je zakonsko določilo trenutno v veljavi, in predpostavko, da bo tudi v prihodnje. Iz nadaljevanja sicer večkrat sledi tudi, da je smiselnost takega določila vprašljiva. Spodnji pregled vprašljivih vidikov ni izčrpen.

1.1.1 Mrtvi jeziki

Slovenska zakonodaja (enako hrvaška, ne pa québeška) dela glede neslovenskih prvin izjemo pri mrtvih jezikih. Izvzetost imen, pri katerih gre za mrtvi jezik, v javno rabo potencialno vnaša tuja poimenovanja v vsej razsežnosti, torej z neslovenskimi črkami in vrednostmi črk vred. Postavlja se vprašanje, zakaj bi se za mrtve jezike delala izjema.

En možen odgovor je, da zato, ker jeziki kot latinščina, stara grščina ipd. ali zakonodajalcu samemu ali po oceni zakonodajalca v slovenski družbi na splošno predstavljata v nekem smislu prestižne jezike. Če je tako, bi moralo to seveda pomeniti, da taki jeziki, ker so v vsaj nekaterih domenah komunikacije v Sloveniji prestižni, slovenščini predstavljajo grožnjo. In

če je eden od namenov jezikovno določujoče zakonodaje (ZJRS, ZGD ...) zaščititi slovenščino pred grožnjo drugih jezikov, je izključitev teh jezikov iz dosega zakonskih določil ravno nasprotna osnovnemu namenu te zakonodaje. Mrtvi jeziki oziroma konkretno latinščina je v preteklosti tudi na naših tleh že bila nosilec nekaterih domen komunikacije, tako da sama mrtvost jezika ne izključuje izmed nabora možnih ogrožujočih jezikov. Pri npr. esperantu⁴ pa je celo ideja ravno ta, da bi postal svetovna lingua franca, svetovna lingua franca pa je v razvitih deželah – neglede na to, kateri jezik to je – za posamezne lokalne jezike brez dvoma poglavitni ogrožujoči jezik. Misel, da naj bi bil zaradi svojega umetnega nastanka in "breznacionalnosti" esperanto bolj pravičen od npr. angleščine, je s stališča potencialnega ogrožanja slovenščine brezpredmetna; če bi bil svetovna lingua franca esperanto, bi slovenščino ogrožal nič manj in nič več, kot jo trenutno ogroža angleščina. Če pa naj bi bili mrtvi jeziki izvzeti kot neprestizni in kot taki za slovenščino neogrožujoči, pa ni razloga, zakaj ne bi izvzeli še marsikaterih živih jezikov, ki niso nič prestižnejši in za slovenščino nič bolj ogrožajoči.

Če pa vzamemo kot enega od osnovnih namenov jezikovno določujoče zakonodaje (ZJRS, ZGD ...) zaščito prebivalce Slovenije, ki so v primeru javne komunikacije v tujih jezikih zaradi nerazumevanja lahko v svoji državi odrinjeni iz komunikacije, je izključitev mrtvih jezikov iz dosega zakonskih določil zopet ravno nasprotna temu osnovnemu namenu jezikovne zakonodaje. Glede na to, da je med prebivalci Slovenije danes znanje angleščine brez dvoma bolj razširjeno kot znanje latinščine ali esperanta, kaj šele kateregakoli drugega mrtvega jezika, se prebivalce z javno rabo mrtvih jezikov spravlja v podrejen položaj v večji meri kot z javno rabo jezikov, kot so angleščina, nemščina ...

Neuradno sva sicer izvedela (informacija z izpostave Ajpesa, potrjuje se tudi na nekem spletnem forumu <http://forum.ra-sora.si/viewtopic.php?t=277>), da po mnenju jezikoslovne stroke na Ministrstvu za izobraževanje, znanost, kulturo in šport latinščina ne sodi med mrtve jezike – po informaciji z Ajpesa menda zato, ker se govori v Vatikanu. Kot prvo velja omeniti, da taka interpretacija skoraj zagotovo ni interpretacija, ki so jo imeli v mislih zakonodajalci še nedolgo nazaj; leta 2003 je namreč podjetje za pogrebne storitve z latinskim imenom *Ave* s strani vladnega Urada za slovenski jezik dobilo celo nagrado za zgledno ime podjetja.⁵ In kot drugo velja omeniti, da že bežen pogled na splet razkrije, da po splošnem razumevanju v slovenski družbi latinščina vsekakor spada med mrtve jezike. Če se je torej za potrebe zakona med mrtve jezike ne šteje, bi moralo vsaj NavodiloJU vsebovati tudi definicijo mrtvega jezika. Glede na zadržke iz prejšnjih dveh odstavkov oziroma namen zaščitne jezikovne zakonodaje, kot ga razumeva sama, pa se zdi tako ali tako edino smiselno, da se mrtvih jezikov ne obravnava nič drugače kot drugih tujih jezikov – razen če namen zakonodaje v tej točki ni več ščitenje slovenščine temveč propagiranje mrtvih jezikov/latinščine.⁶

1.1.2 Blagovna ali storitvena znamka

Zakon o gospodarskih družbah v 2. alineji 3. točke 20. člena iz zahteve po slovenskosti firme izvzema imena, ki "ustrezajo registriranim blagovnim ali storitvenim znamkam". Hkrati Zakon o

⁴ Pri umetnem esperantu sicer ni jasno, ali naj se šteje za mrtev jezik. Če je jezik, ki ni živ, mrtev, bi ga široka javnost (kljub potencialno nekaterim maternim govorcev, obširni esperantski wikipediji ...) verjetno prištevala k mrtvim jezikom.

⁵ Prim. <http://www.finance.si/45722/Vladni-urad-za-slovenski-jezik-podelil-priznanja-za-najbolj%C5%A1a-slovenska-imena-podjetij>

⁶ Če drži tudi navedba z omenjenega foruma, da so na Ministrstvu ob zavrnitvi imena *Littera scripta* svetovali vpis v poslovenjeni različici *Litera skripta*, pa se postavlja vprašanje, ali s na ta način dejansko ne legitimiziramo vsake tujejezične besede/zveze, ki jo zapišemo po slovenskem "piši kao što govoriš".

industrijski lastnini (ZIL-1-UPB-3) pri znamki ne zahteva slovenskosti – dopušča torej tudi registracijo tujejezičnih znamk. Na ta način omogoča zakonodaja registracijo praktično kakršnikoli firm, če se le prej registrira znamka. To načeloma zadeva vse organizacijske oblike podjetij, tudi najpogostejše d.o.o. in s.p., saj za registracijo znamke ni potrebna pravna oseba in lahko torej tudi fizična oseba najprej registrira poljubno znamko in potem preko istovetnosti z znamko registrira d.o.o. ali s.p. V primeru d.o.o. lahko preko blagovne znamke neslovenski element tako postane praktično osrednji del firme, v primeru s.p.-ja pa po 72. členu Zakona o gospodarskih družbah (ob obveznih imenu in priimku, oznaki s.p. in oznaki dejavnosti) "morebitni dodatni del" firme. V tem gre zakonodaja vsekakor proti splošnemu namenu jezikovnih določb Zakona o gospodarskih družbah, Zakona o javni rabi slovenščine itd.

Deloma nejasna je določba Zakona o javni rabi slovenščine glede imen obratov, lokalov in drugih poslovnih prostorov (18. člen), ki ob siceršnji zahtevi po slovenskosti v takih imenih dopušča "besede v tujem jeziku, če [...] vsebujejo tujo blagovno ali storitveno znamko". To ubeseditev bi se dalo interpretirati, da ima lokal lahko neslovensko ime samo, če vsebuje jezikovno neslovensko znamko, registrirano v tujini, ne pa, če vsebuje jezikovno neslovensko znamko, registrirano v Sloveniji – neglede na to, da se sme v Sloveniji po Zakonu o industrijski lastnini registrirati tudi jezikovno neslovenske znamke. Na tako interpretacijo navaja dejstvo, da je v Zakonu o javni rabi slovenščine na drugem mestu (15. člen) uporabljen izraz "tujejezična imena blagovnih in storitvenih znamk" (poudarek F.M. in R.Ž.) in se torej z izrazom "tuja blagovna ali storitvena znamka" (poudarek F.M. in R.Ž.) verjetno ne misli na jezik. Če zakonodaja torej pri imenih lokalov, obratov itd. res dopušča tuje besede le, če vsebujejo jezikovno neslovensko znamko, registrirano v tujini, ne pa, če vsebujejo jezikovno neslovensko znamko, registrirano v Sloveniji, s tem vzpostavlja vsaj zelo problematično, če ne tudi nedovoljeno razlikovanje, saj sta po Zakonu o industrijski lastnini jezikovno slovenska in neslovenska znamka povsem enakovredni.

Neglede na spuščanje neslovenskih elementov v imena podjetij "skozi zadnja vrata" preko registrirane blagovne znamke pa je močno vprašljivo tudi samo dejstvo, da se regulira jezik firme gospodarskih družb ne pa jezik blagovnih in storitvenih znamk. Preko oglaševanja in tržnega predstavljanja se zdijo blagovne znamke v javni rabi precej bolj izpostavljene in imajo zato, vsaj kar se tiče neposrednih učinkov, precej večji vpliv na slovenskost oz. neslovenskost enega vidika jezikovne krajine – bližje imenom obratov in lokalov kot firmam podjetij. Če predpostavljamo, da je zakonodajalec namen jezikovnih določb ZJRS-ja, ZGD-ja itd. ščitenje slovenščine, slovenskosti jezikovne krajine Slovenije in jezikovno ščitenje prebivalcev Slovenije, je torej razlika v pristopu do firme podjetij in blagovnih in storitvenih znamk presenetljiva.⁷ Oziroma obrnjeno, če zakonodajalec pristaja na neslovenskost pri znamkah, postane precej manj razumljivo, da načeloma ne pristaja na neslovenskost pri imenih podjetij, vsaj pri fantazijskem delu firme.

⁷ Ugibava sicer, da gre za določbo, ki sledi iz mednarodnega prava, saj se pri blagovnih znamkah dela izjema tudi v zakonodajah drugih dežel, ki za firmo sicer zahtevajo domači jezik. Nenazadnje pa lahko mednarodno prijavo znamke, ki je veljavna tudi v Sloveniji, po Madridskem sporazumu o mednarodnem registriranju znamk ali pri uradu EU za harmonizacijo notranjega trga opravi tudi kdorkoli iz Slovenije; ker se pri tovrstni prijavi nikakor ne zahteva slovenskosti, bi bilo vztrajanje pri slovenskosti znamk, registriranih v Sloveniji, verjetno malo učinkovito.

1.1.3 Določbe NavodilaJU

NavodiloJU določa, da se kot neustrezne štejejo firme, ki vsebujejo "besede, v katerih se uporablja tuja črka ali v katerih je slovenski glasnik zapisan na neslovenski način (glasnik /k/ s črko <c>, npr. <clers, ocon>)" (2. alineja 2. točke 3. člena). Glede na to, da pri vpis podjetja v register ne vključuje podatka o izgovoru firme (poskus določanja izgovora z vpisom v register bi bil po našem sicer res povsem nesmiseln), se postavlja vprašanje, kako se uradnik odloči, ali gre pri posameznem imenu za neslovensko vrednost črk. Obstajajo sicer primeri, kjer se to določiti da, saj so npr. na začetku besede nekateri sklopi fonotaktično nesprijemljivi; izgovor [clers] v tem smislu v slovenščini verjetno ni mogoč, torej gre ob predpostavki, da mora biti ime izgovorljivo, pri nizu 'clers' lahko le za neslovensko vrednost črke 'c'. Sicer ni jasno niti, ali je predpostavka, da mora biti fantazijski del firme, ki je lahko fantazijski, izgovorljiv, kot tudi ne, kako bi lahko od uradnikov registrov pričakovali aktivno zavedanje fonotaktičnih pravil slovenščine. Neglede na to pa obstajajo tudi primeri, kje vrednost črke brez hkratne registracije izgovora dejansko ni določljiva. Ob upoštevanju celotnega slovenskega gradiva ni očitno, da niza 'ocon' ne bi mogli brati [ocon], torej s slovensko vrednostjo črk; fonološko gledano ni pri takem izgovoru nič očitno protisistemskega (prim. besede kot 'nocoj', priimke kot 'Bovcon' itd.). Pri fantazijskih poimenovanjih, ki niso izključena po katerem drugem določilu 3. člena NavodilaJU ali zaradi zbujanja "predstav, temelječih na resničnosti" ali zaradi vsebovanja "v naravnem jeziku pomensko [...]prepoznavn[ih] sestavin" (4. člen NavodilaJU), je odločanje o slovenski vrednosti črk torej nemogoče.

Če bi se poskušalo pri vpisu predlagano ime ocenjevati s kontrolo izgovora imena, pa je pri imenih, ki so načeloma izgovorljiva na več kot ena način (npr. [okon] in [ocon]), ena možnost, da se omogoča le zapisane nize, ki jim slovenski govorniki dovolj pogosto pripisujejo izgovor, ki vsebuje slovensko vrednost črk. To bi se dalo ugotavljati tako, da se določi minimalni odstotek določenega vzorca naključnih slovenskih govorcev, ki mora za besedo dati odgovor, da bi jo izgovorili s slovensko vrednostjo črk; nato se da vzorcu slovenskih govorcev zapisani niz prebrati, nakar se različice prešteje in se odloči, ali izgovor, ki vsebuje slovensko vrednost črk, dosega minimalni prag pogostosti.⁸ Ali je država pripravljena tako preverjanje uzakoniti in financirati, je seveda drugo vprašanje.

Podobno velja za razna druga določila, tako iz NavodilaJU kot širše. NavodiloJU v 3. alineji 2. točke 3. člena določa, da ime ne more vsebovati "besed[...], ki so oblikovane s prevzetimi priponami na domačih podstavah (npr. mladizem, kuping)". Kako določimo, ali gre pri npr. nizu 'kuping' za kombinacijo domače podstave 'kup' in neslovenske pripone '-ing' in ne morda zgolj za izmišljen izraz, ki ne zbuja "predstav, temelječih na resničnosti" ali zaradi vsebovanja "v naravnem jeziku pomensko [...]prepoznavn[ih] sestavin" (4. člen NavodilaJU)? Tako določilo težko uide arbitrarnosti, zaradi katere bo odločitev odvisna od jezikovne izkušnje vsakokratnega uradnika. Tudi pri tem lahko do potencialne objektivizacije pridemo tako, da se odločitev prenese na preverbo na vzorcu naključnih slovenskih govorcev.

Pri določilu, da fantazijska imena ne smejo zbujsati "predstav, temelječih na resničnosti" ali vsebovati "v naravnem jeziku pomensko [...]prepoznavn[ih] sestavin" (4. člen NavodilaJU), tudi ni jasno, ali naj bi šlo za zbujsanje "predstav, temelječih na resničnosti" le v primeru, da beseda spominja na konkretno tujejezično besedo, ali tudi če spominja le na konkretni tujejezični glasoslovni vzorec, torej da nam le zveni kot sicer nepoznana beseda iz določenega jezika. V

⁸ Tako preverjanje bi bilo v duhu preverjanja 'berljivosti', 'jasnosti', 'razumljivosti' pri označevanju zdravil in navodilih za njihovo uporabo, za kar prim. Ferbežar in Stabej (2009: 139).

zadnjem primeru se seveda lahko ocena tovrstne kršitve precej razlikuje od območja do območja glede na večje popvpredno znanje konkretnega jezika, npr. italijanščine na Goriškem, nemščine na severu ... Tudi pri tem pa bi lahko do potencialne demokratizacije prišli tako, da se odločitev prenese na preverbo na vzorcu naključnih slovenskih govorcev. Nenazadnje je tudi najsplošnejša določba zaščitne jezikovne zakonodaje, torej zahteva po slovenskosti, še najlažje izvedljiva na tak način.

1.1.4 Presoja narečnega gradiva

Ob tem, da NavodiloJU določa, da morajo prvine firme oziroma imena ustrezati normi slovenskega knjižnega jezika ali izvirati iz gradiva slovenskih pokrajinskih narečij, NavodiloJU dodaja, da se prvine (med drugim) štejejo kot knjižnojezikovno- ali narečnoslovenske, če so se do današnjih dni slovnično in izrazno (pisno oz. izgovorno) že uskladile s slovensko jezikovno normo. Pri tem ni jasno, ali naj bi to določilo veljalo le za knjižnojezikovne prvine ali tudi za narečne. Za narečne pravzaprav ne bi smelo, saj nikakor ni jasno, kaj naj bi glede zapisa narečnih različic "slovenska jezikovna norma" bila. To sicer presojanje morda celo olajša, saj pri narečnih prvinah postane sprejemljiv pač praktično kakršenkoli zapis; ni pa očitno, da je bila taka inkluzivnost namen zakonodajalca.

Hkrati imamo po narečjih ogromno prvin, ki so široko znane, a se jim knjižna slovenščina odpoveduje oziroma se iz nižjih socialnih zvrsti ne prebijejo zaradi prevzetosti (npr. t.i. nemške popačenke). Iz tega bi torej sklepali, da ne gre za slovenske prvine. A hkrati so v narečjih prisotne že dolgo in bi torej morale biti priznane kot narečnoslovenske prvine. Hkrati ob tem, da se jim knjižna slovenščina odpoveduje, seveda ne moremo govoriti o usklajenosti s knjižnoslovensko normo, presojanje "usklajenosti s slovensko normo" pa lahko zopet postane problematično (je s "slovensko normo usklajen" zapis auspuh, avspuh ali oba; fršlus, feršlus ali oba?).

1.1.5 Imena podjetij s.p.

ZGD in NavodiloJU določata, da imena načeloma ne smejo vsebovati neslovenskih črk. ZGD pa določa, da mora ime s.p.-ja obvezno vsebovati ime in priimek lastnika. Ker nabor črk za osebno izkaznico in podobne dokumente vsebuje tudi več črk, ki niso del slovenske abecede (q, w, x, y, ä, ö, ü, é in đ), in ker izvorno neslovenska imena in priimki pogosto vsebujejo tako tuje črke (npr. Wagner, Türk) kot neslovensko vrednost črk (npr. Gjurin, Kraigher), zakonodaja tu dosega ravno nasprotni učinek, kot naj bi bil sicer njen namen: v primeru lastnikov s.p.-jev, katerih ime vsebuje neslovensko črko ali neslovensko vrednost črke, to prvino dejansko vsiljuje tudi v ime podjetja (pri npr. d.o.o.-jih poimenovanje po imenu družbenika le omogoča).

1.1.6 Binarna opredelitev (ne)slovenskosti

Zakonodaja predvideva opredelitev imen kot ali slovenskih ali neslovenskih. A že NavodiloJU omenja, da se kot "neslovenske [...] štejejo zlasti" besede, ki ..., kar že navaja na lestvičnost pojma slovenskosti. Če pa obstaja lestvica, obstajajo tudi primeri manj očitne (ne)slovenskosti oziroma primeri, pri katerih presojanje (ne)slovenskosti ne bo enostavno. Da je enostavno določanje (ne)slovenskosti nemogoče, je bila ena osrednjih ugotovitev raziskave Marušič (2006), potrditev pa je prišla tudi v raziskavi Marušič in Žaucer (2009), kjer sva v anketi spraševala,

kako slovenska se jim zdijo posamezna imena.⁹ Rezultati, prikazani v tabeli 1, jasno kažejo, da tudi govorci slovenščine slovenskosti ne dojemajo kot binarne lastnosti temveč kot lestvico.

Vprašanje 25: *Kako slovenska so po vašem mnenju spodnja imena lokalov?*

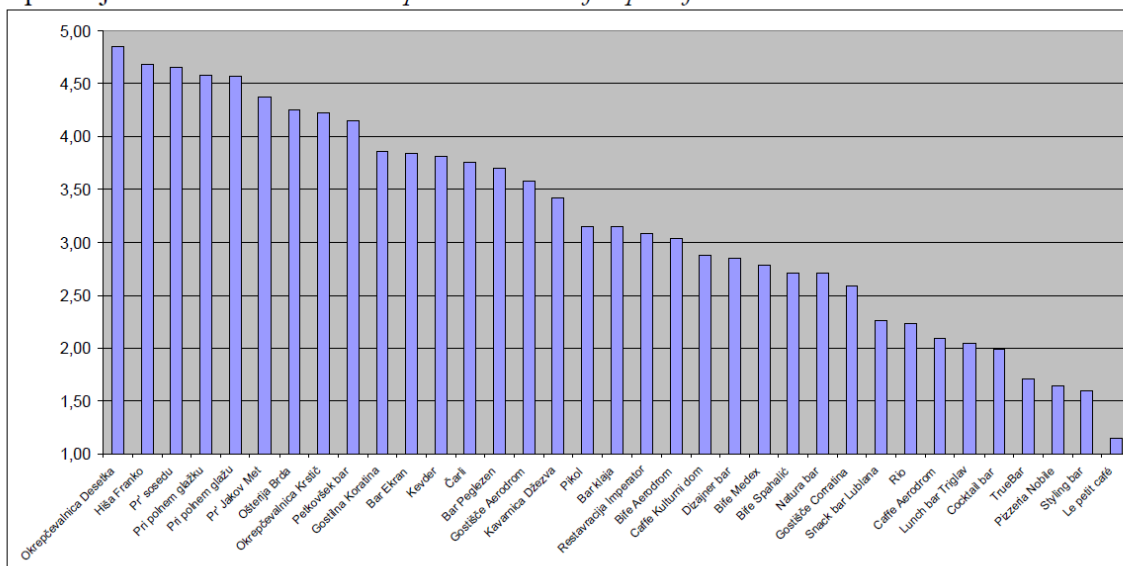

Tabela 1: Prikaz lestvičnega pojmovanja slovenskosti na primeru imen lokalov (Marušič in Žaucer 2009)

Seveda je tudi ob lestvični naravi slovenskosti možno celoto ločiti na dva dela z določitvijo stopnje na lestvici, ki bo veljala kot meja. A potem bi moral uradnik pred vsakim vpisom ime presoditi še z nekakšnim mnogopostavnim algoritmom za oceno stopnje slovenskosti, kar pa je v praksi verjetno težko izvedljivo. Hkrati oceno pri marsikateri postavki (prim. 1.1.3 zgoraj) določa tudi osebna izkušnja posameznika, ki se že med prijaviteljem in uradnikom hitro ne sklada. Kot je bilo omenjeno že v 1.1.3, pa tudi glede splošne ocene slovenskosti vsaj načeloma obstaja možnost, da se jo preverja pri uporabnikih, torej s preverbo na vzorcu slovenskih govorcev.

1.2 Ajpesov spletni iskalnik oziroma Aplikacija za kontrolo fantazijskega imena

Po zapisu na strani <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/ustanovitev-podjetja/firma-podjetja> sklepamo, da je predstavitev iskalnika, ki je objavljen na Ajpesovi strani, lahko zavajajoča. Na mladopodjetniški strani namreč navajajo zakonske omejitve glede jezikovnega izgleda firme (prepoved tujih črk itd.), nakar sledi napotek: »kontrolno fantazijskega imena lahko opravite z naslednjo aplikacijo«, pri čemer nas povezuje na besedi »povezuje« odpelje na Ajpesovo podstran z naslovom *Aplikacija za kontrolo fantazijskega imena*¹⁰. Vsaj nekateri uporabniki torej od omenjene aplikacije pričakujejo, da jim bo opravila skladnost z zakonskimi jezikovnimi predpisi. Vendar aplikacija dejansko samo kontrolira, ali se vneseni niz prekriva z imeni že registriranih podjetij, ne pa skladnosti z določbami morebitnega novega fantazijskega

⁹ Z drugega stališča na težavnost določanja slovenskosti in konkretno na težavnost uporabe NavodilaJU opozarja tudi Stabej (2012: 14).

¹⁰ http://www.ajpes.si/prs/fant_default.asp

imena. Tak uporabnik lahko torej ob preverbi niza *runkelj* (ali celo knjižnoslovenskega niza *klopca*, če ob tem ne pomisli, da očitno iskalnik ne dela tega, kar je pričakoval) sklene, da ime s to besedo ne ustreza določbam in torej ne bo sprejeto.

Za nepozornega/nevztrajnega uporabnika je stvar lahko še slabša. Če iščemo nize *bussines*, *bussiness* ipd., nam aplikacija izpiše imena podjetij, ki vsebujejo niz *business*, npr. *SIGEM BUSINESS CONSULTING*, *poslovno svetovanje d.o.o.* Od tu naprej se uporabnik, če je v sistem prijavljen, sicer lahko preklika tudi do celotnih vpisnih podatkov izpisanega podjetja, preko česar lahko oceni, ali je verjetno, da je bilo to ime podjetju dovoljeno npr. zaradi tujega družbenika. Če tega ne naredi, pa v primeru uporabnika, ki od *Aplikacije za kontrolo fantazijskega imena* pričakuje le preverbo skladnosti nameravanega imena z jezikovnimi določbami, iskalnikova rešitev prej izpade kot navajanje uporabnika, da mu registracija niza *bussines* sicer ne bo dovoljena, da pa lahko registrira nekakšno kombinacijo z nizom *business*. Če gre za uporabnika, ki išče podatke o nekem podjetju, je tovrstno pametno iskanje pri aplikaciji seveda dobrodošlo, saj odpravlja neuspešna iskanja zaradi zatipkov, napačno zapomnjenih imen ipd. Če gre za uporabnika, ki pričakuje, da mu aplikacija nudi preverbo zamišljenega imena z vidika skladnosti z jezikovnimi določbami, pa očitno vodi do situacij, ko rezultat deluje ravno nasprotno temu, kar je – ugibamo – zakonodajalec ob sprejetju zakona verjetno nameraval doseči.

1.3 Praksa poslovnega registra vzorčnega okrajnega sodišča in vzorčne izpostave Ajpesa

V skladu z dispozicijo smo poskusili pridobiti tudi kriterije, ki jih uporabljajo sodni registri, ko ob prijavi za vpis v register posameznih podjetij presojuje o slovenskosti firme. Obrnili smo se na eno slovensko okrajno sodišče in na eno izpostavo AJPES-a.¹¹ Pri spodnjem kratkem opisu gre torej za nesistematično zbrane podatke nereprezentativnega vzorca, zato posploševanje ni mogoče.

Glede presojanja posameznih delov imena so nam potrdili, da enako pozornost posvečajo tako fantazijskemu delu firme kot delu firme z opisom dejavnosti. Na okrajnem sodišču poročajo, da se kot nejasna večkrat pojavlja presoja slovenskosti opisa dejavnosti, češ da se prijavljajo nove dejavnosti, za katere se v slovenščini še ni ustalil domači izraz, niti se tuji izraz še ni slovnično in izrazno (pisno oziroma izgovorno) uskladil s slovensko jezikovno normo, s čimer bi zadostil 3. alineji 2. točke 2. člena NavodilaJU.

Pri presojanju posameznih besed so od priročnikov in korpusov potrdili predvsem uporabo v NavodiluJU navedenega Slovarja slovenskega knjižnega jezika in raznih tujejezičnih spletno dostopnih slovarjev, manj ostalih v NavodiluJU navedenih priročnikov (Slovenski pravopis, Veliki slovar tujk, Slovenska slovnica) in še manj v NavodiluJU tudi navedenih besedilnih korpusov (www.fida.net, www.fidaplus.net, bos.zrc-sazu.si/s_beseda.html); o uporabi kakšnih dodatnih ustaljenih pomagal ne poročajo. Za preverjanje poimenovanj, ki potencialno izhajajo iz narečij, ne poročajo o nikakršnih posebnih pomagalih. Kako bi dostopali do "zbird narečnega gradiva Inštituta za slovenski jezik", ki so izrecno omenjene v NavodiluJU kot vir za narečno gradivo, ne vejo.

¹¹ Obojim se najlepše zahvaljujema za prijazno posredovanje informacij, puščava pa konkretne enote zaradi ohranjanja anonimnosti neimenovane.

Kot morebiten pripomoček nimajo na voljo tudi kakšnega sistematično vodenega seznama zavrženih imen.¹² Menili so tudi, da bi jim utegnilo biti pri obravnavi v pomoč obvezno pojasnilo glede izvora imena, ki ga želi stranka registrirati (prim. postopek na Hrvaškem).

Praktične uporabnosti NavodilaJU vprašani s stališča uradnika registra niso ocenili zelo visoko (da uporabnost za uradnika registra ni prav visoka, domneva tudi Stabej 2012: 13). Da bi imeli možnost kakšnega dodatnega izobraževanja za interpretacijo in implementacijo NavodilaJU s strani Službe za slovenski jezik pri Ministrstvu za izobraževanje, znanost, kulturo in šport ali kakšne druge ustanove, ne vedo, poročajo pa na AJPES-u o enkratnem dogodku v obliki koristnega posveta s predstavniki Ministrstva. Na obeh enotah poročajo, da se imajo v primeru dvoma možnost obrniti na kontaktno osebo na Ministrstvu, kar sledi iz 5. člena NavodilaJU. Na okrajnem sodišču poročajo, da se te možnosti tudi poslužujejo (podatek o tem, koliko se ta možnost izkorišča, ima naročnik raziskave), na AJPES-u, da se je praktično ne poslužujejo – če se posvetujejo, se posvetujejo s centralo AJPES-a, ta pa potencialno naprej z Ministrstvom.

Glede obravnave morebitnih imen iz mrtvih jezikov informanti na registru sodišča in Ajpesa poročajo zelo različno. Na okrajnem sodišču so kot primer imena iz morebitnega mrtvega jezika navedli ime, za katerega uporabnik pravi, da je latinsko. V takem primer, poročajo, ob prijavi občasno zahtevajo dokazilo o latinskosti, npr. s priložitvijo fotokopije iz latinskega slovarja. Na Ajpesu pa so glede morebitnega latinskega imena omenili, da po mnenju jezikoslovne stroke na Ministrstvu latinščina ne spada med mrtve jezike. Hkrati so na Ajpesu omenili, da bi v primeru morebitnega imena iz mrtvega jezika dokazilo iskali sami, saj da po njihovi oceni (po Zakonu o splošnem upravnem postopku) nimajo pooblastila, da prijavitelja pozovejo k dostavi dokazila. Na eni od obeh enot bi bil torej vpis istega latinskega imena možen, na drugi ne; hkrati bi bil v primeru imena iz jezika, ki bi bil kot mrtev obravnavan na obeh enotah, za prijavitelje na eni in drugi enoti postopek deloma različen.

Na sodnem registru okrajnega sodišča so opozorili tudi na problem, ki izvira iz razhajanja v pogledih izvrševalcev zakonodaje, konkretno višjega sodišča, in jezikoslovne stroke na Ministrstvu. Pri konkretnem primeru gre za definicijo fantazijskosti, za primer je bil dan primer združitve dveh tujih nizov, ki imata vsaka zase pomen (npr. *business* in *consulting*), zapis skupaj (torej *businessconsulting*) pa glede na pravopis izvornega jezika ni mogoč in torej tak niz ne predstavlja obstoječe besede. Uradnik na sodnem registru okrajnega sodišča je poročal, da naj bi bilo po odločbi višjega sodišča tako tip imena sprejemljiv¹³, ker ne gre za tuje temveč izmišljeno/brezpomensko ime, po presoji svetovalca z Ministrstva pa naj tako ime ne bi bilo sprejemljivo. En dejanski primer takega registriranega imena je *JETSKIPRODUCTION* (vpis 2012, brez tujih družbenikov, po dosegljivih podatkih ne gre za poimenovanje po registrirani blagovni znamki¹⁴) – ali je bil razlog za nezavrnitev res pisava skupaj, sicer ne veva. Na AJPES-

¹² Morda bi bilo smiselno na spletnih straneh registrov ponuditi bazo zavrženih imen – da si lahko potencialni prijavitelji ustvarijo pričakovanje glede prakse in se tako odvrta ponavljanje istih zadev – in izbor zavrženih imen z laiku prilagojeno obrazložitvijo, zakaj so bila zavržena. Hkrati bi kot pripomoček oboje služilo tudi uradnikom registrov.

¹³ Podobno mnenje je objavljeno tudi na podjetniški strani <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/ustanovitev-podjetja/firma-podjetja>, kjer je zatrjeno, da medtem ko *business consulting* ni dovoljen niz, bo *businessconsult* kot nepomenski niz dovoljen.

¹⁴ Po pregledu baz, navedenih na strani Urada RS za intelektualno lastnino (<http://www.uil-sipo.si/uil/dejavnosti/baze-podatkov/>).

u glede istega primera niso izražali dvomov – takega imena ne bi registrirali, češ da gre za očitno izigravanje.

Najina interpretacija bi ob morebitnem imenu *businessconsulting* sicer bila, da je preprečitvi takih poskusov namenjen 4. člen NavodilaJU, po katerem so fantazijski dodatki lahko »kratice, skovanke ali drugi izrazi, ki ne zbujejo predstav, temelječih na resničnosti, ali ki vsebujejo izmišljene in v naravnem jeziku pomensko neprepoznavne sestavine«. Če privzemamo govorca, ki pozna tuji besedi *business* in *consulting* (če ga ne bi, bi bilo tako ali tako kot fantazijsko sprejemljivo že tudi *business consulting*), gotovo tudi skupaj pisani niz *businessconsulting* zbuja predstave, temelječe na resničnosti, oziroma vsebuje v tujem naravnem jeziku pomensko prepoznavno vsebino. A če stvari tako ni interpretiralo višje sodišče, gre pač očitno za še en problematični vidik predpisa.¹⁵

Na eni od obeh enot sva poizvedovala tudi, kako bi postopali v primeru, ko bi želel prijavitelj kot fantazijski del firme vpisati 'ocon', za katerega bi rekel, da ga izgovarja [ocon], ne morda [okon]. ('Ocon' je v NavodiluJU naveden kot zgled neustreznega imena zaradi neslovenske vrednosti črk.) Informanti so se nagibali k sprejetju, a vendarle z očitnim zadržkom. Podoben je bil odziv na poskus vpisa podjetja 'Auspuh, podjetje za izpušne sisteme' kot imena iz narečnega gradiva.

Že ob nesistematični preverbi samo dveh enot, na katerih se v poslovni register vpisujejo podjetja (sicer različnih organizacijskih vrst), se kaže, da v praksi ob konkretnih predlogih imen prihaja do različnih tolmačenj zakonskih določb (latinščina, *businessconsulting*), da je dostopnost nekaterih po NavodiluJU referenčnih pomagala (narečne zbirke) vprašljiva, da se nekatera pomagala, ki so za narečno gradivo včasih bolj referenčna kot npr. Slovar slovenskega knjižnega jezika, uporabljajo redko (korpusi), potrjuje pa se tudi, da hitro pride do primerov, ko NavodiloJU ne nudi trdnih napotkov glede postopanja (prim. tudi Stabej 2012: 13). Pokazalo se je tudi nekaj potencialnih možnosti za olajšave postopka preverjanja in odločanja.

¹⁵ V konkretnem primeru imena *business consulting* bi sicer imeli tudi kršitev prepovedi dveh istih črk, itd.

2. SORODNA ZAKONODAJA V NEKATERIH DRUGIH DEŽELAH

V pregledu se v skladu s potrebami naročnika osredotočava na izbor dežel s sorodno sociolingvistično krajino. To prepoznavava predvsem v nekaterih drugih deželah s slovanskim večinskim jezikom in z v relevantnem kontekstu približno primerljivim številom govorcev (Hrvaška, Slovaška), deloma pa tudi v deželah, kjer je večinski jezik v globalnem smislu sicer bistveno močnejši od slovenščine, a je zaradi specifičnega sociolingvističnega konteksta dojemana in v državnem kontekstu v nekem smislu obravnavan kot manjšinski (Québec).

2.1 Hrvaška

Jezikovna določila na Hrvaškem vsebuje ustava, ki med drugim za na celotnem področju uradna postavlja hrvaški jezik in latinično pisavo (12. člen)¹⁶, jezikovna določila pa vsebujejo tudi mnogi področni zakoni. Med temi so Zakon o gospodarskih družbah, Zakon o ustanovah¹⁷, Zakon o zaščiti potrošnika¹⁸, Zakon o tehničnih predpisih in ocenjevanju skladnosti¹⁹, Zakon o registru društev, koordinaciji društev in predstavnikih narodnih manjšin²⁰, Zakon o tujcih²¹, Zakon o hrvaškem državljanstvu²², itd. Zakona, ki bi ustrezal slovenskemu ZJRS, pa hrvaška zakonodaja ne pozna.

Javna razprava o krovnem jezikovnem zakonu je bila na Hrvaškem sicer odprta že večkrat, tudi v državnem zboru. Podana sta bila vsaj dva konkretna predloga zakona (2010²³ in 2012²⁴), k sprejetju Zakona o javni rabi hrvaščine so nekateri jezikoslovci pozvali tudi s Podgorsko deklaracijo o položaju in javni rabi hrvaščine v Republiki Hrvaški in Evropski uniji²⁵, predlog je podprl tudi Svet za normo standardne hrvaščine (ustanovljen na Ministrstvu za znanost, izobraževanje in šport leta 2005 in ukinjen leta 2012). Ena od stvari, ki se je v javni razpravi izpostavljala kot pomankljivost določitve hrvaščine kot uradnega jezika z določili v ustavi in nekaterih področnih zakonih, je to, da v teh aktih niso nikjer predvidene niti pristojnosti za nadzor niti sankcije za kršitve.

V luči primerjave s slovensko zakonodajo glede določanja imen podjetij velja pri hrvaški zakonodaji posebej izpostaviti Zakon o gospodarskih družbah. Ta že v svoji prvi različici iz leta 1993 (NN 111/93) glede jezikovne rabe vsebuje skoraj ista določila kot tudi v svoji trenutni različici (NN 111/12)²⁶. Podobno kot slovenski Zakon o gospodarskih družbah v 1. točki svojega 20. člena določa, da mora biti firma v slovenščini, tudi hrvaški Zakon o gospodarskih družbah v 1. točki 20. člena določa, da mora biti firma v hrvaščini in v latinici in da se lahko rabijo tudi arabske številke; pri določilih o latinici in arabskih številkah gre za kasnejši dopolnitvi, določilo, da mora biti firma v hrvaščini, pa je zakon vseboval že v prvi različici. In podobno kot slovenski

¹⁶ <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/232289.html>

¹⁷ <http://www.zakon.hr/z/313/Zakon-o-ustanovama>

¹⁸ <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/305806.html>

¹⁹ http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_02_20_485.html

²⁰ <http://www.zakon.hr/z/471/Zakon-o-Registru-vije%C4%87a,-koordinacija-i-predstavnik-a-nacionalnih-manjina>

²¹ <http://zakon.hr/z/142/Zakon-o-strancima>

²² <http://www.zakon.hr/z/446/Zakon-o-hrvatskom-dr%C5%BEavljanstvu>

²³ <http://www.sabor.hr/fgs.axd?id=15763>

²⁴ www.sabor.hr/fgs.axd?id=19592

²⁵

http://hr.wikisource.org/wiki/Podgorska_deklaracija_o_polo%C5%BEaju_i_javnoj_uporabi_hrvatskoga_jezika_u_Republici_Hrvatskoj_i_Europskoj_uniji

²⁶ <http://www.zakon.hr/z/546/Zakon-o-trgov%C4%8Dkim-dru%C5%A1tvima>

ZGD tudi hrvaški zakon v nadaljevanju istega člena, konkretno v drugi točki, uvaja izjemo, ki je v enem delu zelo podobna izjemi iz slovenskega ZGD-ja – namreč da lahko firma vsebuje posamezne tuje besede, kadar gre za ime, firmo ali znamko družbenika oziroma njegovega podjetja, registriranega na Hrvaškem. Ob tem izjemo dela tudi za besede, ki so v hrvaščini ustaljene, ki nimajo hrvaške ustreznice ali ki so iz mrtvega jezika – torej izjemo, ki je vsaj v dveh od treh delov prisotna tudi v slovenski zakonodaji, deloma v 4. alineji 3. točke 20. člena ZGD (mrtvi jezik), deloma v 3. alineji 2. točke 2. člena NavodiluJU (ustaljena tuja poimenovanja). Ista določila so vključena tudi v Zakon o ustanovah.

Ob hrvaškem imenu hrvaški zakon o gospodarskih družbah brez omejitev dopušča tudi hkraten vpis v poslovni register v tujem jeziku, a v 21. členu dodaja, da je ob morebitni uporabi v registru vpisanega tujega imena obvezna hkratna raba hrvaškega imena. V primerjavi s slovenskim ZGD-jem (3. alinejo 3. točke 20. člena) hrvaški zakon ne predvideva izjeme domišljijских poimenovanj. Hkrati hrvaški zakon določa le jezik firme, ne vsebuje pa določil o od imena firme različnih imenih obratov, lokalov itd., torej ničesar takega, kot je določilo 18. člena slovenskega ZJRS. Hrvaška zakonodaja tudi ne pozna kakšnega navodila o presojanju hrvaškosti, česa takega ne vsebuje tudi Pravilnik o vpisu v sodni register²⁷.

Podobno kot v slovenski zakonodaji tudi v hrvaški zakonodaji ni reguliran jezik blagovnih znamk (ne v Zakonu o blagovni znamki²⁸ ne v Pravilniku o blagovni znamki²⁹ – slednji vsebuje le omejitve znakov).

2.1.1 Praksa

Zadnja verzija Pravilnika o vpisu v sodni register (2011)³⁰ vsebuje razdelek IV. Rezervacija imena ali naziva, v katerem je določeno, da se prijavo opravi z oddajo obrazca, obrazec pa po 56. členu med drugim vsebuje "nameravano ime ali naziv" in "pojasnilo glede imena ali naziva". Na sodnem registru enega od hrvaških trgovskih sodišč³¹ pojasnjujejo, da če prijavitelj pravi, da gre za npr. latinsko ime, kar je po zakonu dovoljeno, mora latinskost dokazovati s priložitvijo kopije iz latinskega slovarja – torej podobno kot poročajo s slovenskega registra. Na vprašanje po načinu preverjanja hrvaškosti predlaganih imen pa pojasnjujejo, da se pri tem zanašajo na lastno znanje, ki ga imajo kot hrvaški govorci, po potrebi ob souporabi običajnih priročnikov za hrvaški jezik. Za latinskost izraza torej sodišča vzpostavljajo kriterije preko prakse s potrebo po dokazovanju na podlagi priročnikov, za hrvaškost izraza se zanašajo na manj definirano lastno presojo (manj definirano zato, ker kot govorci hrvaščine verjetno kot hrvaško prepoznavajo tudi marsikaj, česar v priročnikih ni).

Neglede na zakonodajo oziroma določilo v hrvaškem zakonu o gospodarskih družbah pogled v hrvaški sodni register³² kaže, da je vsaj kar zadeva opisni del firme tudi na Hrvaškem registriranih nemalo imen, ki si jih zakonodajalci – ugibamo – verjetno niso predstavljali kot dopustnih. Vpisana so recimo imena *AAA CONSULTING društvo s ograničenom odgovornostjo*

²⁷ http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_02_22_591.html

²⁸ <http://www.zakon.hr/z/120/Zakon-o-%C5%BEigu>

²⁹ www.dziv.hr/files/File/zastita/pravilnik_zig_HR.pdf

³⁰ http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_02_22_591.html

³¹ Za prijazno posredovanje informacij se jim najlepše zahvaljujeva, puščava pa konkretno enoto anonimno.

³² sudreg.pravosudje.hr

za poslovno svetovanje i posredovanje (vpis 2012), A. L. M. KONZALTING d.o.o. za poslovanje nekretninama, trgovinu i turistička agencija (2006), CIPA STYLE d.o.o. za trgovinu i završne radove u građevinarstvu (1997), TRAFFICON društvo s ograničenom odgovornošću za projektiranje cesta (1998), BEAUTY CENTAR BOŽICA d.o.o. za trgovinu i usluge (2003) itd., od katerih nobeno nima tujih družbenikov, vsa pa so bila vpisana po sprejetju Zakona o gospodarskih družbah.

2.2 Slovaška

Slovaška jezikovna zakonodaja je dvigovala prah tudi zunaj meja Slovaške vse od sprejetja Zakona o uradnem jeziku Slovaške republike leta 1990, prek dopolnitev in raznih drugih zakonov s tudi jezikovnimi določili (npr. Zakona o poimenovanju krajev v manjšinskih jezikih, 1994) nato do sprejetja Zakona o državnem jeziku Slovaške republike leta 1995 in spet prek več dopolnitev (1997, 1999, 2007, 2009) in drugih zakonov s tudi jezikovnimi določili (npr. Zakona o rabi manjšinskih jezikov, 1999, 2009, 2011) vse do danes. Kot problematični vidiki jezikovne zakonodaje so se izpostavljali ureditev statusa manjšinskih jezikov, dvojezičnih krajevnih napisov, ženskih osebnih imen oziroma priimkov, jezika dokumentov, oglaševanja, napisov na spomenikih ... (Kontra 1996, Votruba 1998, Szabó Mihály Gramma 2006, itd.) Na zakonska določila so se odzivala razne naddržavne, državne in nedržavne ustanove, vključno z Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi (2009)³³ in (na prošnjo Slovaške republike) Beneško komisijo (2010)³⁴.

Zakon o državnem jeziku Slovaške republike in njegova kasnejša dopolnila regulirajo jezikovno rabo v uradovanju, izobraževanju, v občilih in na javnih prireditvah, v vojski, na policiji in pri gasilcih, v pravnem postopku, v gospodarstvu, storitvenem sektorju in zdravstvu, pri čemer lahko kot primer eksplicitne izpostavljenosti navedemo npr. urejanje jezika komunikacije med pacientom in osebjem v zdravstvenih ustanovah, urejanja jezika govorov ali referatov na javnih dogodkih ali urejanja jezika serijskih publikacij. Določa se seveda tudi sankcije za kršitve in kaznovalni postopek. V dopolnitvi iz 2009 (17. oziroma 18. člen³⁵) poskuša zakon natančneje določiti tudi kodifikacijo standardne slovaščine, in sicer z izpostavitvijo najpomembnejšega strokovnega telesa za kodifikacijo standardne slovaščine (Osrednji jezikovni svet, ki je sicer definiran kot posvetovalno telo pri Ministrstvu za kulturo), predvidevanjem s strani Ministrstva objavljenega standardnega priročnika in z orisom postopka spreminjanja norme – v tem razmeroma podrobnem poskusu se slovaška zakonodaja od slovenske bistveno razlikuje. Hkrati posamezne jezikovne vidike (dodatno) regulirajo tudi razni področni zakoni, ob že omenjenih Zakonu o rabi manjšinskih jezikov in Zakonu o poimenovanju krajev v manjšinskih jezikih še npr. Zakon o zaščiti potrošnika (2007)³⁶, ki določa jezik deklaracije blaga, navodil za uporabo ipd.

V primerjavi s slovensko zakonodajo se glede na razmeroma obsežno in mestoma podrobno regulacijo jezikovne rabe v slovaški zakonodaji in glede na njeno mednarodno odmevnost morda izkaže za presenetljivo, da slovaška zakonodaja pri podjetjih ne regulira jezika firme, kot tudi ne imen obratov in lokalov. V 6. točki 8. člena Zakona o državnem jeziku Slovaške republike (1995)³⁷ je določeno, da morajo biti še posebej v lokalih ipd. javnosti namenjeni oglasi in

³³ http://www.pitt.edu/~votruba/ssttopics/slovaklawsonlanguage/OSCE_on_Slovak_Law_on_Language_2009.pdf

³⁴ [http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-AD\(2010\)035-e.asp](http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-AD(2010)035-e.asp)

³⁵ http://old.culture.gov.sk/ministerstvo/pk/priloha?func=viewFile;rid=XAtiWE9w6aNIgFVxZpPnLg;fid=QjCOZoVbXU82M98ceD_4yg

[http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL\(2010\)075-e.asp](http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL(2010)075-e.asp)

³⁶ www.economy.gov.sk/act-no--250-2007-of-9--may-2007-5374/127059s

³⁷ <http://www.culture.gov.sk/vdloc/462/an-act-of-parliament-on-the-state-language-of-the-slovak-republic--1ab.html>

sporočila v državnem jeziku, torej standardni slovaščini (ob čemer se lahko isto sporočilo pojavlja tudi v drugih jezikih), nič pa se ne določa glede imen lokalov samih. Dopolnilo tega zakona iz leta 2009 v 11. oziroma 12. členu³⁸ dodatno pojasnjuje, da zakon regulira le oglaševanje, katerega namen ni promocija izdelkov, storitev, imena podjetja, blagovne znamke itd., in da se lahko imena podjetij, blagovne znamke in imena ustanov, ki so bila registrirana v skladu z veljavno zakonodajo na Slovaškem, v drugi članici EU ali Evropske prostotrgovinske cone, itd., pojavljajo v neslovaščini tudi na znakih, v oglasih in informativnih sporočilih namenjenih javnosti. Zakon o oglaševanju in spremembah ter dopolnitvah nekaterih drugih zakonov iz leta 2001 sicer določa (6. alineja 3. člena)³⁹, da mora biti oglaševanje v skladu z načeli slovnice, pravopisa in pravorečja slovaščine in ustaljene strokovne terminologije, a očitno po Zakonu o državnem jeziku Slovaške republike in njegovi dopolnitvi iz 2009 to velja le za specifično podvrsto oglaševanja. Hkrati jezika poimenovanja podjetij ne omenja niti Zakon o dovoljevanju poslovne dejavnosti (1991, s kasnejšimi dopolnitvami)⁴⁰ in Zakon o registraciji poslovne dejavnosti z naknadno dopolnitvijo (530/2003, 24/2007), jezika blagovne znamke pa ne dopolnjeni Zakon o blagovnih znamkah (2009)⁴¹.

Zakonsko ureditev, ki ne regulira jezika firme, potrjuje tudi sodna praksa, kot jo razkriva pogled v slovaški poslovni in trgovski register⁴². Registrirana najdemo številna podjetja, katerih firma vsebuje 'mednarodne' besede, ki bi ob priredbi NavodilaJU za slovaški kontekst veljala za neslovaško zapisane, npr. *engineering, consulting*, kot tudi neslovaške besede *hair, furniture* itd. Register npr. vsebuje podjetja HAIR FACTORY (vpis 1999), Monika Múdríková PROGRESS HAIR (vpis 2012), Colorhair (vpis 2011), HAIR FASHION PLUS (vpis 2008), HairCare professionals (vpis 1993), Castello furniture (vpis 2009), FOX FURNITURE FABRIC (vpis 2008), ITALIAN STYLE FURNITURE (vpis 2003), Color Furniture Accessori (2010) itd. Pri teh podjetjih glede na dostopne podatke iz registra ne gre za firme, ki bi sledile iz dejstva, da je bila taka firma predhodno registrirana kje zunaj Slovaške, kot tudi ne za firme, ki bi predstavljale ime lastnika/deležnika. Firme z neslovaškimi sestavinami so se torej vpisovale tako pred sprejetjem veljavnega Zakona o državnem jeziku, po sprejetju Zakona o državnem jeziku a pred zadnjo dopolnitvijo, kot tudi po sprejetju zadnje dopolnitve.

Če povzamemo: z ozirom na določitve o imenih podjetij v slovenski zakonodaji opazamo v slovaški zakonodaji dve bistveni razliki. Prva je ta, da se na Slovaškem ne določa jezika firme. Druga je ta, da slovaška zakonodaja določa najpomembnejše strokovno telo, ki Ministrstvu za kulturo svetuje pri kodifikaciji in prenavljanju kodificirane različice slovaščine, medtem ko slovensko NavodiloJU sicer omenja merodajne priročnike (Slovar slovenskega knjižnega jezika, Slovenski pravopis, Veliki slovar tujk, Slovenska slovnica; tri besedilne korpuse; zbirke narečnega gradiva Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša), ne pa niti strokovnega niti političnega kodifikacijskega telesa oziroma teles in s tem pušča odprto vprašanje merodajnosti novih priročnikov in korpusov; v primeru Slovenskega pravopisa in Slovenske slovnice sedanji pravni predpis pravzaprav ostaja odprt že glede merodajnosti trenutnih priročnikov, saj pod tem naslovom v obeh primerih obstaja več kot eno samo delo.

³⁸ http://old.culture.gov.sk/ministerstvo/pk/priloha?func=viewFile;rid=XAtiWE9w6aN1gFVxZpPnLg;fid=QjCOZoVbXU82M98ceD_4yg , [http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL\(2010\)075-e.asp](http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL(2010)075-e.asp)

³⁹ <http://www.economy.gov.sk/act-no--147-2001-coll--on-advertising-and-change-and-amendment-of-some-laws-4673/126358s>

⁴⁰ http://www.minv.sk/swift_data/source/verejna_sprava/zivnostenske_podnikanie_zuborova/Trade%20Licensing%20Act.pdf

⁴¹ <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=6679>

⁴² http://www.orstr.sk/search_subjekt.asp?lan=en , http://www.zrsr.sk/zr_om.aspx

2.3 Québec

Na kratko omenjava še kanadsko provinco Québec. Imena podjetij morajo biti v Québecu že od leta 1977 načeloma v francoščini, to sledi iz enostavnega 63. člena Listine o francoščini⁴³ – "Imena podjetij morajo biti v francoščini", na to določilo pa se v 1. točki 16. člena sklicuje tudi Zakon o gospodarskih družbah⁴⁴, v 1. točka člena 9.1 deloma zapadli Zakon o podjetjih⁴⁵, v 1. točki 17. člena Zakon o javnem predstavljanju podjetij⁴⁶ itd. S 65. členom Listine o francoščini so to uzakonili celo za ob sprejetju Listine že registrirana podjetja, ki so imela nato na voljo do leta 1980, da imena prilagodijo. Listina v 68. členu dovoljuje tudi dvojezična imena, torej s francosko in nefrancosko verzijo, a se mora na znakih v javnem prostoru in v oglaševalskih sporočilih v primeru rabe nefrancoskega imena ob tem vedno pojavljati tudi francosko ime, in to tako, da je na znaku/sporočilu dominantnejše. Z 22. členom Zakona o gospodarskih družbah se podjetjem tudi dovoljuje, da zunaj Québeca poslujejo pod drugim/nefrancoskim imenom. Glede zahteve po francoskem imenu pa zakonodaja predvideva tudi razne izjeme, kot so npr. imena neprofitnih etničnih organizacij itd.

Québeška zakonodaja iz zahteve po francoskosti imena ne izvzema tujih podjetij; če se registrirajo tudi v Québecu, morajo za poslovanje v Québecu registrirati še francosko različico imena in jo tudi uporabljati (kot že rečeno, lahko skupaj s tujim). Vendar je pri tem treba poudariti potezo québeške zakonodaje, ki je za pravilno interpretacijo dometa tega določila zelo pomembna. Québeška zakonodaja francoskost imena zahteva le za opisni del firme, medtem ko za fantazijski del Listina z določbo v 67. členu dopušča tudi osebna imena, toponime, naključne kombinacije črk, zlogov ali števil in izraze iz drugih jezikov, 27. člen Uredbe o jeziku poslovanja⁴⁷ pa dodaja, da je fantazijski del lahko v drugih jezikih, če vsebuje tudi splošni del v francoščini. V tem se torej québeška zakonodaja bistveno razlikuje od slovenske, skladno s to določbo pa v Québeškem poslovnem registru⁴⁸ res tudi brez težav najdemo podjetja, ki izpričujejo to kombinacijo, npr. *Cadeau La bottega Inc.*, *Groupe Fenestra Inc.*, *Le déli Slovenia*, *Produits des viandes Slovenia Ltd.*, *Les cafés Second Cup* (vsa imajo poleg te francoske verzije v registru navedeno še angleško verzijo).

Ob poizvedbi na Québeškem poslovnem registru so nama sporočili, da za določanje francoskosti posameznega predlaganega imena razen že omenjene zakonodaje nimajo kakšnih dodatnih pravil ali smernic. Sklepava sicer, da se v primeru dvoma lahko obrnejo na Québeški urad za francoščino⁴⁹, saj gre za (tudi jezikovno svetovalno) telo, ki je bilo ustanovljeno prav z Listino o francoščino. Je pa seveda težava manj pereča kot v Sloveniji, saj se ne presoja fantazijskega dela firme.

Slovenski zakonodaji pa je québeška podobna v tem, da so s 4. točko 7. člena Uredbe o jeziku poslovanja iz zahteve po francoskosti izrecno izvzete blagovne znamke, razen če so registrirane tudi v francoski različici.

⁴³ http://www2.publicationsduquebec.gouv.qc.ca/dynamicSearch/telecharge.php?type=2&file=/C_11/C11.htm

⁴⁴ http://www2.publicationsduquebec.gouv.qc.ca/dynamicSearch/telecharge.php?type=2&file=%2F%2FS_31_1%2FS31_1.htm

⁴⁵ http://www2.publicationsduquebec.gouv.qc.ca/dynamicSearch/telecharge.php?type=2&file=/C_38/C38.html

⁴⁶ http://www2.publicationsduquebec.gouv.qc.ca/dynamicSearch/telecharge.php?type=2&file=%2F%2FP_44_1%2FP44_1.htm

⁴⁷ http://www2.publicationsduquebec.gouv.qc.ca/dynamicSearch/telecharge.php?type=3&file=/C_11/C11R9.HTM

⁴⁸ http://www.registreentreprises.gouv.qc.ca/fr/liens_utiles/default.aspx

⁴⁹ <http://www.oqlf.gouv.qc.ca/>

3. PREGLED POSLOVNEGA REGISTRA RS Z VIDIKA SLOVENSKOSTI IMEN PODJETIJ, REGISTRIRANIH V RAZLIČNIH ČASOVNIH OBDOBJIH, DEFINIRANIH Z OZIROM NA SPREJETJE JEZIKOVNE ZAKONODAJE

Pregleda poslovnega registra smo se v skladu z željami naročnika lotili z namenom, da ocenimo stanje (ne)slovenskosti imen firm v različnih časovnih obdobjih, in sicer z ozirom na sprejetje različnih delov jezikovno relevantne zakonodaje. S tem smo poskušali dobiti informacijo o morebitnih spremembah stanja, delno omogočeno pa bi bilo tudi sklepanje o učinkovitosti zakonodaje, ki regulira jezik imen podjetij. Morebitne učinke zakonodajnih ukrepov bi se dalo seveda preverjati tudi na razne druge načine, npr. z opazovanjem t.i. jezikovne krajine (Shohamy in Gorter 2009), a bi to zaradi potrebe po delu na terenu zahtevalo precej daljše obdobje in večji finančni vložek, kot je bilo za raziskavo na voljo.

3.1 Vzorec

V poslovni register je novembra 2012 vpisanih preko 140.000 podjetij – preko 77.000 samostojnih podjetnikov in preko 62.000 družb z omejeno odgovornostjo (d.o.o.), če omenimo le dve najpogostejši obliki registracije poslovnih subjektov.⁵⁰ Spričo tega sva za pregled sodnega oziroma poslovnega registra sprejela nekaj omejitev. Prva omejitev je bila na regijo, tako sva od AJPES-a, ki skrbi za poslovni register, prejela le podatke za pravne osebe, ki so registrirane v Osrednjeslovenski (statistični) regiji. Ker je to z naskokom največja statistična regija, meniva, da vzorec ne bi smel biti premajhen, zaradi svoje velikosti pa se zdi, da je tudi reprezentativen. Dodatno sva se omejila le na tri tipe podjetij: d.o.o., s.p. in d.d.. Baza podatkov, ki sva jo pregledovala, je imela tako 48.933 enot.

Opravila sva dva pregleda, avtomatskega in ročnega, saj se žal le določene lastnosti imen lahko pregleduje avtomatsko. Avtomatski pregled je zajemal celotno bazo imen podjetij registriranih v Osrednjeslovenski regiji, ročni pregled pa sva dodatno omejila le na družbe z omejeno odgovornostjo (takih enot je 28.000), med katerimi sva za vsako leto posebej opravila naključni izbor 70 firm.

3.1.1 Metoda ocenjevanja 'slovenskosti' in rezultati

Opravljanje pregleda stanja slovenskosti imen lokalov predpostavlja, da lahko imena delimo na slovenska in neslovenska oziroma ocenimo stopnjo njihove slovenskosti. Ker je jasna delitev imen na slovenska/neslovenska še toliko bolj nemogoča (prim. Marušič 2006 ter Marušič in Žaucer 2009, oziroma sekcijo 1.1.6 zgoraj), sva opis stanja osnovala na razvrstitvi imen glede na več značilnosti, ki jih imamo v širokem pomenu besede lahko za jezikovne in za informativne glede (ne)slovenskosti.

1. črkovni nabor
2. glasovna vrednost črk
3. prisotnost podvojenih črk
4. poreklo naziva tipa lokala (tj. občnoimenskega dela imena)

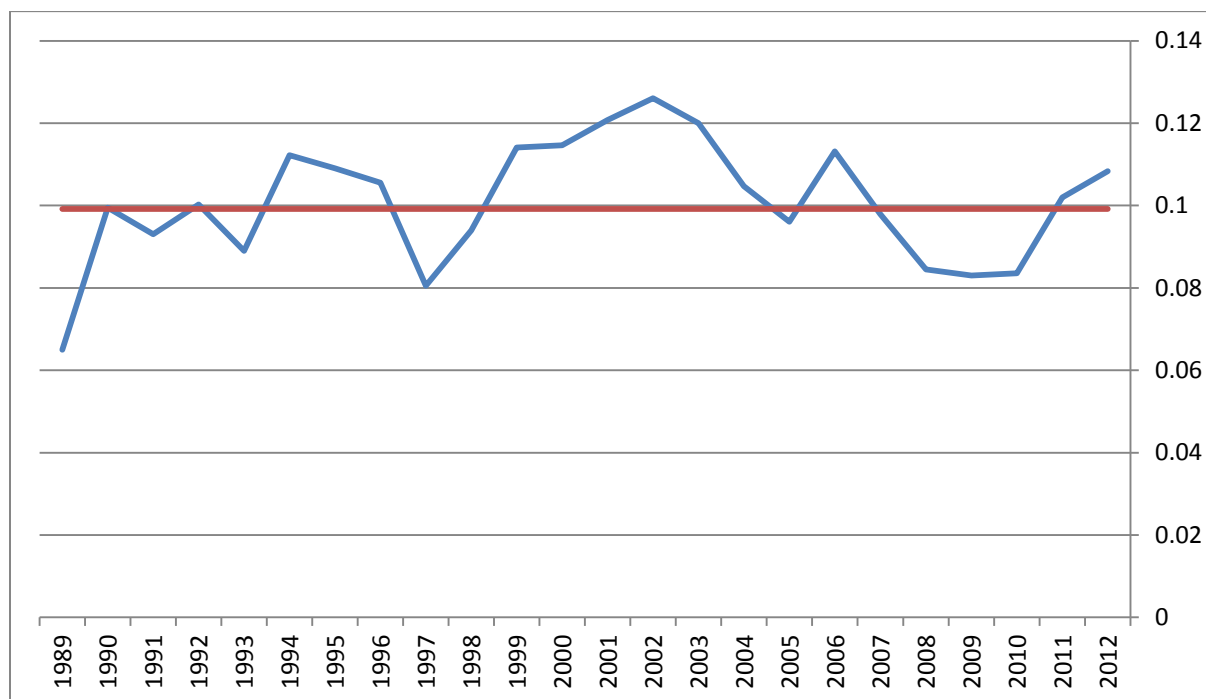
⁵⁰ Za prijazno pomoč pri zagotovitvi dostopa do podatkov iz poslovnega registra se zahvaljujemo Službi za slovenski jezik Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport.

Gotovo bi se lahko pregledovalo oz. imenom določalo še kakšno drugo lastnost, a se izkaže, da so nadaljnji kriteriji od izbranih še težje ulovljivi in tudi manj povedni. Npr. kriterij porekla osrednjega/lastnoimenskega dela imena sva nameravala poskusno uporabiti na podvzorcju imen, a sva se poskusu na koncu odpovedala (gl. 3.2.5).

3.2. Podroben opis kriterijev z rezultati

3.2.1 Črkovni nabor

Preverjala sva črkovno sestavo celotnega imena podjetja. Konkretno sva preverjala, ali ime vsebuje katero od črk, ki ne spada v standardni nabor slovenskih črk, torej ali ime vsebuje črke *x*, *y*, *w*, *q*, *ć*, *đ*, *é*, *ü* itd. To merilo je zapisano v drugem odstavku 3. člena NavodilaJU, navedeno pa je tudi v ZGD-G. Pod tuj črkovni nabor so torej šteje tudi črke, ki jih pri nas sicer poznamo npr. z osebnih izkaznic (npr. *ć*, *ü*), iz matematičnih formul (npr. *x*, *y*), z registrskih tablic itd. Ocenjevala sva dolgo verzijo imena, torej tako opisni del kot lastnoimenski del. To merilo sva preverjala avtomatsko, kar pomeni, da sva s tem kriterijem preverila celotno nama razpoložljivo bazo imen – 48.933 imen. Grafikon 3.1 prikazuje vsakoletni delež registriranih imen, ki so vsebovala katero izmed tujih črk: konkretno sva iskala črke *x*, *y*, *w*, *q*, *ć*, *đ*, *é* in *ü*.

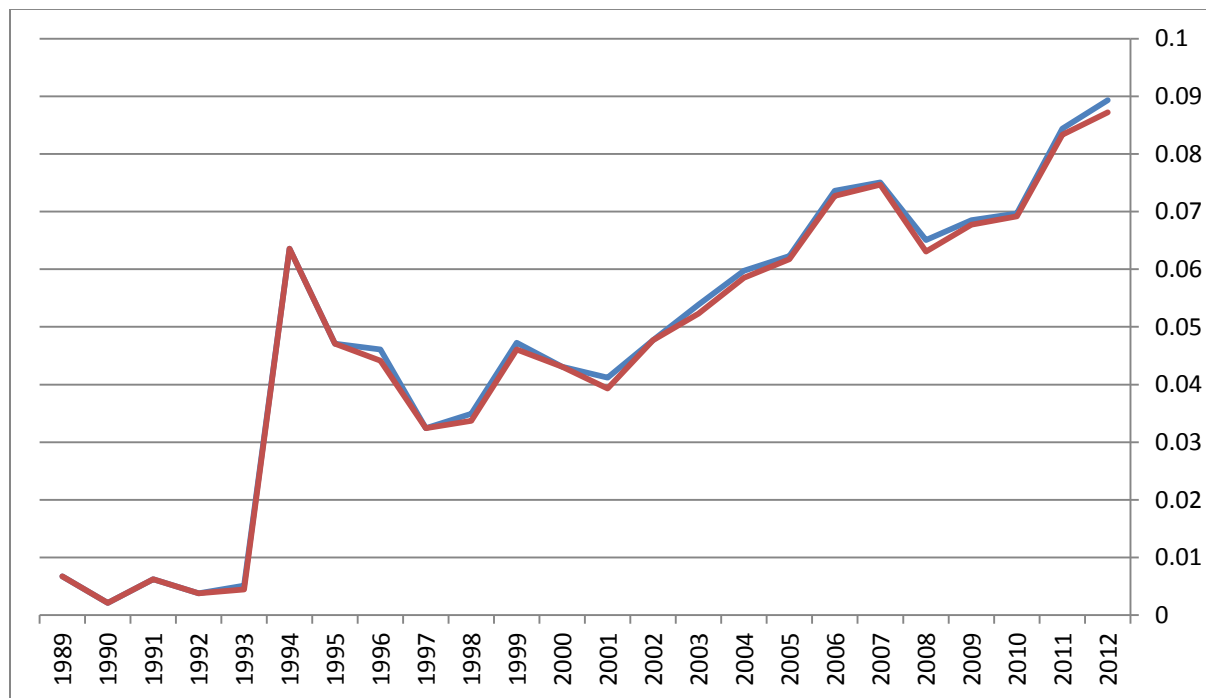

Grafikon 3.1: Delež registriranih podjetij, katerih imena vsebujejo katerokoli tujo črko.

Grafikon 3.1 potrebuje nekaj popravkov. V njem so upoštevane vse tuje črke, neglede na to, ali so del osebnega imena lastnika oz. ustanovitelja ali ne. V zadnjih letih se je namreč precej povečalo ustanavljanje s.p.-jev, ki po 72. členu ZGD-1-UPB3 v firmi *morajo* vsebovati tudi ime in priimek samostojnega podjetnika (prim. 1.1.5 zgoraj). Če torej vsaj poskušamo izvzeti imena, dobimo malo drugačno sliko.

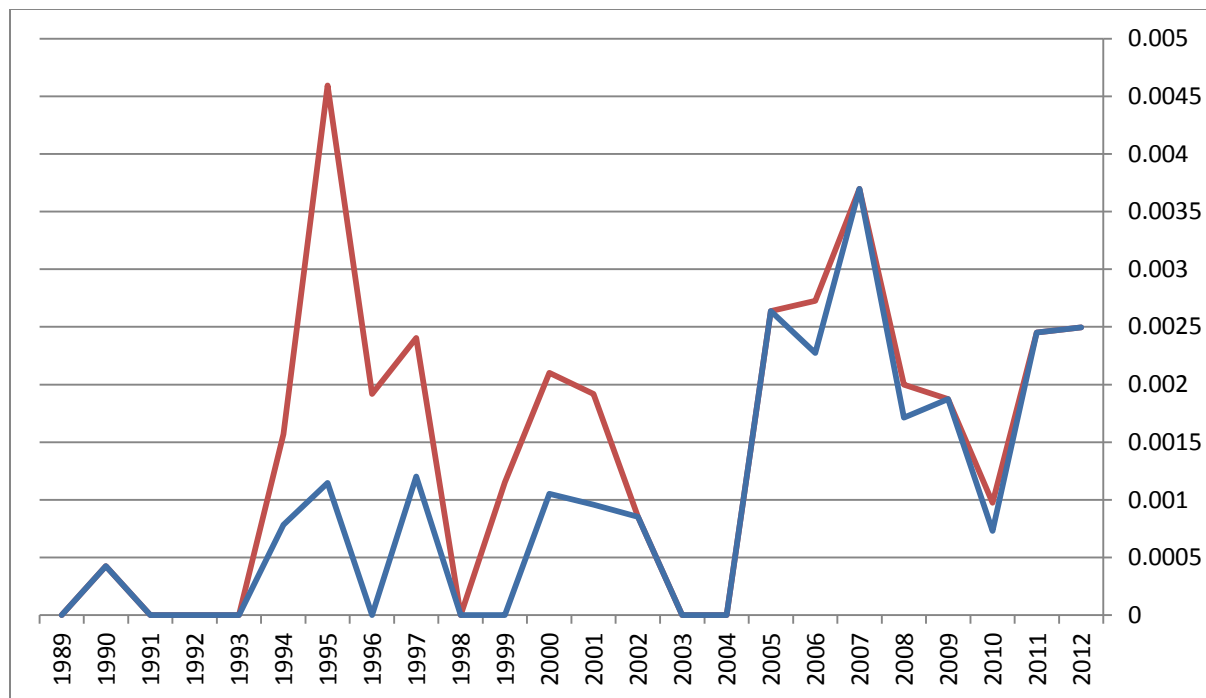
Začnimo pri obeh najredkejših črkah – *é* (2 pojavitvi) in *ü* (12 pojavitev). Črka '*é*' je v enem primeru del osebnega imena ustanovitelja (ABLEGATUS, ANNAMÁRIA SZÉKELY

ILAS S.P.), v drugem pa del fantazijskega imena podjetja, ki je bilo registrirano že leta 1991 (UNIELLÉ oblikovanje plovil d.o.o.). Pri vseh 12 pojavitvah črke 'ü' je ta del osebnega imena samostojnega podjetnika (npr. IZOBRAŽEVANJE IN PREVAJANJE, ERIKA ZORKO MÜLLER, S.P., DECORUS IZDELAVA IN MONTAŽA SENČIL SANDA KÜRBUS-ZORE S.P. itd.), kar pomeni, da jo je smiselno v celoti izpustiti iz našega grafikona. Nadalje iz obravnave lahko izključimo črko 'ć', saj ta v imenih s.p.-jev nastopa takorekoč izključno kot del obveznega priimka podjetnika. Na to kaže grafikon 3.2, kjer sta primerjana deleža registriranih podjetij, ki vsebujejo črko 'ć' in niz 'ić'. Deleža sta takorekoč identična, kar sugerira, da se takorekoč vse pojavitve 'ć' nahajajo znotraj niza 'ić' in so torej del priimka ustanovitelja.

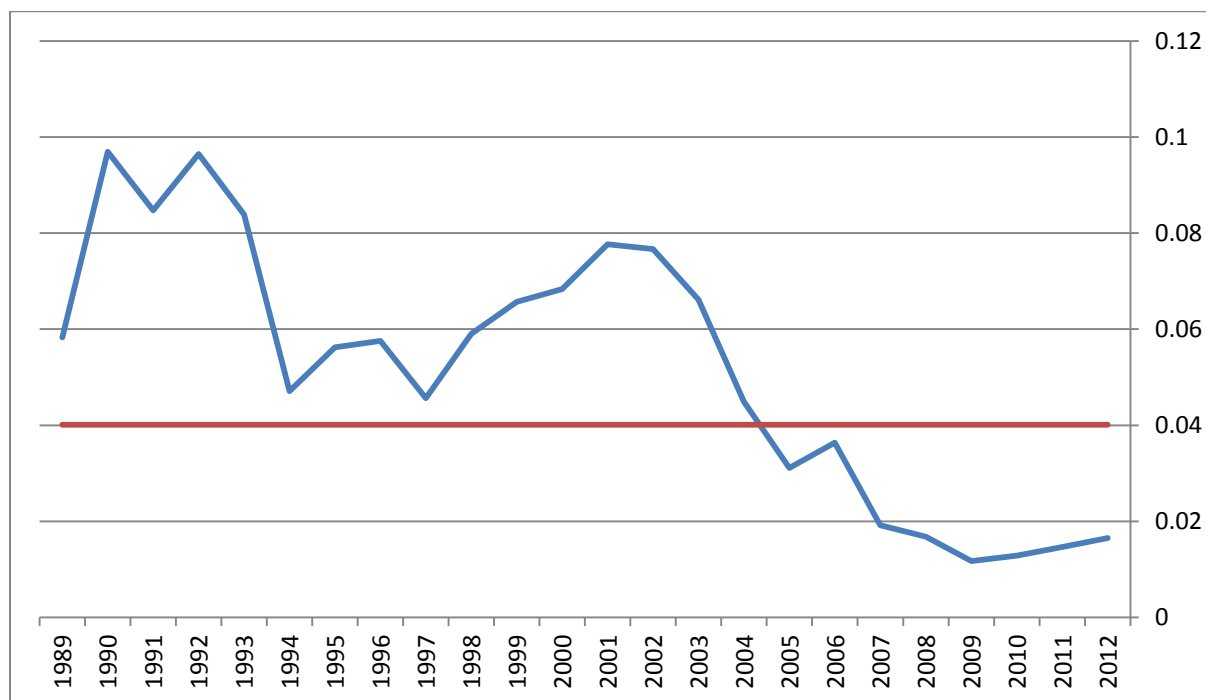
Grafikon 3.2: Primerjava deležev registriranih imen podjetij, ki vsebujejo črko 'ć' in niz 'ić'.

Ker je ta povezava res očitna, brez težav iz obravnave izpustimo tudi črko 'ć'. Kot že rečeno, osebna imena po eni strani predstavljajo nujno sestavino firme samostojnih podjetnikov, takih je v našem podzorcju firm, ki vsebujejo niz 'ić', kar 86%, po drugi strani pa je osebno ime ustanovitelja *dovoljena* sestavina (ne pa obvezna) tudi pri družbah z omejeno odgovornostjo. Če to velja za 'ć', lahko ugibamo, da kaj podobnega velja tudi za 'đ'. 'đ' se za razliko od 'ć' sicer ne pojavlja na le enem daleč najbolj tipičnem mestu v priimkih, vseeno pa lahko primerjamo pojavljanje črke 'đ' v firmah s sopojavljanjem črke 'đ' in oznake s.p. Kot kaže grafikon 3.3, je po letu 2001 delež imen s črko 'đ' takorekoč enak deležu ustanovljenih s.p.-jev, ki v imenu vsebujejo črko 'đ'. Tudi črka 'đ' je v imenih firm torej običajno del imena, zaradi česar jo bova iz končnega grafikona izpustila.

Grafikon 3.3: Primerjava deležev imen s črko 'd' z deležem imen, kjer se 'd' so pojavlja z oznako 's.p.'

Ostanejo torej le črke 'x', 'y', 'w' in 'q'. Seveda se tudi te črke pojavljajo v osebnih imenih, a je njihovo pojavljanje v tej vlogi precej manj pogosto. Le 19% firm, ki vsebujejo 'x', so s.p.-ji (za črke 'w', 'y' in 'q' je ta odstotek nekoliko višji – od 25% do 30%). Grafikon 3.4 torej predstavlja delež imen registriranih podjetij, ki vsebujejo katerokoli izmed štirih tujih črk (x,y,w,q) neglede na to, ali je črka v konkretni firmi del osebnega imena ustanovitelja ali ne.

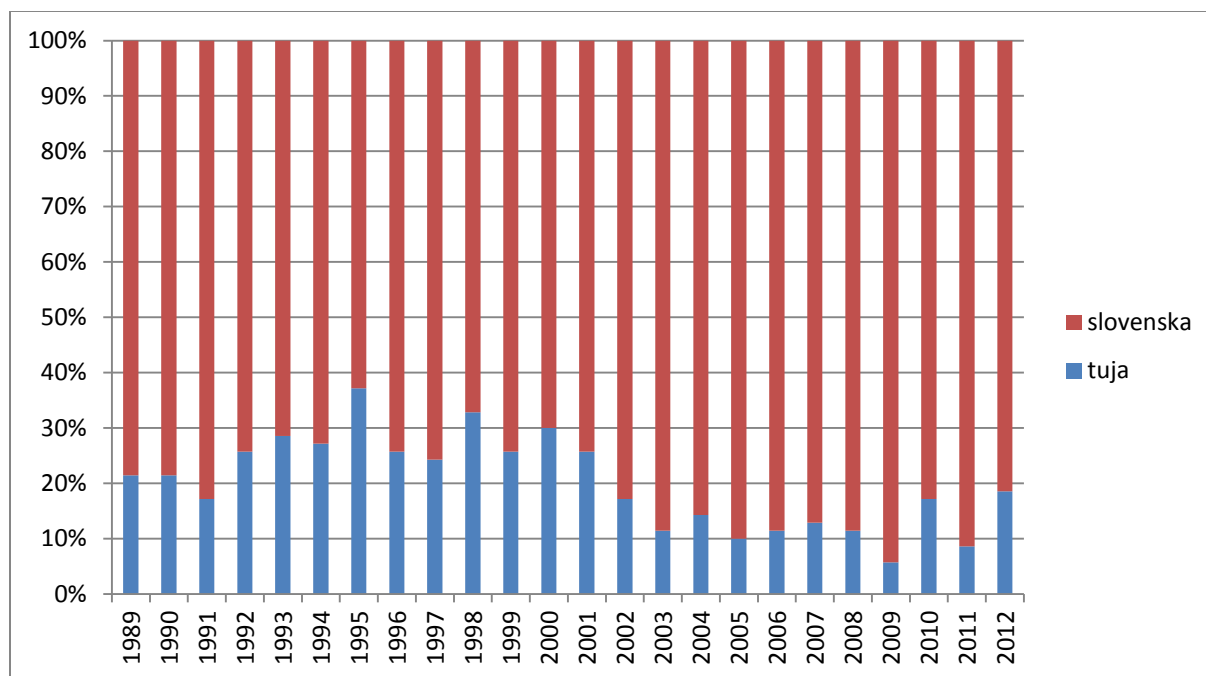

Grafikon 3.4: Delež registriranih podjetij, ki vsebujejo eno ali več črk 'x', 'y', 'w' ali 'q'.

Ugotovimo torej lahko, da se je delež registriranih podjetij s firmami, ki vsebujejo tuje črke, v zadnjih letih zmanjšal. Leta 2004 je padel pod nivo dolgoletnega povprečja. Ker zmanjševanje deleža imen s tujo črko časovno približno sovпада s spremembami zakonodaje, ki uravnava obliko imen (ZGD-F [2001] je dopuščal neslovenska imena le, če so fantazijska, ZGD-G [2004] pa tudi za fantazijska dopušča le uporabo slovenskih črk), bi lahko verjetno sklepali, da je med enim in drugim nekakšna vzročno-posledična povezava, da je torej zakonodaja, kar se tiče nabora črk, imela neposreden ali posreden vpliv na obliko imen.

3.2.2 Slovenska vrednost črk

Preverjala sva, ali vrednost črk v imenu ustreza glasovni vrednosti, ki jo imajo te črke v slovenščini; to merilo je zapisano v drugem odstavku 3. člena NavodilaJU. Ta kriterij je delno problematičen, saj podjetja ob vpisu v poslovni register ob zapisu imena ne registrirajo njegove izgovorjave (prim. 1.1.3 zgoraj). Seveda bi tudi zahteva po obvezni registraciji izgovorjave pomagala le pri odločanju presojevalca, ne pa pri cilju te zakonodaje, torej javni jezikovni rabi, saj se za razliko od pisne komunikacije oz. uporabe imena podjetja govorna komunikacija težko uravnava in še težje sankcionira. Lastnost sva preverjala z ročnim pregledom naključnega izbora imen, tako sva za vsako leto med leti 1989 in 2012 izbrala 70 d.o.o.-jev ter jim po enakem ključu določila, ali imajo uporabljene črke slovensko ali neslovensko vrednost. Vsem imenom, ki so vsebovala tuje črke, sva pripisala tudi neslovensko vrednost črk, medtem ko sva imenom, ki so vsebovala dvojne črke, pripisala neslovensko glasovno vrednost črk le, če predpostavljena vrednost dvojne črke ni bila enaka podvojeni glasovni vrednosti enojne črke ('nn' bi bil pač [nn], 'zz' pa vsaj v besedi 'pizza' izgovorimo kot [c]). Pri tem kriteriju sva upoštevala vse sestavine imena (tako opis dejavnosti kot dodatno sestavino), ignorirala pa sva možne vire tujih vrednosti črk. Ime je bilo torej označeno, da ima neslovensko vrednost črk tudi, če je neslovenska vrednost izvirala iz osebnega imena ustanovitelja podjetja. Ker bi vsaj načeloma znotraj skupine enako organiziranih podjetij (torej d.o.o) delež imen, ki izvirajo iz imena ustanovitelja, smel biti enak skozi vsa leta, meniva, da so rezultati, predstavljeni v grafikonu 3.5, zato še vedno relevantni.

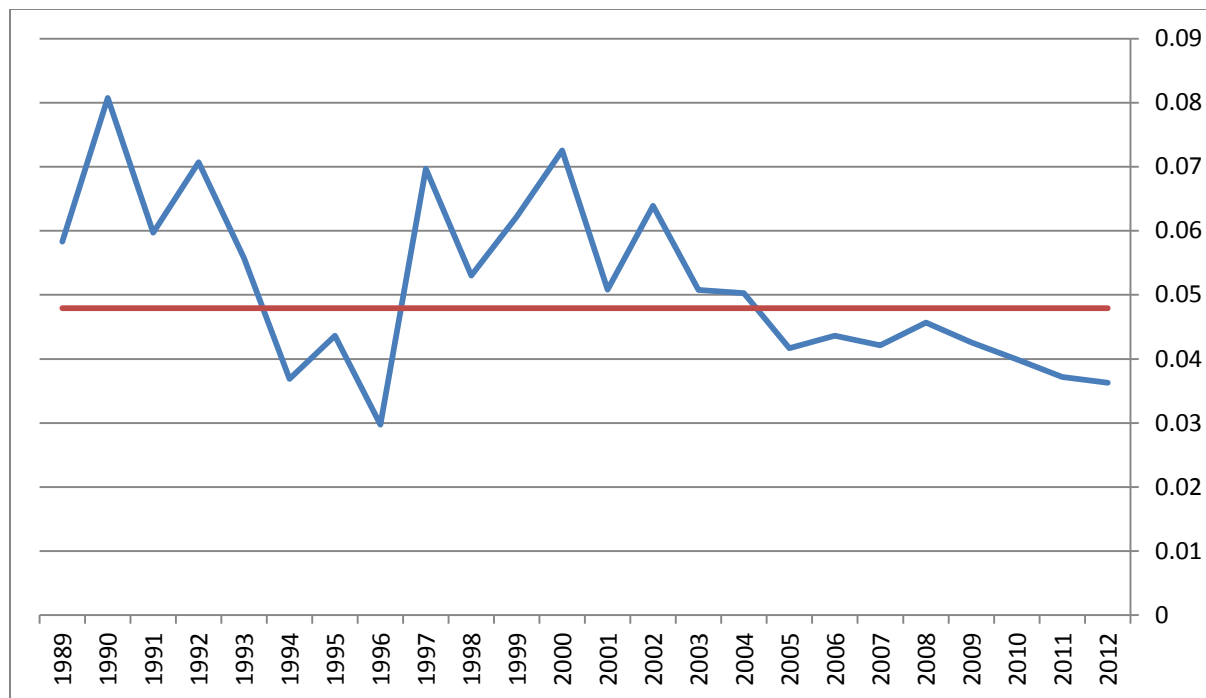

Grafikon 3.5: Delež podjetij, katerih imena vsebujejo črke z neslovensko glasovno vrednostjo.

Tudi sodeč po tem kriteriju se je delež neslovenskosti v zadnjih letih znižal in tudi po tem kriteriju zniževanje deleža imen z neslovenskimi prvinami časovno približno sovпада s spremembami zakonodaje, ki uravnava obliko imen podjetij – občuten padec deleža takih imen se je zgodil med leti 2000 in 2003. V letih 1989 do vključno 2001 (ko je bil sprejet ZGD-F) je bil delež registriranih podjetij s črko s tujo vrednostjo 26%, v kasnejših letih pa ta odstotek pade na 13%. Podobna razlika se kaže tudi glede na sprejetji ZGD-G in ZJRS. V letih pred sprejetjem obeh zakonov (od leta 1989 do vključno leta 2004) je bilo registriranih v povprečju 24% podjetij, katerih imena vsebujejo črko s tujo vrednostjo. Po sprejetju obeh zakonov pa je ta odstotek padel na 12%. Tudi po tem merilu sodeč bi torej potencialno lahko sklenili, da so zakonska določila neposredno ali posredno vplivala na obliko in slovenskost imen podjetij.

3.2.3 Vsebnost podvojenih črk

NavodilaJU izpostavljajo podvojene črke kot enega od prepovedanih neslovenskih elementov, zato sva preverjala, kako se delež imen s podvojenimi črkami spreminja skozi čas. Pregledovala sva vsa imena in skupaj seštela vse podvojene črke, ki se v imenih pojavljajo (aa, bb, cc, dd, ee, ff, gg, ii, jj, kk, ll, mm, nn, oo, pp, qq, rr, ss, šš, uu, vv, xx, yy, ww, zz). Ker gre tu za majhne količine imen, velika odstopanja med leti, in posledično nazobčan grafikon, niso presenetljiva.

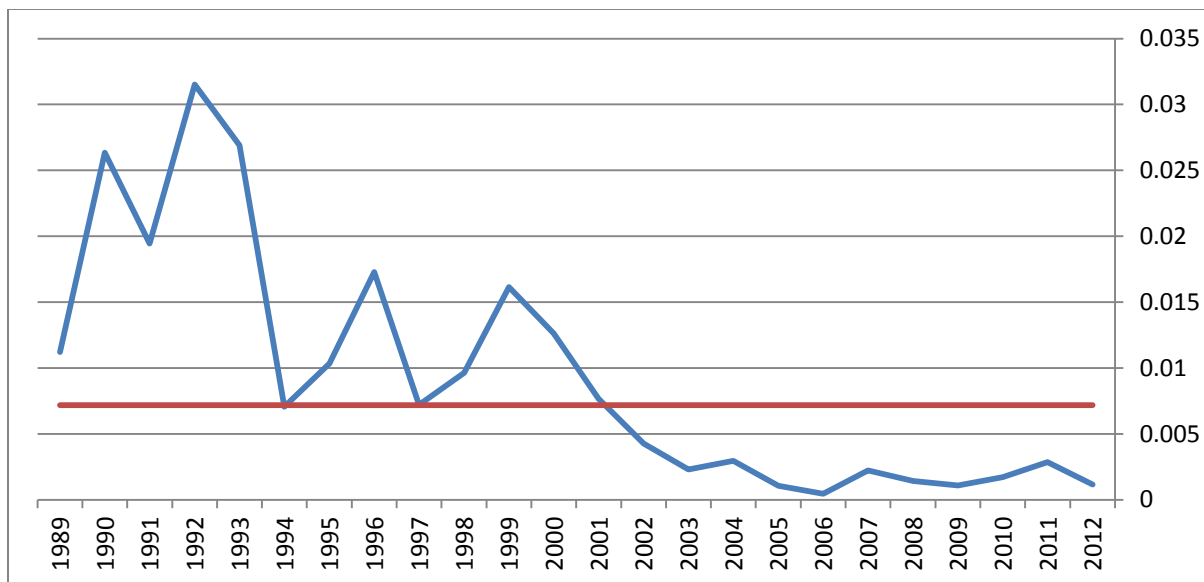

Grafikon 3.6: Delež registriranih firm, ki vsebujejo podvojene črke.

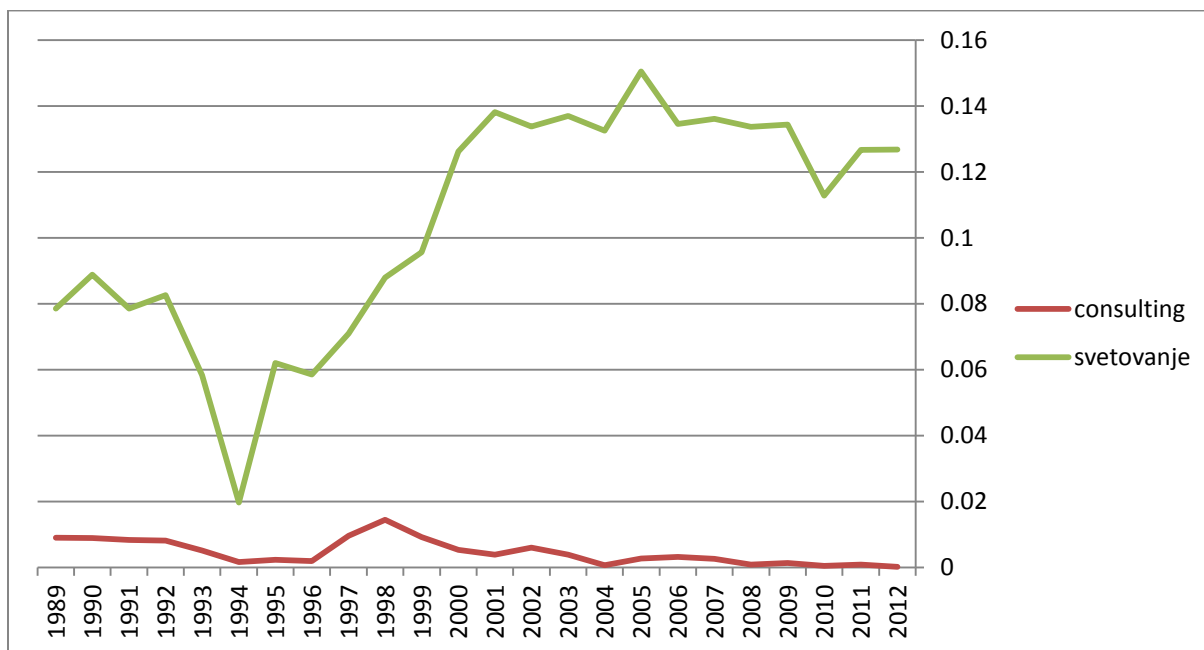
Tudi iz tega grafikona sledi, da so imena v letih po sprejetju zakonskih določil glede slovenskosti imen podjetij bolj slovenska. Razlike so tu precej manjše, a so še vedno prisotne. V letih 1989 do vključno 2004 je bilo registriranih 5,9% firm, ki so vsebovala podvojene črke, v letih po 2004 pa 4%. Malo manjša razlika se kaže, če za prelomnico vzamemo sprejetje NavodilaJU. V letih 1989 do vključno 2006 je bilo registriranih 5,6% firm s podvojeno črko, v kasnejših letih pa 4%. Tudi po tem merilu torej lahko sklepamo, da so zakoni, ki uravnavajo slovenskost imen podjetij, imeli pozitiven, četudi zelo majhen, vpliv na slovenskost imen podjetij.

3.2.4 Poreklo opisa dejavnosti

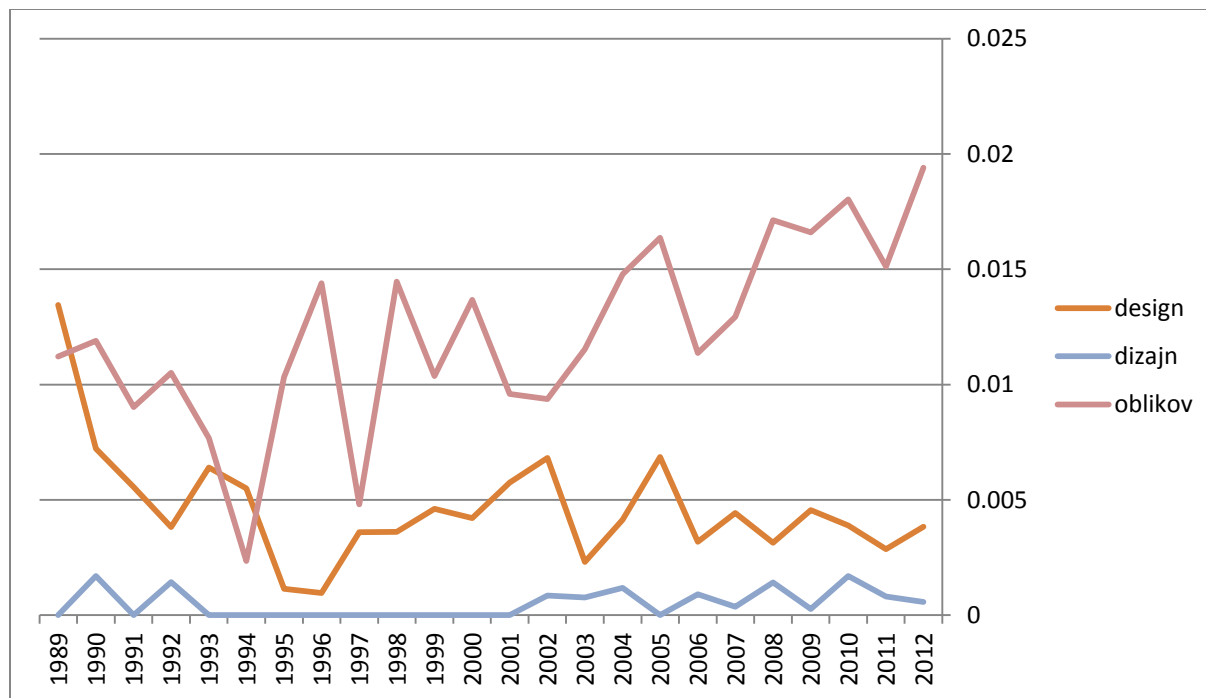
Preverjala sva, ali je beseda, ki označuje dejavnost podjetja slovenska ali neslovenska. Pregled sva opravila avtomatsko, tako da sva izbrala nekaj pogostih označb dejavnosti in preverila, ali se je njihova pogostost kaj spremenila skozi čas.

Grafikon 3.7: Delež imen, ki vsebujejo besedo oz. del besede 'trade'.

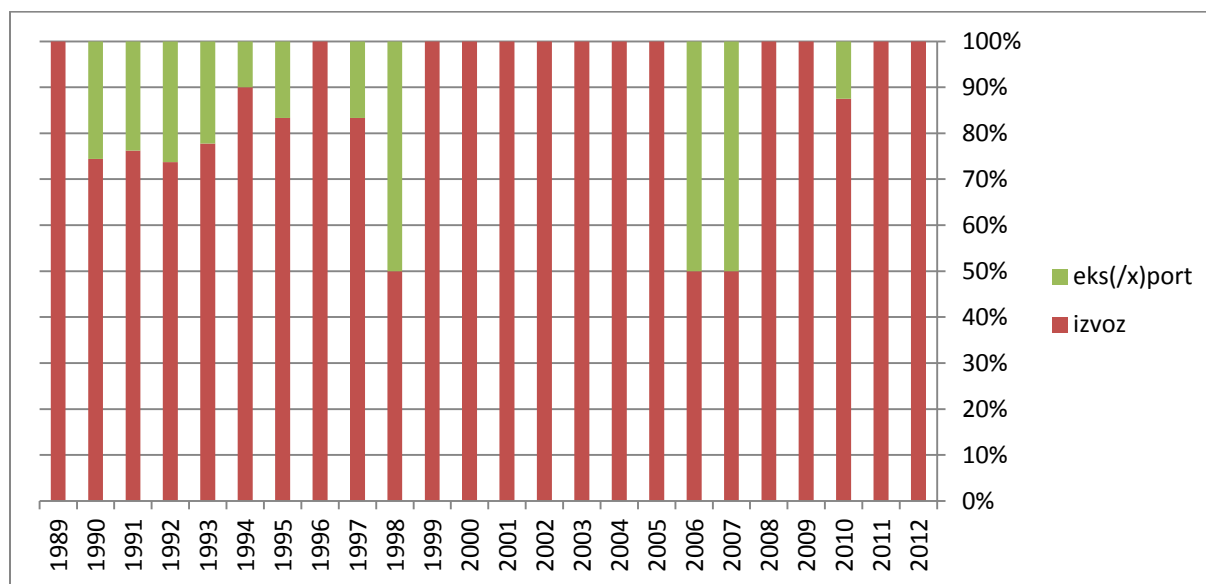

Grafikon 3.8: Primerjava deleža imen podjetij, ki vsebujejo 'svetovanje' in 'consulting'.

Grafikon 3.9: Primerjava deleža imen, ki vsebujejo 'design', 'dizajn' in 'oblikov'.

Upadla ali povsem izginila so tudi poimenovanja dejavnosti tipa 'export' in 'eksport', vendar ker se obenem ni povečal delež podjetij, ki vsebujejo slovensko ustreznico 'izvoz', ne moremo preprosto sklepati, da je poimenovanje 'eksport' izginilo zaradi svoje neslovenskosti (možno je, da se je zaradi spremenjene zunanjetrgovinske situacije v Sloveniji preprosto zmanjšala potreba po takšnih podjetjih, ob zmanjšani potrebi pa se je zmanjšala tudi verjetnost, da bi se pojavilo tuje ime). Če neposredno primerjamo število podjetij, ki vsebujejo 'izvoz', s številom podjetij, ki vsebujejo ali 'export' ali 'eksport', vidimo, da je v zadnjih letih poimenovanje 'export/eksport' praktično neobstoječe – gl. grafikon 3.10.

Grafikon 3.10: Primerjava registriranih podjetij z besedami 'izvoz' in 'eksport/export'.

Ob grafikonu 3.10 je treba dodati, da so bila v letu 1998 registrirana le 4 podjetja, ki so vsebovala ime 'izvoz' oz. 'export' – za vsako besedo po dve. V letih 2006 in 2007 pa celo le po eno podjetje za vsako besedo (v letu 2006 je eno podjetje vsebovalo besedo 'export', v letu 2007 pa je eno podjetje v imenu vsebovalo besedo 'eksport'). Pri tako majhnih številkah se seveda ne da zanašati na statistiko, tako da 50% imen z besedami 'eks(/x)port' v teh letih ne pomeni prav dosti.

3.2.5 Poreklo osrednjega/lastnoimenskega dela imena

Poskusno sva hotela 70 naključnih imen d.o.o.-jev iz 2012 opredeliti glede na jezik (slovensko, neslovensko) kratkega imena podjetja. Vendar sva imela s kodiranjem toliko težav in medsebojnega nestrinjanja, da sva se odločila, da tega ne narediva, namesto tega pa ponudiva celoten seznam, s katerim sva se soočila, in najine sodbe glede nekaterih primerov.

ENIOM d.o.o., KROVSTVO KLEPARSTVO MIHELIC d.o.o., LUX SIDER d.o.o., FABB ISI d.o.o., MAGURO d.o.o., LIDIG TRGOVINA d.o.o., ROZEL d.o.o., PELSTON d.o.o., FRIGO SERVIS d.o.o., ATRA SHS d.o.o., ČINSTITUT d.o.o., 3NE d.o.o., Dioda d.o.o., GOMMA LINE d.o.o., EMCOM d.o.o., RGN d.o.o., AGERA d.o.o., MICS I d.o.o., 111 d.o.o., ADLER & CO. d.o.o., TOP MLINI d.o.o., SELVIJE d.o.o., KOPS ENERGIJA d.o.o., KOPS ENERGIJA d.o.o., ŠVANC34 d.o.o., BioETA d.o.o., TOLMARA d.o.o., VASLER d.o.o., GOLDDDES d.o.o., ANTIKA NOVA d.o.o., MAKS AVTO d.o.o., DEXY CO d.o.o., ST KREATIV d.o.o., OPTIMUS INVESTICIJSKO ZLATO d.o.o., FLAK 21 d.o.o., DOBRODOŠLI V... d.o.o., GJEREK d.o.o., MISEN d.o.o., TABLIKS d.o.o., BEVAB d.o.o., ARHIMAT d.o.o., NELIT M.T., d.o.o., JETSKIPRODUCTION d.o.o., TOP 1 d.o.o., ALTERI d.o.o., MANČI d.o.o., CORIA d.o.o., DAGNER d.o.o., IP VIRUS Media d.o.o., RISHA d.o.o., BINEP d.o.o., RIVER d.o.o., IMPERIJA SPA d.o.o., GECKO d.o.o., ŠEN d.o.o., INFOTUDE d.o.o., ČISTILNI SERVIS CSS d.o.o., BALTA PLUS d.o.o., BREZ PIKCE d.o.o., AGRIM d.o.o., FOBOS SKUPINA d.o.o., ARDITA d.o.o., MARKU d.o.o., METAL KOVINE d.o.o., PLAS-NEP d.o.o., ZV PREVOZI d.o.o., TISKARNA PRIMA PRINT d.o.o., NIKOBAU d.o.o., AVENIA-M d.o.o., LIGER IM d.o.o.

- Nekatera imena bi oba oklicala za slovenska, najočitneje npr. DOBRODOŠLI V... d.o.o.
- Nekatera imena bi oba oklicala za neslovenska, npr. JETSKIPRODUCTION d.o.o., DEXY CO d.o.o.
- Nekatera imena bi oba oklicala za slovenska, npr. BREZ PIKCE d.o.o.
 - o a hkrati niso v skladu s slovensko knjižno normo, kot je določena v NavodiluJU (v priložnikih, omenjenih v NavodiluJU, se beseda zapisuje kot 'pikica', v korpusu Nova beseda se razen kot osebno ime zapis 'pikca' tudi ne pojavlja), in zato potencialno niso v skladu z zakonodajo (prim. razdelek 1.1.4)
- Nekatera imena bi oba oklicala za neslovenska
 - o a se izkažejo za (skrajšana) osebna imena družbenikov, npr. RISHA d.o.o., in so zato kljub neslovenskosti po zakonodaji sprejemljiva
- Nekatera imena bi kljub prepoznavi določenega tujega zvena oba oklicala za fantazijska, npr. PELSTON d.o.o., TABLIKS d.o.o.
- Nekatera imena bi oba oklicala za neslovenska, npr. GOMMA LINE d.o.o.
 - o a se izkažejo za imena, ki ustrezajo firmi podjetja, registriranega že v tujini, in so zato kljub neslovenskosti po zakonodaji sprejemljiva
- Nekatera imena so se enemu zdela italijansko zvoneča in zato neslovenska, drugi bi jih kljub prepoznavi nedefiniranega tujega zvena uvrstil med fantazijska, npr. MAGURO d.o.o.

- Nekatera imena so se enemu zdela nedefinirano neslovenska zvoneča, drugi bi jih uvrstil med fantazijska, npr. ENIOM d.o.o.
- Nekatera imena sva v kontekstu drugih imen s seznama – imen kot npr. MISEN d.o.o., BEVAB d.o.o., NELIT M.T., d.o.o., ALTERI d.o.o., BINEP d.o.o., ŠEN d.o.o. – sprva prepoznala kot fantazijska, po premisleku pa sva v njih prepoznala konkretno angleško besedo, npr. RIVER d.o.o.

En sklep, ki ga lahko potegnemo iz takega priložnostno-nesistematičnega pregleda, je to, da je posameznikova odločitev o slovenskosti oz. neslovenskosti v veliki meri odvisna od konteksta, v katerem na ime naleti, od osebne izkušnje, znanja tujih jezikov itd. Z drugimi besedami, pri velikem delu imen se zdi kakršnakoli objektivna ocena posameznika nemogoča. Bolj ali manj objektivno lahko posameznik opravlja le golo presojanje na podlagi kriterijev, kot je nedovoljeni podvojeni končni soglasnik iz NavodilaJU. Če pa se postavimo v vlogo govorca, ki se o imenih ne odloča z nalogo presojevalca, ampak ga imena firm "zadanejo" v vsakodnevni javni rabi – tudi v tej vlogi govorci prihajajo vsak s svojo osebno izkušnjo, poznavanjem sveta, hkrati pa tudi nimajo podatkov, ali gre pri konkretnem imenu za neslovenskost zaradi firme, ki ustreza imenu družbenika, blagovni znamki itd., zato verjetno tudi sprijaznjenje z zavrnitvijo nekaterih neslovenskih imen ob hkratnem sprejetju drugih ne more biti povsem preprosto.

3.2 Sklep

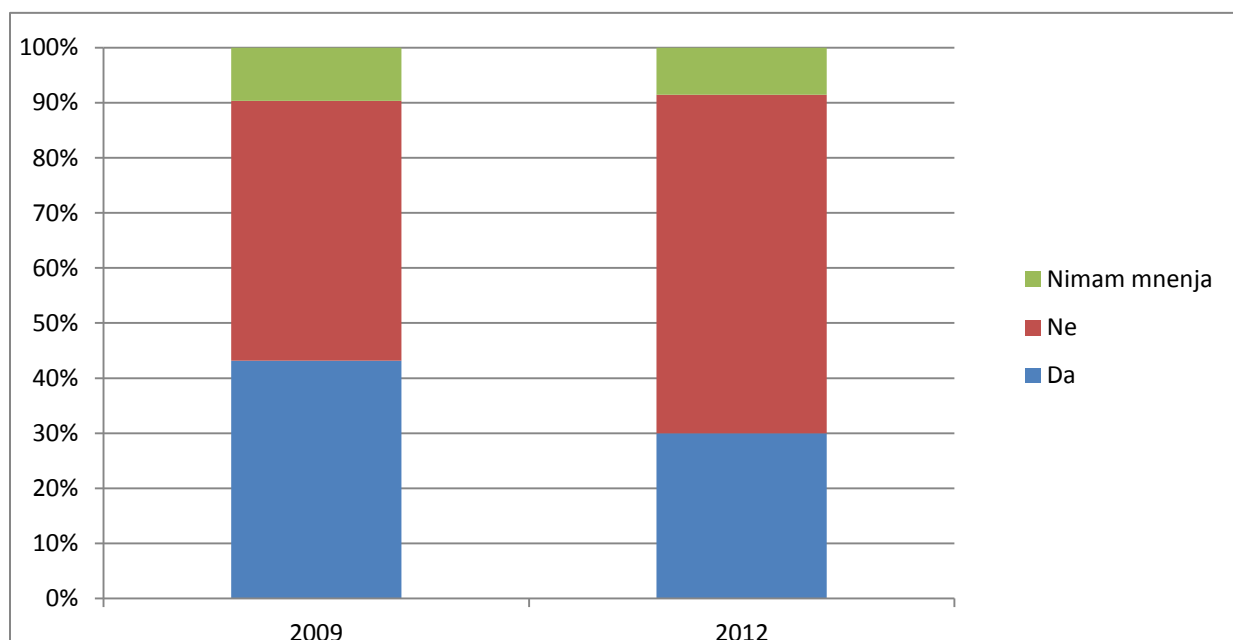
Pregled stanja je predvsem pri preprostih kriterijih, kot so vsebnost neslovenskih črk, podvojenih črk in neslovenske vrednosti črk, torej pokazal določene spremembe pri poimenovanju podjetij, in sicer v smeri od večje prisotnosti neslovenskosti k manjši prisotnosti neslovenskosti. Največji premik se je v grobem dogajal v nekaj letih okrog sprememb v zakonodaji. Na podlagi tega bi se dalo sklepati, da so spremembe posledica zakonodaje – vsaj če nimamo neodvisnih razlogov za domnevo, da so se neodvisno od jezikovne zakonodaje zgodile družbene spremembe, ki bi bile lahko vzrok teh sprememb. Je pa pri tem treba dodati dvoje. Prvič, gre za preproste kriterije, ki so sicer zato razmeroma lahko preverljivi in za izvajalce zakona lahko izvedljivi, niso pa nujno zelo učinkovit način za večanje slovenskosti; to kaže tako poskus ocene porekla osrednjega/lastnoimenskega dela imena kot tudi razdele 4 spodaj. Drugič, če gre za vpliv zakonodaje, je to lahko ali neposreden vpliv, torej vpliv preko zavračanja na registrih in vpliv preko odvrčanja poskusov registracije neslovenskih imen s strani posameznikov, ki so z zakonodajo seznanjeni, ali pa za posreden vpliv, npr. preko vpliva na javno mnenje, ki se v družbi ustvari tudi zaradi konteksta javne debate ob predlogih jezikovnih zakonov in ob njihovem sprejemanju; slednje lahko vključuje tako razširitev prepričanja, da so slovenska imena od tujih primernejša, ali pa razširitev sicer negativno sprejetega splošnega prepričanja, da se tujejezičnih imen pač ne da registrirati (pa če zakonodaja to res določa ali ne). V obeh primerih gre sicer za vpliv zakonodaje, je pa z vidika zavzemanja za slovenščino in utrjevanja njenega prestiža med govorci pomembno, ali gre za prvo ali za drugo. Če gre za vpliv preko prisile ali preko razširitve sicer negativno sprejetega splošnega prepričanja, da se tujejezičnih imen pač ne da registrirati, je tak učinek zakonodaje kljub premiku proti manjši prisotnosti neslovenskosti precej težje vrednotiti pozitivno.

4. STALIŠČA GOVORCEV DO OBSTOJEČEGA NAČINA UREDITVE JEZIKOVNIH VPRAŠANJ TER NJIHOVO RAZUMEVANJE POJMA SLOVENSKOSTI

Stališča smo preverjali s pomočjo ankete o slovenskosti nekaterih imen in strinjanju s takimi določitvami v zakonu. Anketo sva opravila s pomočjo spletnega vprašalnika s šestimi vprašanji, od katerih so bila tri še dodatno členjena (priloga 1). Anketo je izpolnilo 72 naključnih govorcev slovenščine. Z izjemo nekaj sistemskih gumbov, katerih jezik določajo sistemske oziroma omrežne nastavitve računalnika, na katerem respondent anketo izpolnjuje, je bila anketa v celoti v slovenščini. Z anketo sva preverjala, kako govorci slovenščine razumejo pojem slovenskosti, kako slovenska se jim zdijo posamezna imena podjetij in kakšen je njihov odnos do zakona o javni rabi slovenščine oz. do zakonskega uravnavanja jezika imen podjetij. Rezultate predstavlja v dveh sklopih: razdelek 4.1 predstavlja rezultate vprašanj, ki so preverjala, kakšen je njihov odnos do zakona o javni rabi slovenščine oz. do zakonskega uravnavanja jezika imen podjetij, razdelek 4.2 pa rezultate vprašanj, ki so preverjala, kako govorci slovenščine razumejo pojem slovenskosti in kako slovenska se jim zdijo posamezna imena podjetij.

4.1 Stališča do konkretne zakonodaje in do načelnega zakonskega uravnavanja jezika

Vprašalnik, ki je priložen v prilogi (priloga 1) je imel šest vprašanj, od katerih so bila tri še dodatno členjena. Tri enostavna (nerazčlenjena) vprašanja so spraševala o stališču govorcev do zakonske ureditve tematike, o kateri je govora. Eno teh vprašanj je bilo postavljeno že v raziskavi Marušič in Žaucer (2009). S ponovitvijo vprašanja sva želela ugotoviti ali se je v zadnjih štirih letih stališče do obstoja zakona, ki ureja področje imenovanja podjetij, lokalov oz. gostinskih obratov, spremenilo. Rezultati za to vprašanje so skupaj z rezultati iz leta 2009 predstavljeni v grafikonu 4.1.

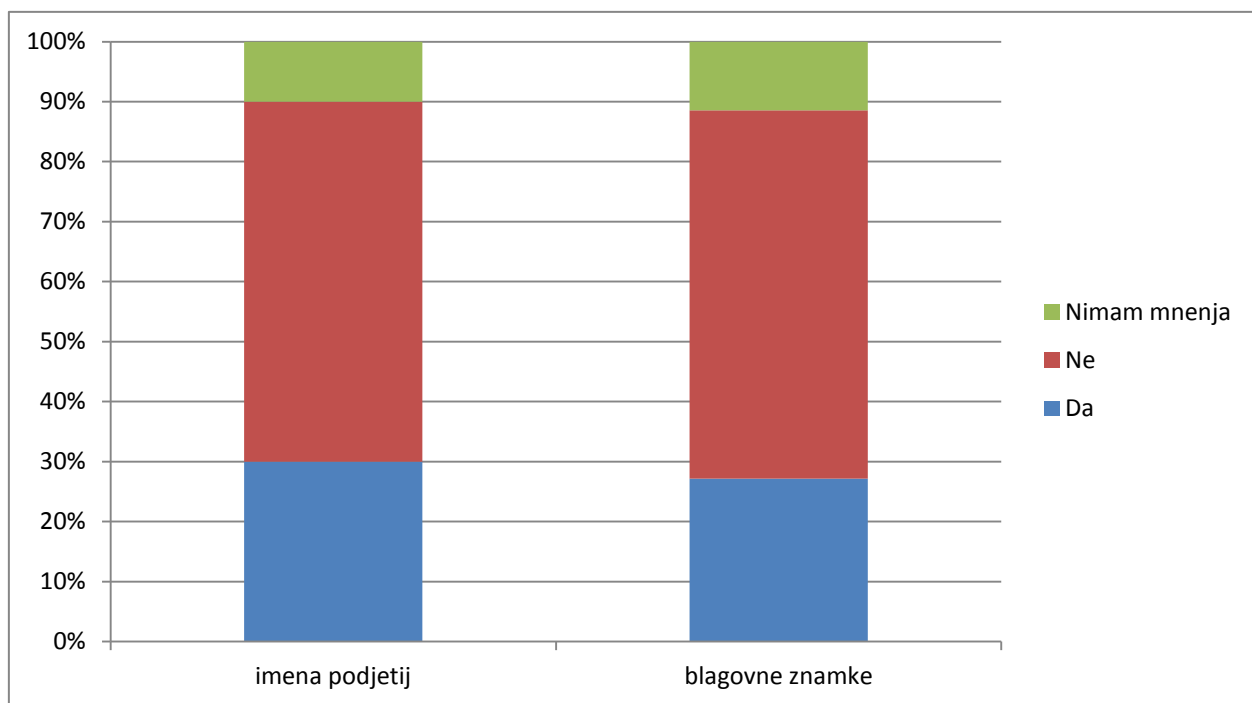

Grafikon 4.1: Primerjalni rezultati za vprašanje "Ali se vam zdi potrebno, da je jezik imen gostinskih lokalov uravnavan z zakonom. Podatki za leto 2009 sozeti iz Marušič in Žaucer (2009).

Kot je razvidno iz grafikona 4.1, se odstotek anketirancev, ki glede vprašanja zakonske ureditve jezika imen gostinskih lokalov ali lastnega mnenja nimajo ali pa ga ne želijo izraziti, ni spremenil (leta 2009 je bilo teh odgovorov 9,5%, tokrat 8,6%). Precej pa se je povečal odstotek tistih, ki menijo, da teh stvari ne bi smel urejati zakon, oziroma se je obenem zmanjšal odstotek tistih, ki menijo, da bi take stvari zakon moral urejati.

Ob predpostavki, da sta populaciji respondentov obeh anket primerljivi, bi iz povečanja nasprotovanja zakonskemu urejanju (leta 2009 se je proti obstoju takega zakona izreklo 47%, tokrat 61% anketirancev) lahko sklepali, da so v zadnjih treh letih ljudje prišli v stik z vedno več posledicami tega zakona ter posledično spoznali, da zakon ne deluje na tak način, kot so mislili pred tremi leti. Sicer glede na to, da jih je hkrati dobra polovica zatrdila, da določil Zakona o gospodarskih družbah glede jezika v imenih podjetij ne poznajo (prim. grafikon 4.7 spodaj), se taka razlaga ne zdi posebej verjetna. Stanje torej prej kaže na to, da se stališča do vprašanja regulacije jezika v javni rabi govorcem v lepi meri oblikujejo neglede na nivo informiranosti o dejanskem stanju – če se ne bi, bi pričakovali večji delež neopredeljenih odgovorov (tj. 'Nimam mnenja').

Tudi na sorodni vprašanji 'Ali se vam zdi potrebno, da je jezik imen podjetij uravnavan z zakonom?' in 'Ali se vam zdi potrebno, da je jezik imen blagovnih znamk uravnavan z zakonom?' so anketiranci odgovarjali povsem primerljivo, in sicer so se v enaki meri izrekli proti zakonski regulaciji (prim. tudi Meden in Zadnikar 2009: 468). Ker tu nisva spraševala o slovenskosti imen podjetij, negativno stališče do obstoja take zakonske ureditve seveda nikakor ne pomeni nujno, da bi si ta odstotek govorcev ne želel imeti slovenskih imen podjetij – šlo je le za vprašanje, ali se zdi respondentu prav, da sploh obstaja zakon, ki te stvari določa.

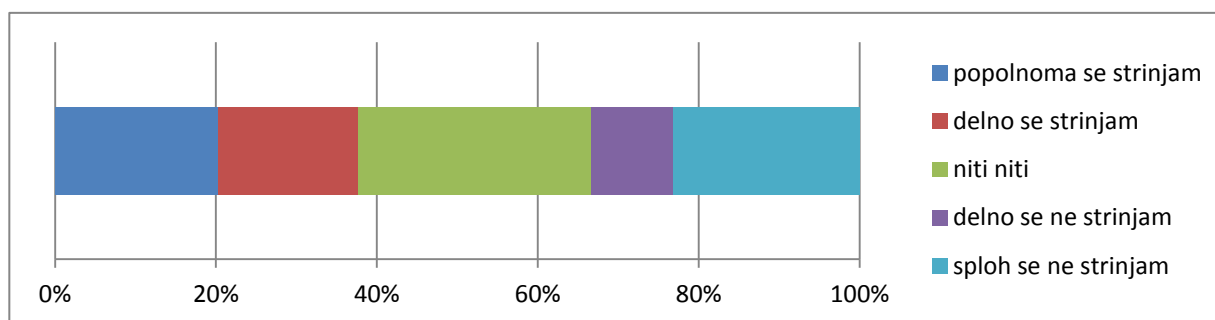

Grafikon 4.2: Prikaz deležev odgovorov na vprašanji 'Ali se vam zdi potrebno, da je jezik imen podjetij uravnavan z zakonom?' in 'Ali se vam zdi potrebno, da je jezik imen blagovnih znamk uravnavan z zakonom?'

Vsa tri vprašanja so se v anketi nahajala eno zraven drugega, kar morda razloži, zakaj so odgovori med temi tremi vprašanji tako podobni. Neglede na to podobnost pa ostaja dejstvo, da se večina ljudi z zakonsko ureditvijo problematike imen podjetij ne strinja. Omeniti velja tudi, da v očeh respondentov pri tem ne obstaja razlika med imeni podjetij in blagovnimi znamkami – v tem se torej stališča uporabnikov in zakonodajno stanje razhajata, saj zakonodaja eno regulira, drugega ne.

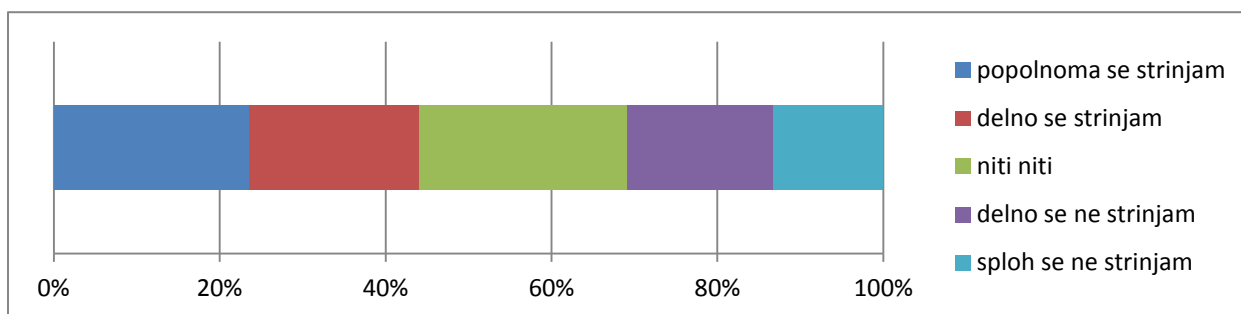
Na podobno tematiko je bil vezan še en sklop vprašanj, ki pa je bil podan v obliki trditev, za katere so morali anketiranci navesti, ali se z njimi strinjajo ali ne oziroma v kakšni meri se s trditvijo (ne) strinjajo.

V luči rezultatov na zgoraj predstavljena vprašanja (grafikona 4.1 in 4.2) je tu presenetljivo, da je slika nekako obrnjena pri oceni pomembnosti varovalne vloge iste zakonodaje. Kot je razvidno iz grafikona 4.3, se le tretjina respondentov sploh ne strinja ali delno ne strinja s trditvijo, da je trenutna zakonska ureditev slovenščine pomembna, saj naj bi tako ali drugače varovala slovenščino. Iz tega bi morda lahko sklepali, da je slovenščina prepoznavana kot vrednota, ki se jo zdi respondentom smiselno varovati tudi z zakoni, a hkrati po njihovem mnenju zakonska regulacija ne bi smela vključevati regulacije imen gostinskih lokalov, podjetij, blagovnih znamk; v regulaciji imen gostinskih lokalov, podjetij, blagovnih znamk respondenti torej ne vidijo varovanja slovenščine, četudi jim ta predstavlja tudi zakonskega varovanja vredno vrednoto.

Grafikon 4.3: Povprečna ocena strinjanja s trditvijo 'Trenutna zakonska ureditev glede javne rabe slovenščine je pomembna, saj bi bila slovenščina brez nje še bolj ogrožena' je bila 2,89 (5 = popolnoma se strinjam, 1 = sploh se ne strinjam)

Vendar pravkar ponujeno interpretacijo rezultatov iz grafikonov 4.1, 4.2 in 4.3 pod vprašaj postavljajo odzivi, povzeti v grafikonu 4.4:

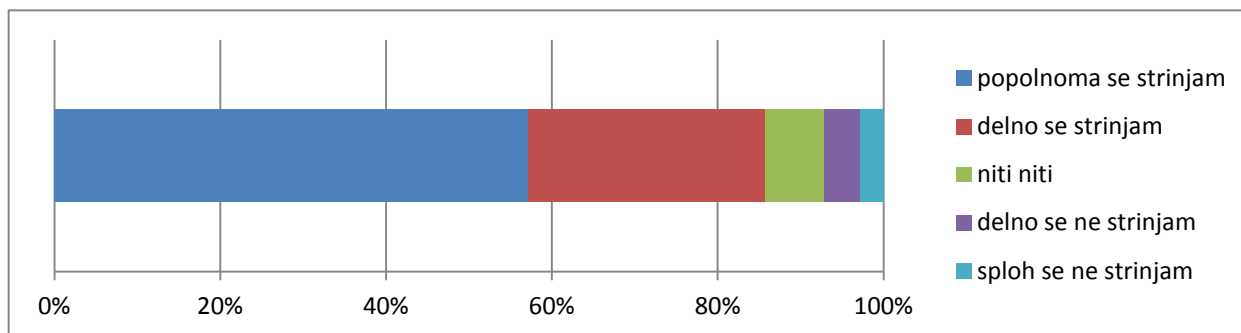
Grafikon 4.4: Povprečna ocena strinjanja s trditvijo 'Trenutna zakonska ureditev glede javne rabe slovenščine nima vpliva na položaj in ogroženost slovenščine' je bila 3,06 (5 = popolnoma se strinjam, 1 = sploh se ne strinjam)

Le slaba tretjina respondentov se namreč sploh ne strinja ali delno ne strinja s trditvijo, da trenutna zakonska ureditev slovenščine nima vpliva na položaj in ogroženost slovenščine, ki je vsaj deloma ravno nasprotna tisti iz 4.3. Z drugimi besedami: vsaj del respondentov torej izraža strinjanje s trditvijo, da je trenutna zakonska ureditev slovenščine pomembna, saj naj bi tako ali drugače varovala slovenščino, in s trditvijo, da trenutna zakonska ureditev slovenščine nima vpliva na položaj in ogroženost slovenščine.

Nekaj podobnega je bilo glede stališč do jezika imen lokalov opaženo tudi v Marušič in Žaucer (2009: 18), kjer so bili kot deloma nasprotujoči si prepoznani odzivi na vprašanja 'Ali ste vedeli, da Zakon o javni rabi slovenščine predpisuje, da morajo biti, razen izjemoma, imena lokalov slovenska?', 'Ali se s takšnim zakonom strinjate?' in 'Ali se vam zdi potrebno, da je jezik imen lokalov uravnavan z zakonom?'. Tam je bilo sklenjeno takole:

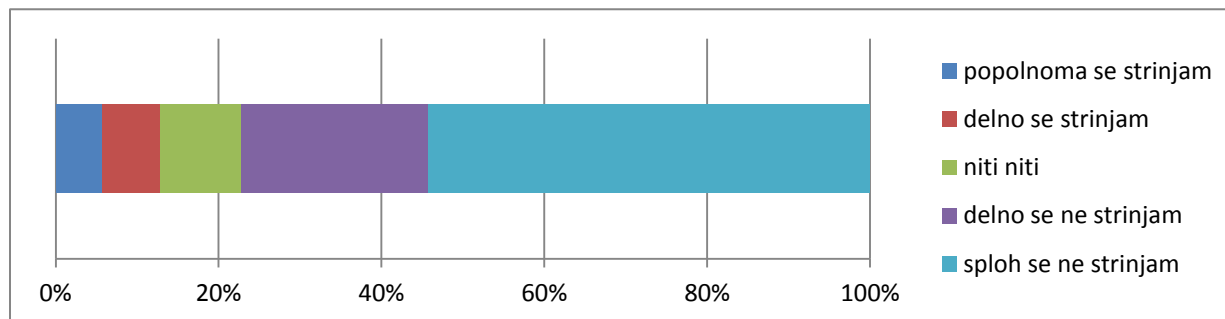
»Iz tega se morda lahko sklepa na neodločenost anketirancev glede vprašanja imen lokalov oziroma na zahtevnost samega področja imen lokalov. [...] da gre pri vprašanju stališč do tujih imen lokalov za precej mejno vprašanje, kjer stališča niso zelo jasna, opredelitve posameznika za eno ali drugo smer pa so lahko verjetno osnovane na raznoraznih poljubnih asociacijah na posamezne primere in izkušnje iz dejanskega življenja ali pa na splošnih stališčih in opredelitvah posameznika glede tem, ki jih ta smatra za obdelovani temi sorodne (npr. mnenje o morebitni ogroženosti slovenščine, slovenske kulturne dediščine, slovenske etnije ipd.). To velja še toliko bolj, ko gre za preverjanje stališč oziroma spraševanje po mnenju izven konteksta konkretnih primerov.« (Marušič in Žaucer 2009: 18)

A če lahko stališča glede smiselnosti zakonskega reguliranja očitno hitro zanihajo v eno ali drugo smer, se zdi precej jasnejša opredelitev istih respondentov do trditve, da bi slovenščini bolj kot z zakoni pomagali z drugačnimi pristopi. Kot kaže grafikon 4.5, se je s to trditvijo popolnoma strinjala več kot polovica respondentov, popolnoma ali delno se je s trditvijo strinjalo že več kot 85% respondentov, delno ali sploh pa se jih z njo *ni* strinjalo vsega 7%. Tudi tisti, ki so se – često sicer z nekaj oklevanja – načeloma izrekli v podporo zakonski regulaciji, so torej večinoma mnenja, da bi bilo drugačno/nezakonsko delovanje v podporo slovenščini bolj na mestu kot zakonska regulacija. Če zakonska regulacija imen podjetij ostaja in če je njen namen podpora slovenščini, bi bilo torej pod predpostavko, da igrajo pozitivna stališča pri ohranjanju jezikov zelo pomembno vlogo (npr. Brenzinger in de Graaf 2006), treba razmišljati o poskusu vplivanja na izboljšanje stališč do zakonske jezikovne regulacije.

Grafikon 4.5: Povprečna ocena strinjanja s trditvijo 'Slovenščini bi bolj kot z zakoni pomagali z drugačnimi pristopi' je bila 4,21 (5 = popolnoma se strinjam, 1 = sploh se ne strinjam)

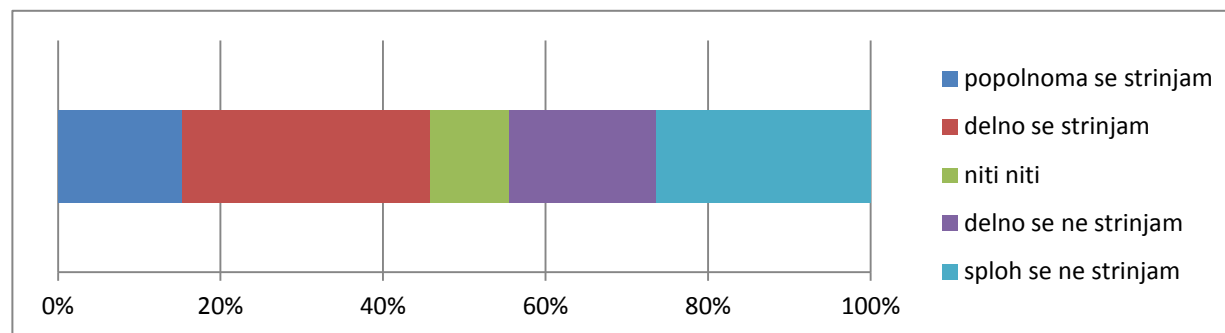
Precej jasna je po rezultatih ankete tudi opredelitev glede trditve, da slovenščini zaradi globalizacije tako ali tako ni mogoče pomagati in da bi bilo denar, ki se porablja za njeno ohranjanje, bolje naložiti v kaj drugega. Kot kaže grafikon 4.6, se namreč več kot polovica respondentov s to trditvijo sploh ne strinja, delno ali sploh pa se z njo ne strinja že skoraj 80%.

Grafikon 4.6: Povprečna ocena strinjanja s trditvijo 'Slovenščini zaradi globalizacije tako ali tako ni mogoče pomagati, denar, ki se porablja za njeno ohranjanje, pa bi bilo bolje naložiti v kaj drugega' je bila 1,81 (5 = popolnoma se strinjam, 1 = sploh se ne strinjam)

Deloma bi ta rezultat lahko imeli tudi za še eno neskladnost z že višje povzetimi stališči glede smiselnosti zakonske regulacije, saj tudi zakonska regulacija in njeno izvajanje predstavljajo porabnika dela sredstev, ki se namenja za ohranjanje slovenščine. Vendar gre hkrati za neoptimalno formulirano vprašanje, ki vsebuje dve trditvi, do katerih posameznik nima nujno enakega stališča, zato je mogoče, da so se respondenti tu odzivali predvsem na prvi del trditve, torej na nepreklicnost izginotja slovenščine; v tem primeru o neskladju z višje povzetimi stališči do smiselnosti zakonske jezikovne regulacije. Prav tako imamo lahko rezultat tudi za izražanje pozitivnih stališč do vlaganja denarnih sredstev v podporo slovenščini, ne da bi respondenti k vlaganju sredstev nujno prištevali tudi stroške zakonske regulative.

Če rezultati iz zgornjega grafikona 4.6 nedvoumne interpretacije ne dopuščajo zaradi neoptimalno formuliranega vprašanja, pa težava z interpretacijo odziva na delno povezano trditev 'Slovenščina je ogrožena', povzetega v grafikonu 4.7, ni v nejasnosti vprašanja, temveč v samem odzivu.

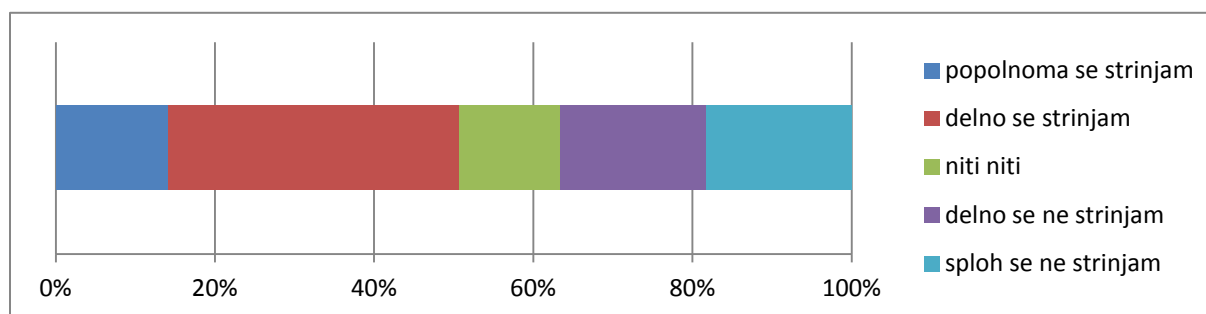

Grafikon 4.7: Povprečna ocena strinjanja s trditvijo 'Slovenščina je ogrožena.' je bila 2,9 (5 = popolnoma se strinjam, 1 = sploh se ne strinjam)

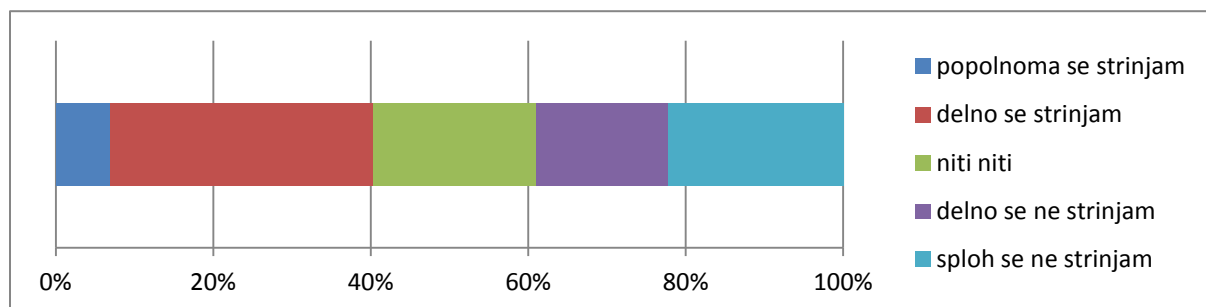
Respondenti glede vprašanja ogroženosti slovenščine očitno nimajo enotnega mnenja. Približno polovica jih meni, da je slovenščina ogrožena, polovica, da ni (46% se jih s to trditvijo strinja

popolnoma ali deloma, 44% pa ji deloma ali popolnoma nasprotuje). Ker je med respondenti več tistih, ki se s trditvijo sploh ne strinjajo, kot tistih, ki se s to trditvijo popolnoma strinjajo, je povprečna ocena strinjanja malenkost pod srednjo vrednostjo, a razlika ni velika.

Odzivi na stala vprašanja gredo pretežno v isto smer – nihanja glede smiselnosti zakonskega reguliranja oziroma nihanja med načelno smiselnostjo zakonskega reguliranja in zadržki pred konkretnimi določili. Da se zdi slovenščina respondentom vseeno vsaj malo bolj ogrožena kot ne, bi lahko sklepali po naslednjem vprašanju, kjer se je več kot polovica respondentov strinjala, da je zakonska ureditev rabe slovenščine potrebna (Grafikon 4.8). In spet skladno z že opažanim jih, zanimivo, obenem komaj 40% pozna določila ZJRS, torej zakona, ki ureja javno rabo slovenščine (Grafikon 4.9).

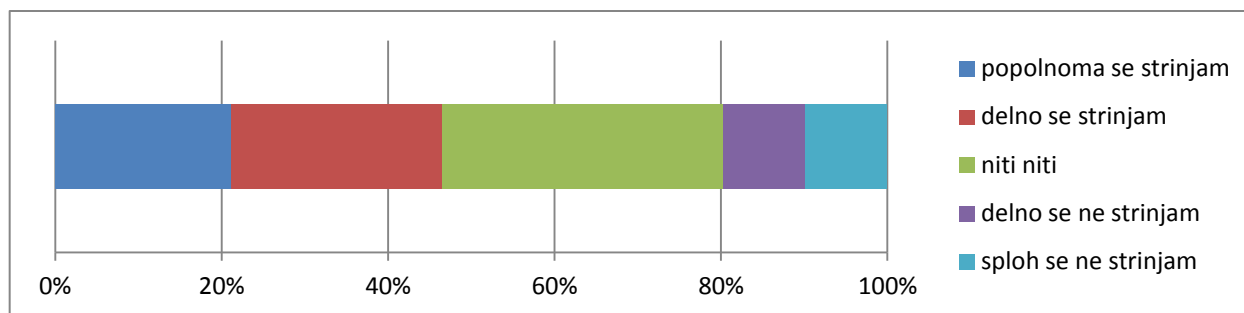

Grafikon 4.8: Povprečna ocena strinjanja s trditvijo 'Slovenščino oz. rabo slovenščine morajo uravnavati zakoni.' je bila 3,06 (5 = popolnoma se strinjam, 1 = sploh se ne strinjam)

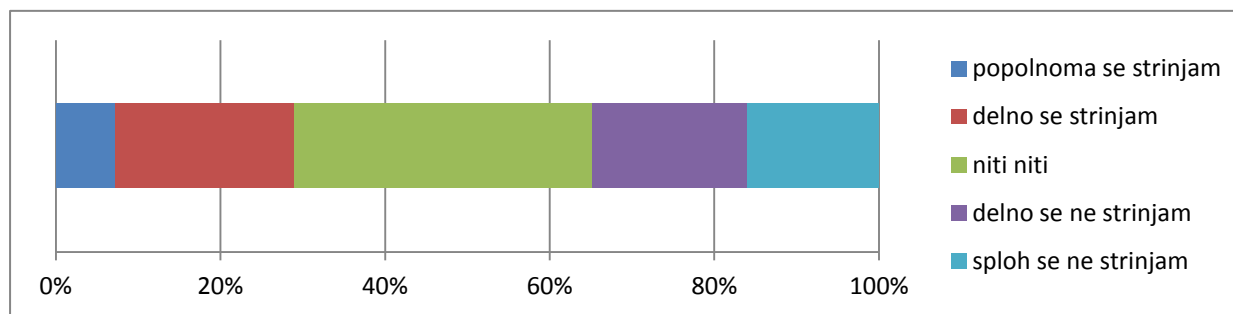
Grafikon 4.9: Povprečna ocena strinjanja s trditvijo 'Poznam določila Zakona o javni rabi slovenščine.' je bila 2,86 (5 = popolnoma se strinjam, 1 = sploh se ne strinjam)

In nadalje, četudi jih določila ZRJS pozna manj kot polovica (in še med temi 40 odstotki jih je preko 30% odgovorilo, da se s to trditvijo strinjajo le delno), se skoraj 50% respondentov strinja, da je ZJRS koristen. Povprečna ocena strinjanja s to trditvijo je celo 3,33. Kot sva zapisala že zgodaj, torej velja, da imajo respondenti načeloma pozitiven odnos do slovenščine in njenega ohranjanja, kar je tudi eno osnovnih poslanstev tega zakona.

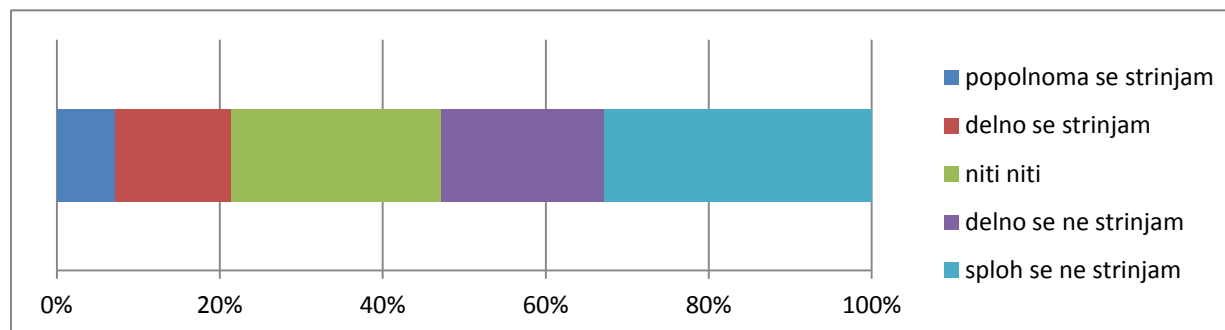
Grafikon 4.10: Povprečna ocena strinjanja s trditvijo 'Zakon o javni rabi slovenščine je koristen.' je bila 3,33 (5 = popolnoma se strinjam, 1 = sploh se ne strinjam)

Na drugi strani pa imajo respondenti povsem drugačen pogled na konkretna zakonska določila glede imen podjetij (grafikon 4.11), saj se večinoma ne strinjajo z današnjo zakonsko ureditvijo (razmerje je 35% : 29%).

Grafikon 4.11: Povprečna ocena strinjanja s trditvijo 'Strinjam se s trenutno zakonsko ureditvijo glede imen podjetij.' je bila 2,74 (5 = popolnoma se strinjam, 1 = sploh se ne strinjam)

Velik odstotek neodločenih (torej tistih, ki so navedli 'niti niti') pri vprašanju iz grafikona 4.11 kaže tudi v smeri, da respondenti niso dobro seznanjeni s konkretnimi zakonskimi določbami. To jasno pokaže tudi odgovor na naslednje vprašanje. Na rezultat iz grafikona 4.12, ki kaže, da več kot polovica respondentov zase poroča ('delno/sploh se ne strinjam'), da določil Zakona o gospodarskih družbah glede jezika v imenih podjetij ne poznajo, smo se že sklicevali. Še več, da ta določila poznajo ('delno/popolnoma se strinjam'), zase meni komaj dobrih 20%.

Grafikon 4.12: Povprečna ocena strinjanja s trditvijo 'Poznam določila Zakona o gospodarskih družbah glede jezika v imenih podjetij' je bila 2,36 (5 = popolnoma se strinjam, 1 = sploh se ne strinjam)

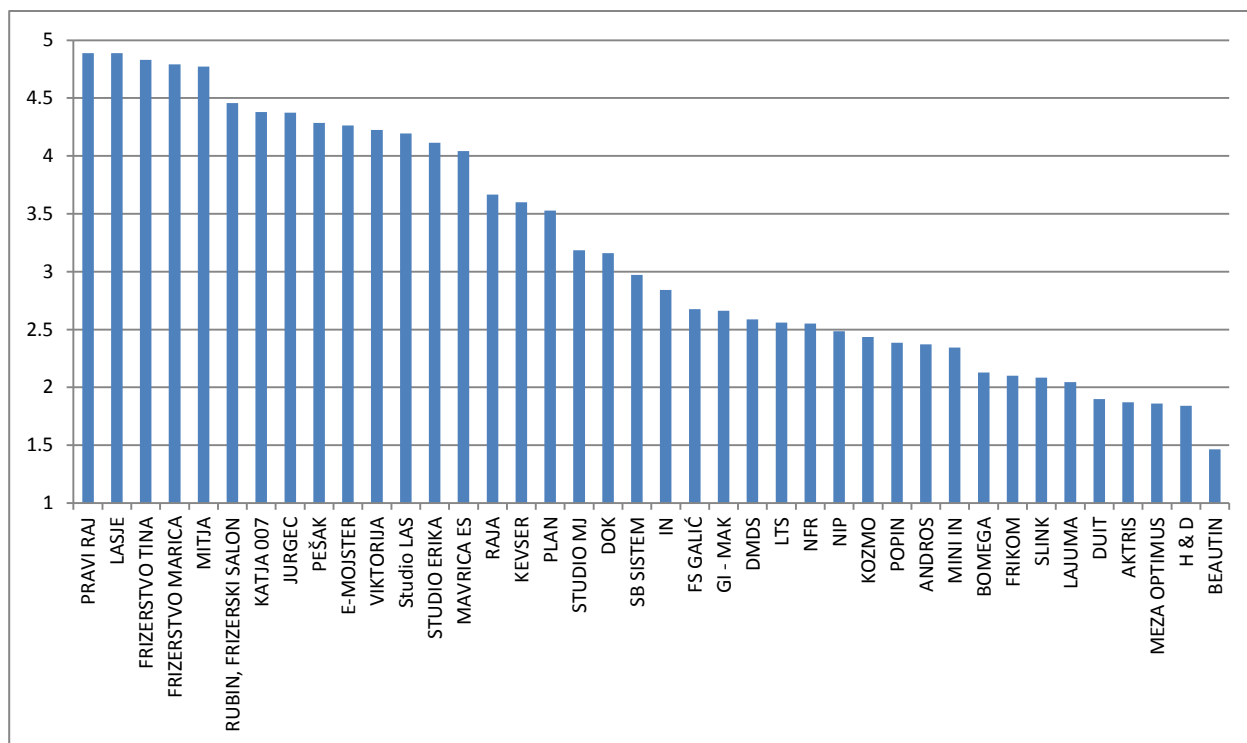
Kot smo sklenili že v Marušič in Žaucer (2009), je iz ankete razvidno, da prave povezave med informiranostjo o dejanskem stanju zakonske jezikovne regulative in stališči do nje ni. Čeprav seveda ne bi hoteli skleniti, da je s stremeljenjem po boljšem informiranju javnosti o zakonski jezikovni regulativi karkoli narobe, pa to navaja na misel, da če želi zakonodajalec v podporo slovenščini vplivati na stališča o zakonski jezikovni regulativi, je morda v ta namen enako smiselna kot informiranje tudi taka ali drugačna propaganda.

Če torej posplošimo ugotovitve tega dela ankete, lahko rečemo, da so govorci slovenščine po eni strani zaskrbljeni za usodo slovenščine in si želijo njenega varovanja, da pa se po drugi strani ne strinjajo z varovanjem slovenščine skozi zakonska določila. Vzpostaviti pa se da tudi lestvico posameznih zakonov oz. zakonskih določil glede na pomembnost oz. smiselnost, ki jim ji pripisujejo govorci. Po eni strani namreč (sicer minimalno) podpirajo obstoj ZRJS (grafikon 4.10) in zakonskega varovanja slovenščine (grafikon 4.8), a se na drugi strani večinsko ne strinjajo s konkretnimi določili glede imen podjetij (grafikon 4.11). Imena podjetij torej po mnenju govorcev ne spadajo na osrednje področje varovanja jezika.

4.2 Razumevanje pojma slovenskosti in ocena slovenskosti konkretnih imen

Z vprašalnikom smo preverjali tudi, kako govorci ocenjujejo slovenskost konkretnih imen podjetij, pri čemer sta se pokazala dva zanimiva rezultata. Prva ugotovitev je potrditve ugotovitve iz Marušič in Žaucer (2009), da slovenskost pri imenih podjetij ni binarna temveč stopenjska kategorija, da torej imenom ne moremo preprosto dodajati oznake +/- slovensko, temveč lahko govorimo le o bolj in manj slovenskih imenih. Druga ugotovitev pa kaže na to, da zakonske ureditve imen podjetij, če jim učinkovitost merimo z oceno slovenskosti s strani govorcev slovenščine, očitno nimajo pričakovanega učinka, saj se povprečna ocena slovenskosti imen podjetij s sprejemom ZJRS oz. spremembo ZGD, ki je vpeljala eksplicitno zahtevo po slovenskosti tudi za kratke firme, torej ZGD-G, ni izboljšala.

V vprašalnik sva vključila 40 kratkih imen podjetij oz. d.o.o.-jev, ki so bila med leti 2001 in 2006 registrirana za frizersko dejavnost. 20 imen je bilo registriranih po sprejetju ZJRS, 20 pa pred sprejetjem tega zakona (torej pred oz. po 23. 7. 2004). Glede na čas sprejetja ZGD-G (torej 20. 5. 2004) pa je razdelitev 18 pred sprejetjem, 22 po sprejetju. Imena podjetij so bila vzeta iz javne baze podatkov, ki je na voljo preko spletnih strani AJ PES-a (<http://www.ajpes.si/>). Da bi pridobila vsaj približno naključen vzorec, sva upoštevala *prvih* 20 registriranih podjetij pred in *prvih* 20 registriranih podjetij po datumu sprejetja ZJRS. V anketi sva uporabila le kratka imena z dodatkom organizacijske oblike, torej 'd.o.o.', v samem vprašanju pa sva še pojasnila, da gre za podjetja, ki so registrirana za frizersko dejavnost. Respondenti so ob vsakem imenu podjetju na petstopenjski lestvici navedli, kako slovensko se jim zdi. Z izjemo treh respondentov so vsi ocenili vsaj 35 imen; 52 respondentov je ocenilo vseh 40 imen, še nadaljih 14 pa 39 imen. Vsaj 39 imen je torej ocenilo 66 od 72 respondentov, povprečno število ocen za posamezno ime pa je 70,3. Neoddana ocena se pri povprečju ocene seveda ni upoštevala, tako da ocena manjkrat ocenjenih imen zaradi tega ni nič manjša ali večja.

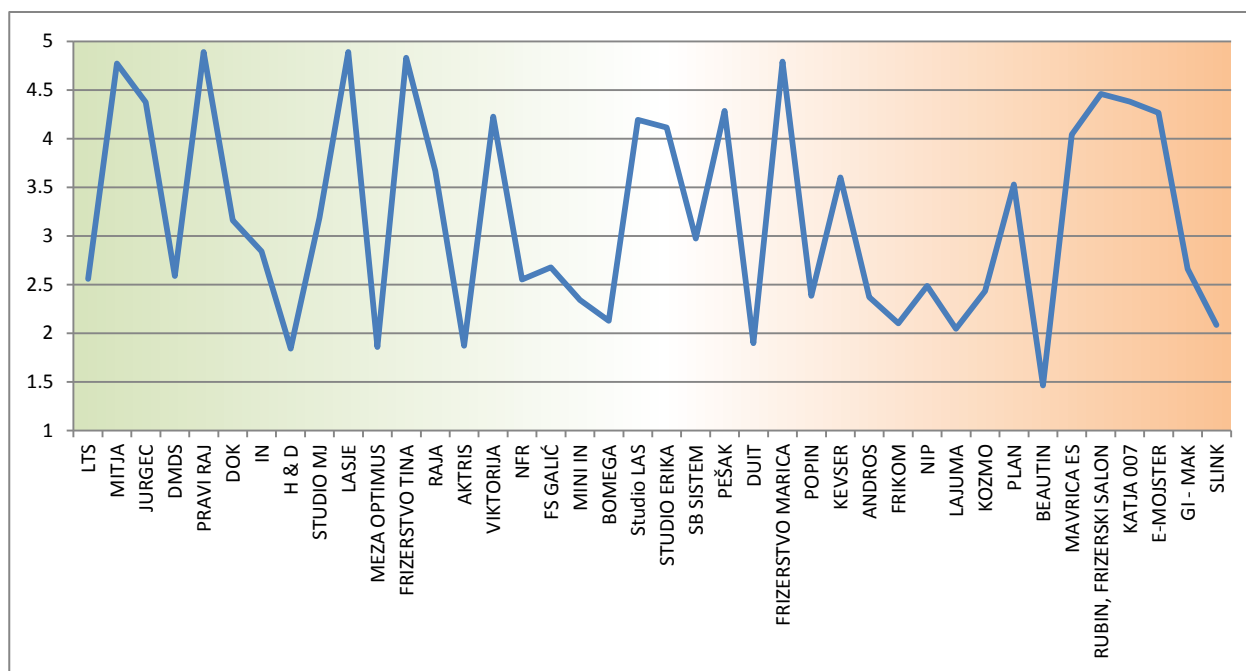

Grafikon 4.13: Grafikon prikazuje povprečno oceno slovenskosti za posamezna imena, ki so v grafikonu razvrščena po oceni slovenskosti od najbolje ocenjenih navzdol.

Kot že omenjeno je prva ugotovitev potrditev ugotovitve iz Marušič in Žaucer (2009), da govorci slovenščine slovenskosti imen podjetij ne dojemajo kot binarne kategorije, temveč imenom podjetij pripisujejo slovenskost po zvezni lestvici. Imen podjetij torej ne moremo preprosto razdeliti na slovenska in neslovenska, temveč lahko med njimi le vzpostavimo medsebojna razmerja bolj oz. manj slovenskosti. To je seveda pričakovano, saj bi lestvično razporeditev slovenskosti zelo verjetno dobili tudi, če bi preverjali slovenskost besed, vključenih v Slovar slovenskega jezika, za katere bi se verjetno vsi (ali pa vsaj večina) strinjali, da so del slovenskega jezika (skoraj gotovo bi bila npr. beseda 'hruška' prepoznana kot bolj slovenska od besede 'ananas', beseda 'pes' bolj od besede 'kenguru', 'skupščina' bolj od 'parlamenta', 'predsednik vlade' bolj od 'premiera' itd.). Rezultat našega preverjanja slovenskosti konkretnih imen torej ni oz. ne moreta biti dve skupini imen, temveč je lahko le lestvica, na kateri imena zvezno prehajajo od povsem slovenskih (oz. skoraj povsem slovenskih, glede na to, da nobeno ime nima povprečne ocene 5) do povsem neslovenskih (oz. ponovno skoraj povsem neslovenskih, saj tudi povprečne ocene 1 nima nobeno od preverjenih imen).

Takšno lestvico seveda lahko razdelimo na dva dela, tako da sredi lestvice povlečemo črto in s tem določimo polje vrednosti, ki jih imamo za slovenske, in polje vrednosti, ki jih imamo za neslovenske, vendar bo vsaka taka določitev meje povsem naključna, razlika v slovenskosti med imeni, ki bi padla v različni skupini, pa bi bila lahko manjša od razlike v slovenskosti med imeni znotraj iste skupine. Druga možnost bi seveda bila, da se slovenskost pripiše le tistim imenom, ki so popolnoma slovenska (e.g. ocena slovenskosti >4,5), a bi potem v kategorijo slovenskih imen lahko šteli le peščico imen.

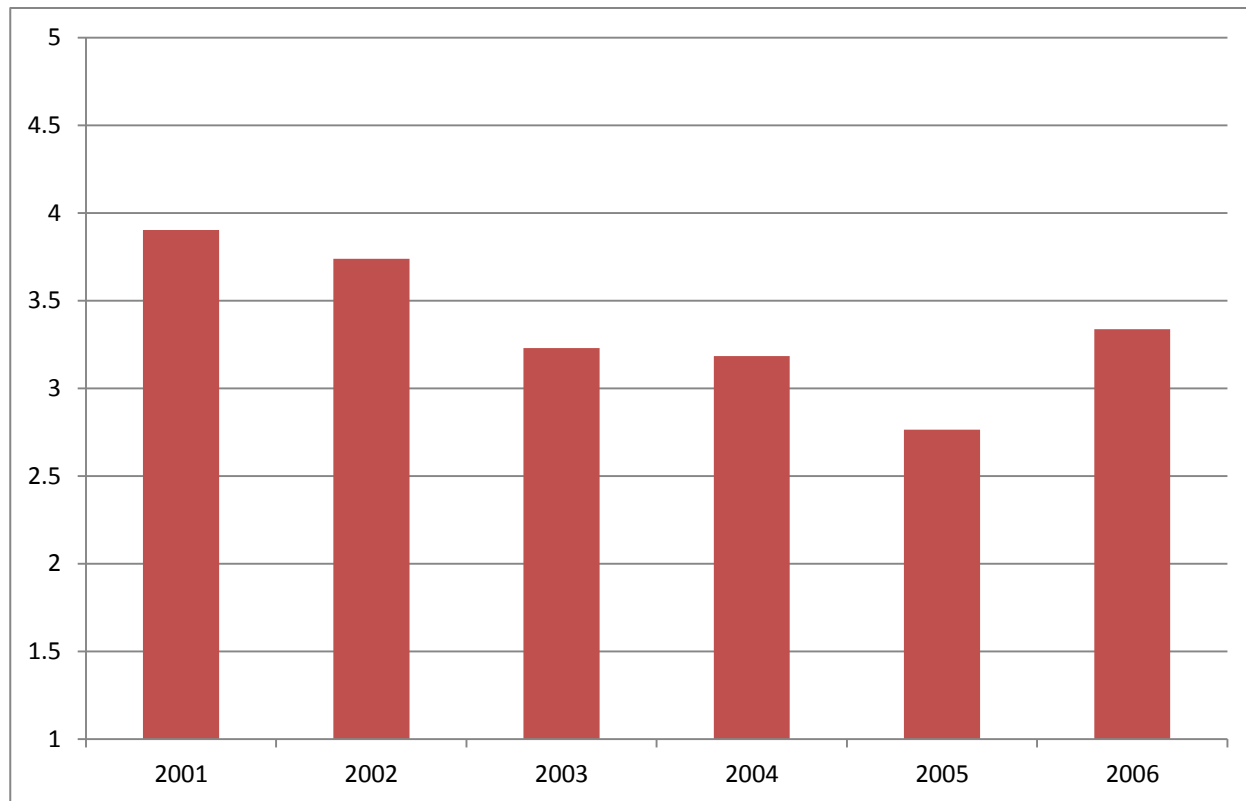
Druga ugotovitev tega vprašanja pa je povezana z datumom registracije posameznih imen. Imena so bila v vprašalniku podana v vrstnem redu, ki je odražal datum njihove registracije v sodnem registru, tako da so bila prvonavedena imena tudi prva registrirana. Ta vrstni red imen je podan tudi v grafikonu 4.14.

Grafikon 4.14: Povprečna ocena slovenskosti posameznih imen podanih v vrstnem redu, v katerem so bila registrirana v pristojnem sodnem registru.

Pri imenih s tako raznoliko slovenskostjo seveda pričakujemo, da povprečna ocena slovenskosti ne bo ravna črta, njena nazobčanost pa po svoje odraža poljubnost našega vzorca in vrstnega reda njihove predstavitve v vprašalniku. Iz grafikona 4.14 se sicer ne da povleči zaključkov o večanju ali manjšanju slovenskosti skozi čas, zaključimo lahko kvečjemu, da se slovenskost imen podjetij skozi čas ni bistveno spremenila. Po svoje je povedno tudi dejstvo, da sta po eni strani obe najboljše ocenjeni imeni (*Lasje* in *Pravi raj*) na levi polovici grafikona, kar pomeni, da sta bili registrirani pred uveljavitvijo ZGD-G in ZJRS, po drugi strani pa je najmanj slovensko ime (*Beautin*) na desni strani grafikona, kar pomeni, da je bilo registrirano po sprejetju in uveljavitvi obeh relevantnih zakonov.

Ugotovitev o nepovečanju slovenskosti po sprejetju ZGD-G in ZJRS je podprta tudi z grafikonom 4.15, kjer je v stolpcih podana povprečna ocena slovenskosti za vsa imena, registrirana v tistem letu. Grafikon kaže, da je povprečna ocena slovenskosti imen podjetij v letih po sprejetju in uveljavitvi obeh zakonov celo manjša od povprečne ocene slovenskosti imen, ki so bila registrirana pred uveljavitvijo obeh zakonov.

Grafikon 4.15: Povprečna ocena slovenskosti vseh imen podjetij, ki so bila registrirana v istem letu.

Iz pričujočega grafikona torej sledi, da sprejetje ZJRS in ZGD-G ni vodilo do večje slovenskosti imen slovenskih podjetij. K temu sklepu pa moramo vendarle izraziti tudi pridržek. Sklep je potencialno sporen, saj smo preverjali le zelo omejen nabor imen podjetij. Lahko je sporen, ker v pregled nismo vključili imen iz leta 2007 in potencialno še kakega leta kasneje, tako da je posledično vzorec let (ne pa podjetij) po sprejetem zakonu manjši od vzorca let pred sprejetim zakonom. Lahko pa bi bil zaključek problematičen tudi zato, ker so sodni registri in Ajpes prejeli navodila o določanju slovenskosti imen podjetij šele leta 2006, tako da za leta 2004, 2005 in 2006 pravzaprav ne vemo, kako so sodni registri zakon sploh izvajali in ali posledično za imena registrirana v tem času sploh velja, da so bila prisiljena spoštovati zakonska določila slovenskosti.

5. SKLEP

V raziskavi sva ponudila pregled slovenskih zakonodajnih določil glede jezika imen podjetij in primerjavo slovenske zakonodaje z ustreznimi zakonodajnimi določili v nekaterih drugih deželah, pregled stanja v poslovnem registru v različnih časovnih obdobjih in pregled stališč govorcev do obstoječega načina ureditve tovrstnih vprašanj ter njihovo razumevanje pojma slovenskosti.

V pregledu slovenske zakonodaje sva izpostavila nekaj interno problematičnih vidikov (problematizirala sva izvzete mrtvih jezikov, regulacijo fantazijskega dela firme podjetij ob hkratni neregulaciji blagovnih in storitvenih znamk, objektivnost nekaterih določil NavodilaJU (npr. glede neslovenske vrednosti črk), izvedljivost presoje primernosti narečnega gradiva, skladnost uzakonitve imen s.p.-jev s cilji zaščitne jezikovne zakonodaje); v primerjavi slovenske zakonodaje z zakonodajo na Hrvaškem, Slovaškem in v Québecu pa sva ugotovila, da le še Hrvaška jezikovno omejuje tudi fantazijski del firme, medtem ko Slovaška kljub razvpitosti svoje jezikovne zakonodaje imena firme ne regulira, in tudi Québec regulira le opisni del firme, ne pa fantazijskega dela. Glede ugotavljanja skladnosti z zahtevanim jezikom imajo zato nalogo, podobno Sloveniji, uradniki poslovnih registrov le še na Hrvaškem – a za razliko od Slovenije v ta namen nimajo na razpolago nikakršnih eksplicitnih vodil. Tako kot v Sloveniji so tudi na Hrvaškem iz določila izvzete tudi firme, ki ustrezajo registrirani blagovni znamki.

Pregled poslovnega registra je pokazal, da so se v slovenskosti imen, če jih merimo z nekaj formalnimi kriteriji, ki izhajajo iz NavodilaJU, v zadnjem času zgodile določene spremembe, in sicer v smeri povečane slovenskosti. Spremembe, ki sva jih razbrala iz registra, časovno v grobem sovpadajo s spremembami v zakonodaji. Ponuja se torej sklep, da gre za učinek (dopolnitev) zakonodaje – ali neposredno preko dejanskih zavrnitev ali manj prijavljanja zaradi zavedanja določil zakonodaje ali pa posredno zaradi oblikovanja javnega mnenja, da so slovenska imena primernejša, ali splošnega prepričanja, da tuja imena niso dovoljena, brez dejanskega poznavanja določil. Sklep, da gre za neposreden ali posreden učinek zakonodaje, je seveda v najboljšem primeru domneva – lahko bi šlo tudi za od zakonodaje neodvisne spremembe v družbi. Nekatere izmed opazovanih sprememb oblik imena so se začele dogajati že pred spremembami zakonodaje (prim. grafikona 3.7 in 3.10 v razdelku 3). Dodaten vpogled v neposredni učinek zakonodaje bi ponudili podatki o zavrnjenih imenih, ki pa žal niso na voljo, saj se to nikjer ne beleži (prim. razdelek 1.3). Način vplivanja zakonodaje je pomemben tudi zaradi krepljenja pozitivnega oz. negativnega odnosa do slovenščine. Če gre za vpliv preko prisile ali preko razširitve sicer negativno sprejetega splošnega prepričanja, da se tujejezičnih imen pač ne da registrirati, je tak učinek zakonodaje navkljub premiku proti manjši prisotnosti neslovenskosti precej težje vrednotiti pozitivno.

Pregled registriranih imen sva uspela opraviti le v okviru nekaj razmeroma objektivnih kriterijev (črkovna sestava, podvajanje črk, slovenska vrednost črk ter prisotnost nekaterih nedvoumno angleških besed), ki izhajajo tudi iz NavodilaJU. Kakršnokoli dodatno preverjanje in klasificiranje imen po najinem mnenju naleti na prevelike probleme glede definicije tujosti oz. slovenskosti, da bi bila stvar izvedljiva. Velik del imen podjetij so pač fantazijska poimenovanja in v nama zelo omejenem naboru znanih jezikov pogosto ne pomenijo ničesar (kar je morda vpliv zakonodaje), pri tistih, ki so za naju prepoznavno tuja, pa ne veva, če ime morda ne izvira iz imena blagovne znamke, imena kakega bivšega, zdaj ne več dejavnega družbenika ali iz kratice in je kot tako torej dopustno tuje.

Opravila sva tudi anketo, s katero sva z enim sklopom vprašanj preverjala, kakšen je odnos do zakonskega uravnavanja jezika imen podjetij, z drugim sklopom pa, kako govorci slovenščine razumejo pojem slovenskosti in kako slovenska se jim zdijo posamezna imena podjetij. Poleg ugotovitve, da gre pri slovenskosti za stopnjevit, nebinaren pojem, se zdi osrednji rezultat ugotovitve, da se stopnja slovenskosti imen podjetij, če jo merimo z ocenami govorcev slovenščine, od leta 2001 do 2006, torej v času zakonskih sprememb, ni zvišala temveč kvečjemu znižala. To nasprotuje ugotovitvi na podlagi registra, oziroma lahko obe združimo v ugotovitve, da četudi se je z nekaterimi preprostimi formalnimi merili merljiva tujost imen podjetij morda zmanjšala, se hkrati ni zvečala njihova prepoznavna slovenskost.

Glede izvedljivosti ocenjevanja slovenskosti sva naletela na veliko konkretnih težav, rezultati ankete pa kažejo, da redka objektivna merila ne merijo nujno prepoznavane slovenskosti. Tudi v literaturi se glede izvedljivosti ocenjevanja slovenskosti pogosto izražajo zadržki, čeprav se zaradi težav pri izvedljivosti ocenjevanju pri drugih podobno težavnih zadevah dostikrat ne nasprotuje. Stabej (2000: 239) recimo pravi, da ker je ocenjevanje obvladovanja jezika jezikoslovno težavno in potencialno celo sporno, se ob zakonskih določilih, ki zahtevajo znanje slovenščine, "postavlja vprašanje o standardizaciji in formalni določitvi ugotovljive stopnje znanja jezika". Ferbežarjeva in Stabej (2009) postavljata pod vprašaj pojem jezikovne 'razumljivosti', a prav tako skleneta, da četudi težka, je izdelava nekakšnih kriterijev pač naloga za uporabno jezikoslovje in da je vsaj v nekaterih primerih (v kontekstu označevanja zdravil in navodil za njihovo uporabo) določanje dovolj dobro urejeno. Po drugi strani pa Stabej (2012: 14) izraža dvom v regulacijo slovenskosti, pri čemer navaja NavodiloJU kot spodletel poskus; očitno gre za oceno, da se slovenskosti ne da standardizirati in formalno določiti. Da je to res tako, se sicer ne zdi zelo jasno. Konec koncev je že to, če za določitev pooblastimo uradnike registrov, standardizacija. Nič drugače ni tudi z določilom, da je uradni jezik slovenščina. Načeloma tudi pri določanju, ali je nekaj še slovenščina ali ne več, naletimo na isto težavo, pa se praktično nihče ne sprašuje o tem, ali je določitev uradnega jezika smiselna.⁵¹ Možnost določanja, kaj je slovensko in kaj ne (ali morda kaj je bolj slovensko in kaj manj), sama po sebi torej ni sporna. Sporen je način. Očitno je marsikdo mnenja, da določitev s strani uradnika registra ni pravi način – verjetno zato, ker je odločitev občutena kot preveč odvisna od posameznika, hkrati pa skrita za kriteriji, ki naj bi bili objektivni, jih pa govorci kot takih ne dojemajo (prim. Stabej 2012: 14). Povsem legitimna je tudi možnost, da se določi priročnik in se ima vse, česar v priročniku ni, za neslovensko, ali pa strokovno telo, ki bo določilo, katero ime je slovensko in katero ne. A spet se zdi, da tak pristop ne uživa podpore. Najbolj demokratična in s tem morda bolje sprejeta možnost bi bila, da se določitev vsaj deloma (npr. z izjemo določitve nabora možnih črk, ki mora biti omejen že iz praktično izvedljivostnih razlogov) prenese z zakonodajalca na uporabnike, tj. govorce slovenščine. Recimo s preverbo vzorca naključnih slovenskih govorcev, ki se izrekajo o stopnji slovenskosti. Vsak posameznik bo sicer imel drugačno predstavo o tem, kaj je bolj slovensko in kaj bolj tuje, a če vprašamo zadostno število ljudi, se takšne razlike izpovprečijo, kot najpomembnejše pa se pokaže tisto, kar je skupnega vsem govorcem oziroma skupnosti. Če kaj, bi zakonodaja potem v smislu ščitenja interesov posameznika, raznoraznih manjšin ipd. morala postavljati le varovala, v katerih primerih se sme ime uporabiti kljub drugačni presoji govorcev slovenščine. Tak pristop bi bil v duhu preverjanja 'berljivosti', 'jasnosti', 'razumljivosti' pri označevanju zdravil in navodilih za njihovo uporabo (prim. Ferbežar in Stabej 2009: 139) ali presoje vplivov na okolje v prostorskem načrtovanju. Kako je pri presojanju slovenskosti imen podjetij to izvedljivo in če je družba to pripravljena financirati, pa je drugo vprašanje.

⁵¹ V praksi se s to težavo srečujejo npr. na televiziji, ko se morajo zaradi zakonskih zahtev po prevajanju neslovenskih vsebin odločati, ali bodo intervju s tujcem, ki govori v srednje uspešnem približku slovenščini, prevajali ali ne.

Obenem se iz raziskave izrisuje tudi to, da če je razen s preverjanjem vzorca govorcev določanje slovenskosti težko izvedljivo in potencialno dojeta kot arbitrarno in torej nedemokratsko, če je hkrati v zakonodaji dovoljenih dovolj izjem, da se neslovenskih imen tako ali tako niti približno ne odpravi, in če je ob tem Slovenija skupaj s Hrvaško v reguliranju fantazijskega dela tudi izstopajoča celo napram Slovaški in Québecu, potem velja morda razmisliti o odpravi zahteve po slovenskosti za fantazijski del imen. Nenazadnje lahko na fantazijski del firme tako z vidika identifikacije poimenovanega kot z vidika vpliva imena na jezikovni javni prostor v nekem smislu gledamo podobno kot na blagovne znamke in celo osebna imena, pri čemer se zdi pri osebnih imenih možnost zakonske omejitve na 'slovenska' oziroma 'netuja' imena popolnoma nezamisljiva. Iz ugotovitev na podlagi vprašalnika tudi sledi, da govorci slovenščine pretežno menijo, da bi bilo pri imenih podjetij nezakonsko spodbujanje bolj na mestu kot zakonska regulacija.

VIRI

Slovenska zakonodaja:

Zakon o gospodarskih družbah – verzije:

- ZGD 1993 - <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199330&stevilka=1298> (4. 6. 1993)
- ZGD-F - <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200145&stevilka=2548> (1. 6. 2001)
- ZGD-G - <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200457&stevilka=2666> (20. 5. 2004)
- ZGD-UPB 1 - <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200515&stevilka=433> (26. 1. 2005)
- ZGD-1 - <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200642&stevilka=1799> (12. 4. 2006)
- ZGD-1-UPB3 - <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200965&stevilka=3036> (15.7. 2009)

Zakon o javni rabi slovenščine:

- ZJRS - <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200486&stevilka=3841> (23. 7. 2004)

Navodilo o ugotavljanju jezikovne ustreznosti firme pravne osebe zasebnega prava oziroma imena fizične osebe, ki opravlja registrirano dejavnost, pri vpisu v sodni register ali drugo uradno evidenco:

- NavodiloJU - <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200653&stevilka=2280> (velja od 7. 6. 2006) - Uradni list RS, št. 86/04

Brenzinger, Matthias in Tjeerd de Graaf. 2006. Documenting endangered languages and language maintenance. *Encyclopedia of life support systems (EOLSS)* 6.20B.10.3. UNESCO.

Ferbežar, Ina in Marko Stabej. 2009. Razumljivost v slovenski pravni normi. V M. Stabej (ur.) *Infrastruktura slovenščine in slovenistike (Obdobja 28)*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 137-143.

Kontra, Miklós. 1996. Wars over names in Slovakia. *Language Problems and Language Planning* 20/2: 160-167.

Marušič, Franc. 1999. Imena slovenskih podjetij med zakonom, purizmom in varstvom jezika. Diplomski naloga na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, Ljubljana.

Marušič, Franc in Rok Žaucer. 2009. Tujejezična imena lokalov, obratov, poslovnih prostorov ter stališča Slovenije do njih. Končno poročilo o izvedbi elaborata, naročnik: Ministrstvo za kulturo RS, november 2009.

Meden, Ahac in Gita Zadnikar. 2009. Analiza zakona o javni rabi slovenščine in njegovega uresničevanja. V M. Stabej (ur.) *Infrastruktura slovenščine in slovenistike (Obdobja 28)*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 463-470.

Shohamy, Elana in Durk Gorter (ur.) 2009. *Linguistic Landscape: Expanding the scenery*. New York: Routledge.

Stabej, Marko. 2000. Formaalnopravno urejanje statusa slovenskega jezika v Sloveniji. V I. Štrukelj (ur.) *Kultura, identiteta in jezik v procesih evropske integracije*. Ljubljana: Društvo za uporabno jezikoslovje. 234-245.

Stabej, Marko. 2012. Jezik, nazori in nadzor. V A. Bjelčević (ur.) *Ideologije v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi: zbornik predavanj / 48. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 11-20.

Szabó Mihály Gramma, Gizella. 2006. Language policy and language rights in Slovakia. *Mercator Working Papers* 23.

Votruba, Martin. 1998. Linguistic minorities in Slovakia. V B. Paulston (ur.) *Linguistic minorities in Central and Eastern Europe*. London: Multilingual Matters.

PRILOGE

1. Vprašalnik (kakor so ga videli anketiranci na spletu)
2. Rezultati spletne ankete

Vprašalnik o slovenskosti in primernosti imen slovenskih podjetij

Univerza v Novi Gorici opravlja za Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport raziskavo z naslovom "Teoretično-empirična raziskava o jezikovnopoličnih učinkih obstoječega pravnoformalnega okvira statusa in rabe slovenščine in drugih jezikov v javnosti", v sklopu katere izvajamo tudi krajšo anketo o slovenskosti in primernosti nekaterih imen slovenskih podjetij.

Anketa je anonimna, zbrane podatke bomo uporabili izključno za potrebe raziskave.

Ko odgovorite na vsa vprašanja, pritisnite na gumbek 'Pošlji' oz. 'Submit' na dnu strani.

Za sodelovanje se vam v naprej zahvaljujemo.

Rok Žaucer in Franc Marušič

* **Zahtevano**

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi.

Približno polovica spodnjih naključno izbranih podjetij je bila registrirana pred uveljavitvijo zakonodaje, ki določa, da morajo biti imena podjetij v slovenščini, približno polovica pa po tem. Prosimo vas, da za vsako ime poveste, kako slovensko se vam zdi.

	popolnoma slovensko	pretežno slovensko	pol slovensko, pol neslovensko	pretežno neslovensko	popolnoma neslovensko
LTS d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
MITJA d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
JURGEC d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
DMDS d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
PRAVI RAJ d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
DOK d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
IN d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
H & D d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
STUDIO MJ d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
LASJE d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
MEZA OPTIMUS d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
FRIZERSTVO TINA d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
RAJA d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
AKTRIS d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
VIKTORIJA d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
NFR d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐

FS GALIĆ d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
MINI IN d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
BOMEGA d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
Studio LAS d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
STUDIO ERIKA d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
SB SISTEM d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
PEŠAK d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
DUIT d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
FRIZERSTVO MARICA d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
POPIN d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
KEVSER d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
ANDROS d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
FRIKOM d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
NIP d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
LAJUMA d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
KOZMO d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
PLAN d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
BEAUTIN d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
MAVRICA ES d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
RUBIN, FRIZERSKI SALON d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
KATJA 007 d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
E-MOJSTER d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
GI - MAK d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐
SLINK d.o.o.	☐	☐	☐	☐	☐

Ali se vam zdi potrebno, da je jezik imen gostinskih lokalov uravnavan z zakonom? *

- Da
 Ne
 Nimam mnenja

Ali se vam zdi potrebno, da je jezik imen podjetij uravnavan z zakonom? *

- Da
 Ne
 Nimam mnenja

Ali se vam zdi potrebno, da je jezik imen blagovnih znamk uravnavan z zakonom? *

- Da
- Ne
- Nimam mnenja

Prosim povejte, ali se strinjate s spodnjimi trditvami.

Za vsako trditev navedite, v kakšni meri se z njo strinjate.

	popolnoma se strinjam	delno se strinjam	niti niti	delno se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Slovenščina je ogrožena.	☐	☐	☐	☐	☐
Slovenščino oz. rabo slovenščine morajo uravnavati zakoni.	☐	☐	☐	☐	☐
Poznam določila Zakona o javni rabi slovenščine.	☐	☐	☐	☐	☐
Zakon o javni rabi slovenščine je koristen.	☐	☐	☐	☐	☐
Strinjam se s trenutno zakonsko ureditvijo glede imen podjetij.	☐	☐	☐	☐	☐
Trenutna zakonska ureditev glede javne rabe slovenščine je pomembna, saj bi bila slovenščina brez nje še bolj ogrožena.	☐	☐	☐	☐	☐
Trenutna zakonska ureditev glede javne rabe slovenščine nima vpliva na položaj in ogroženost slovenščine.	☐	☐	☐	☐	☐
Slovenščini bi bolj kot z zakoni pomagali z drugačnimi pristopi.	☐	☐	☐	☐	☐
Slovenščini zaradi globalizacije tako ali tako ni mogoče pomagati, denar, ki se porablja za njeno ohranjanje, pa bi bilo bolje naložiti v kaj drugega.	☐	☐	☐	☐	☐
Poznam določila Zakona o gospodarskih družbah glede jezika v imenih podjetij.	☐	☐	☐	☐	☐

Ali bi se vam zdelo prav, da bi se ob poskusu registracije novega podjetja kot zaradi neslovenskosti nesprejemljiva zavrnila imena podjetij, ki vsebujejo naslednje:

Ker zakonodaja eksplicitno določa, da naj bodo imena slovenska, s tem vprašanjem o primernosti dejansko ugotavljamo vaše razumevanje slovenskosti/neslovenskosti oziroma zadovoljive stopnje slovenskosti/prevelike stopnje neslovenskosti.

	da, to naj se šteje kot neslovensko	ne, to se ne bi smelo šteti kot neslovensko	ne, menim, da se imen podjetij ne bi smelo pravno regulirati
besede, ki se končujejo na podvojeno soglasniško črko in ne predstavljajo kratice (npr. linn, zmarhh)	☐	☐	☐
besede, ki v kateremkoli delu vsebujejo podvojeno soglasniško črko in ne predstavljajo kratice (npr. linn, rakka, ššok)	☐	☐	☐
besede, v katerih je slovenski glas zapisan na neslovenski način (glas /f/ s črkama 'ph', npr. Alpha, glas /š/ s črkami 'sch', npr. Schoba itd.)	☐	☐	☐
besede, ki so oblikovane s prevzetimi priponami na domačih podstavah (npr. mladizem, kuping)	☐	☐	☐
besede, v katerih se pojavlja katerakoli od črk q, w, x, y, ä, ö, ü, ć ali đ (čeprav so te v Sloveniji domače v imenih/priimkih in jih je zato poleg črk slovenske abecede možno imeti tudi na osebni izkaznici)	☐	☐	☐
besede, v katerih se pojavlja kakršnakoli črka, ki ni del slovenske abecede (abcčdefghijklmnoprsštuvžž)	☐	☐	☐
zvezo besed, ki ne upošteva slovenskih ujemalnih pravil (npr. žareč iskra)	☐	☐	☐
tuje črke (razen če gre za ime/priimek lastnika ipd.)	☐	☐	☐
tuje črke (razen če gre za ime blagovne znamke)	☐	☐	☐
tuje črke (razen če gre za črke latinščine, npr. q)	☐	☐	☐
tuje črke (razen če gre za črke kateregakoli mrtvega jezika, npr. venetski ś)	☐	☐	☐
tuje črke, če gre za domišljjsko/izmišljeno ime	☐	☐	☐

Najlepša hvala za sodelovanje.

Pošlji

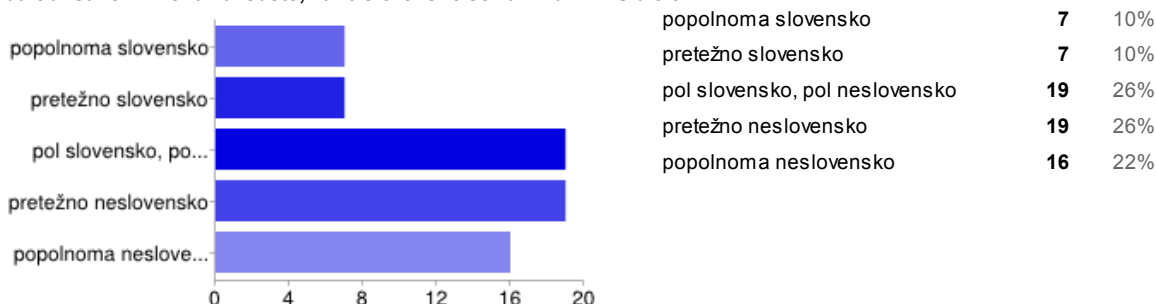
Uporablja tehnologijo [Google Dokumentov](#)

[Prijavite zlorabo](#) - [Pogoji storitve](#) - [Dodatni pogoji](#)

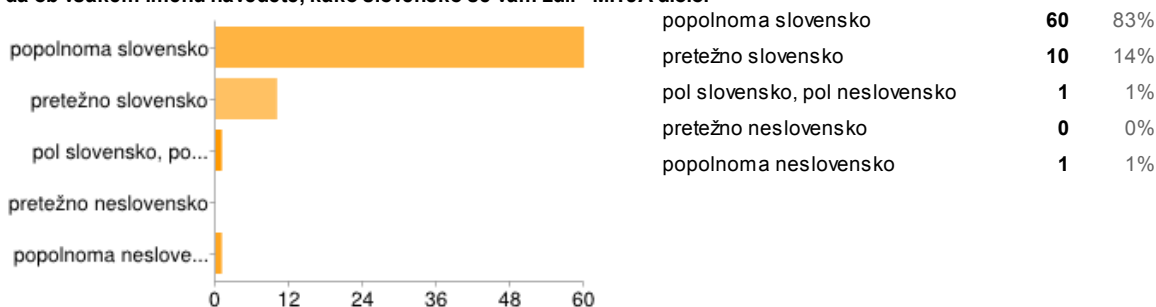
72 odgovori

Povzetek [Ogled dokončanih odzivov](#)

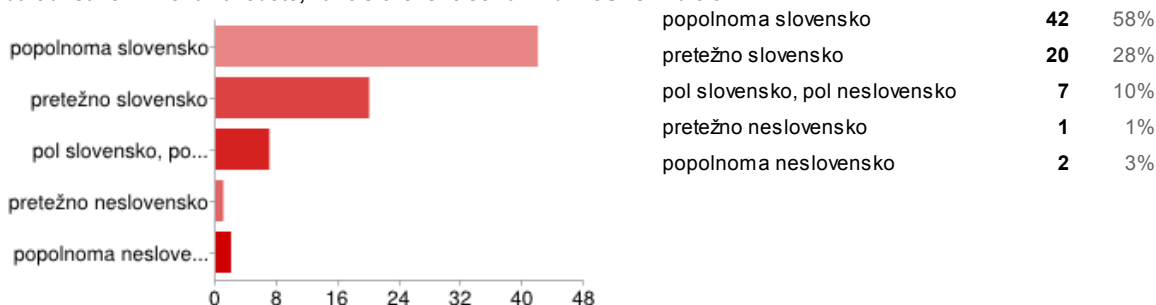
Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - LTS d.o.o.

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - MITJA d.o.o.

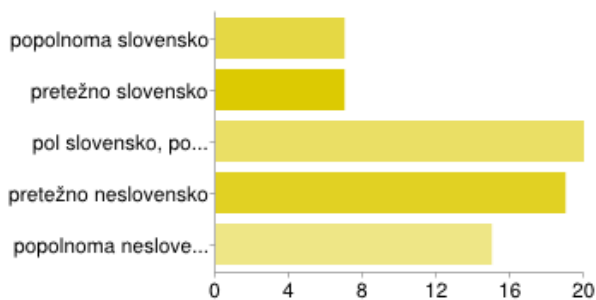

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - JURGEC d.o.o.

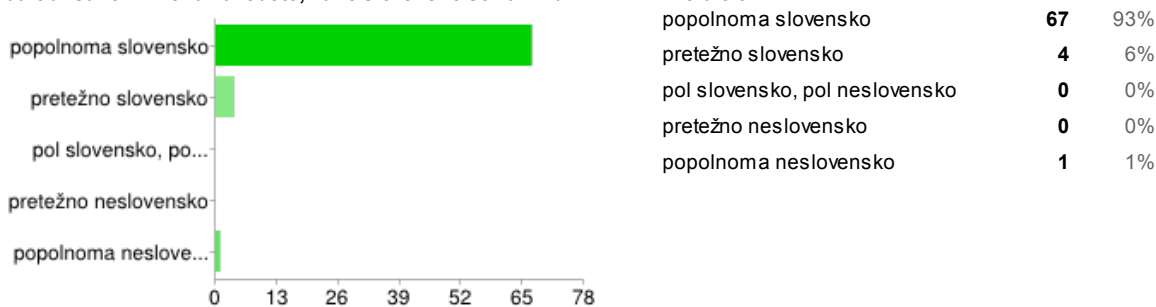

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - DMDS d.o.o.

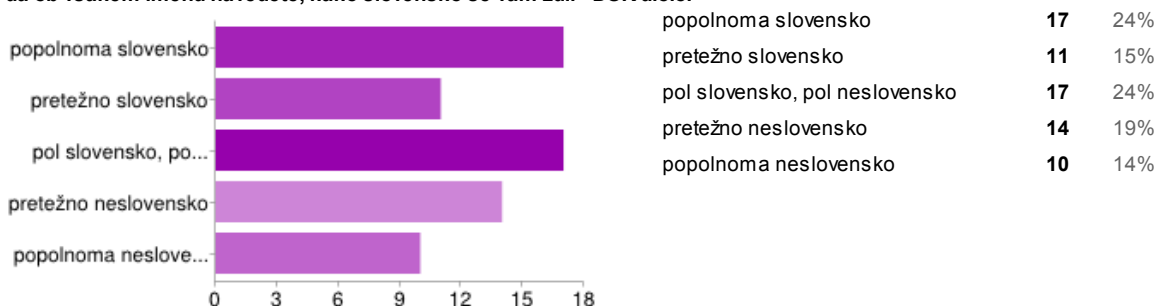
Kako slovensko se vam zdi	Število	Procent
popolnoma slovensko	7	10%
pretežno slovensko	7	10%
pol slovensko, pol neslovensko	20	28%
pretežno neslovensko	19	26%
popolnoma neslovensko	15	21%

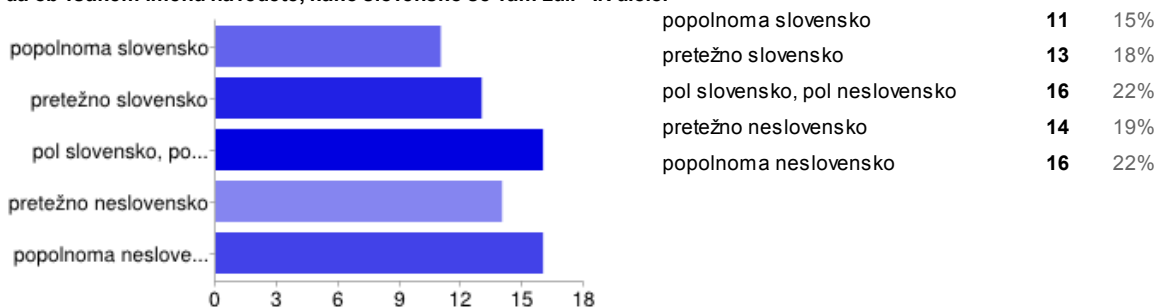
Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - PRAVI RAJ d.o.o.

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - DOK d.o.o.

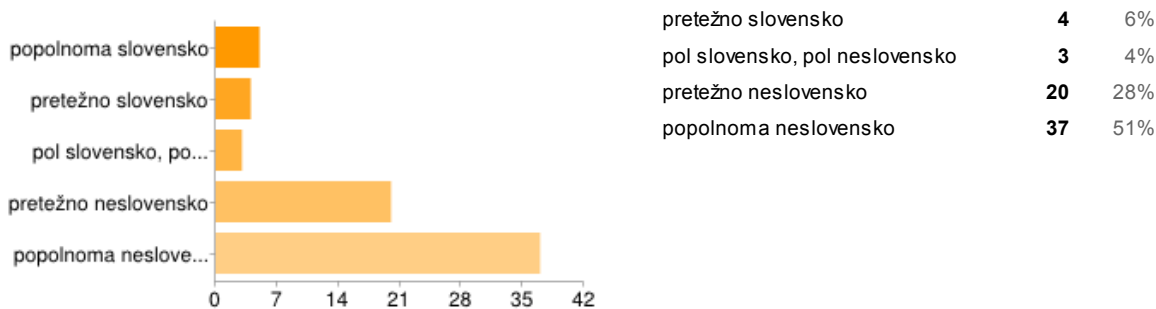

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - IN d.o.o.

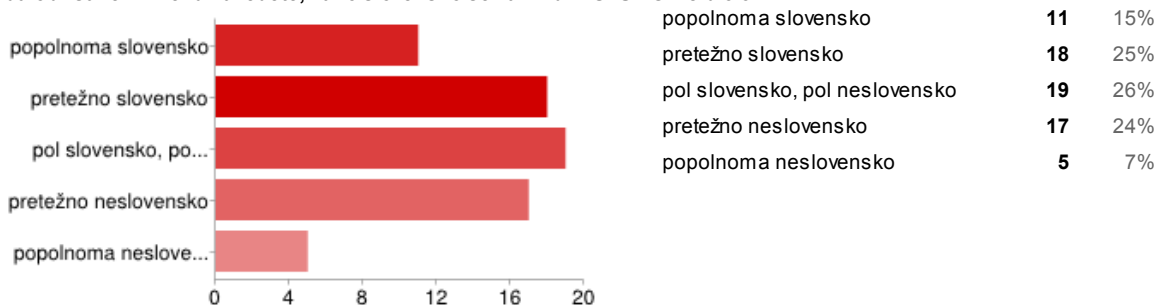

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - H & D d.o.o.

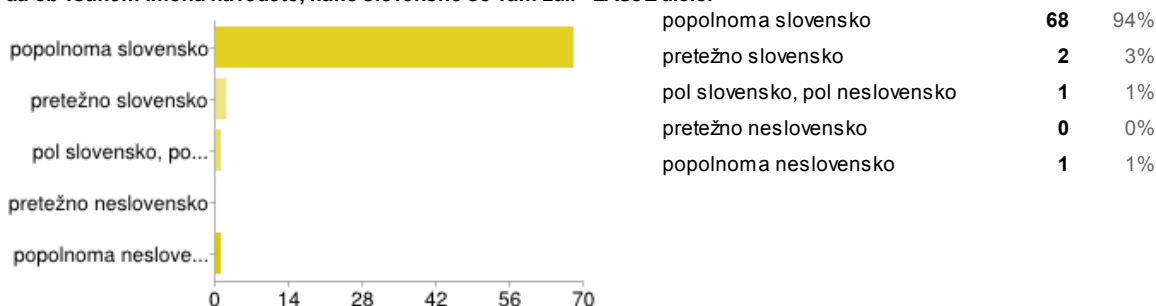
popolnoma slovensko	5	7%
---------------------	---	----

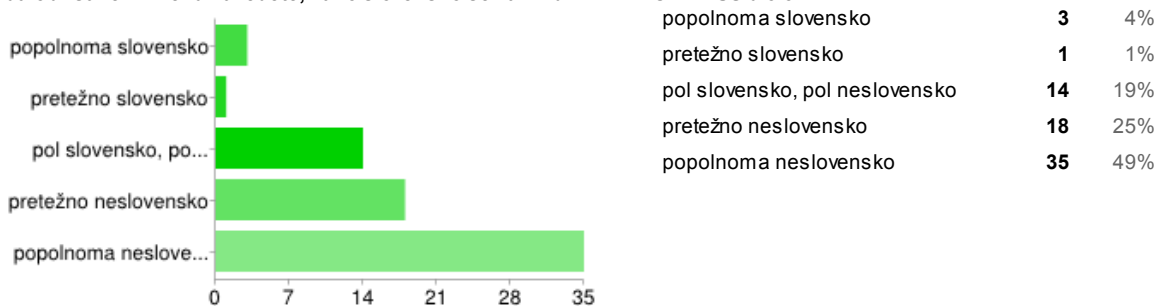
Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - STUDIO MJ d.o.o.

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - LASJE d.o.o.

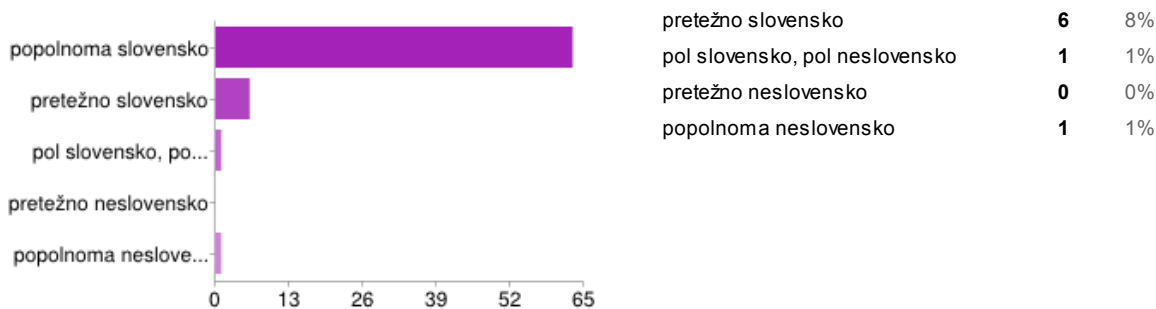

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - MEZA OPTIMUS d.o.o.

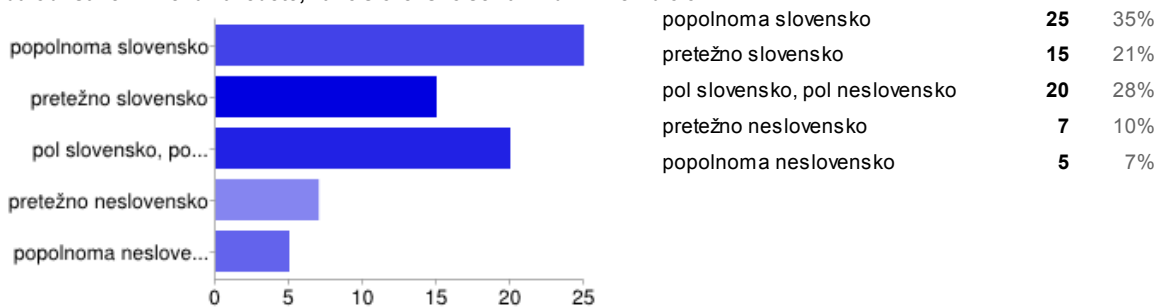

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - FRIZERSTVO TINA d.o.o.

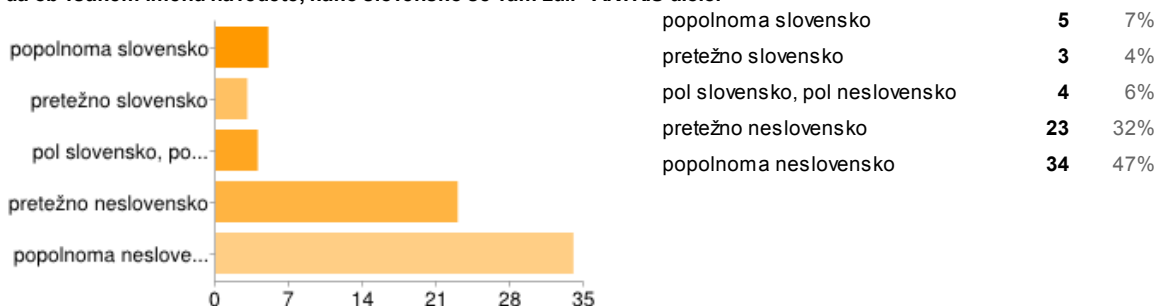
popolnoma slovensko	63	88%
---------------------	----	-----

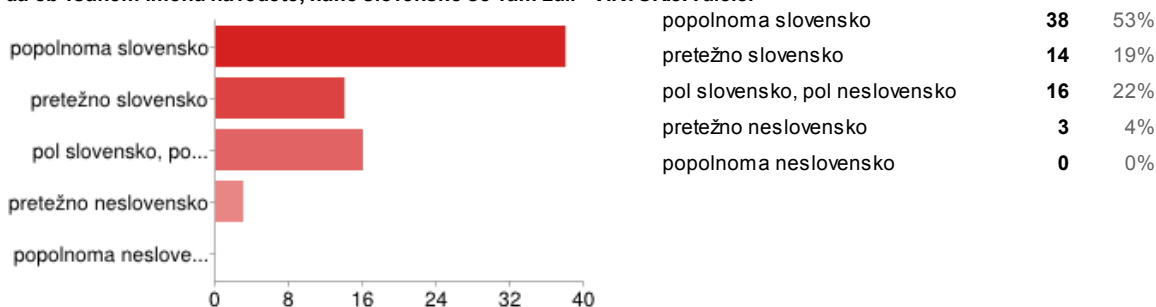
Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - RAJA d.o.o.

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - AKTRIS d.o.o.

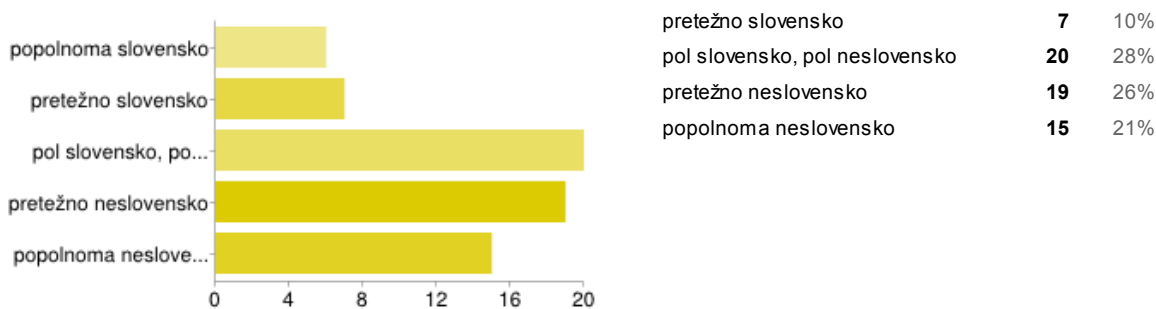

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - VIKTORIJA d.o.o.

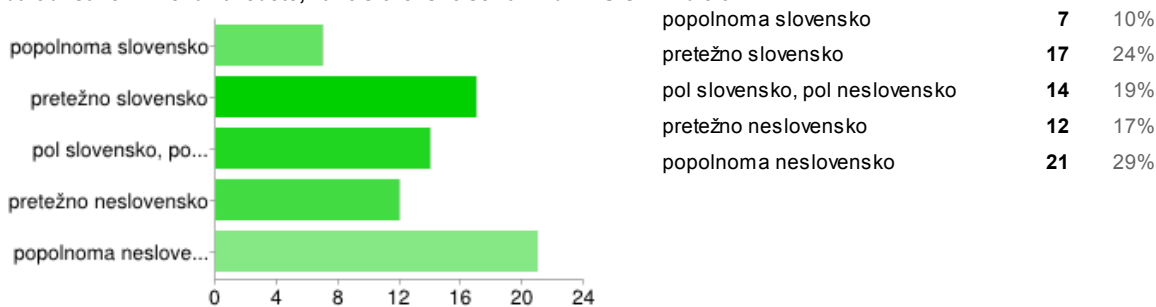

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - NFR d.o.o.

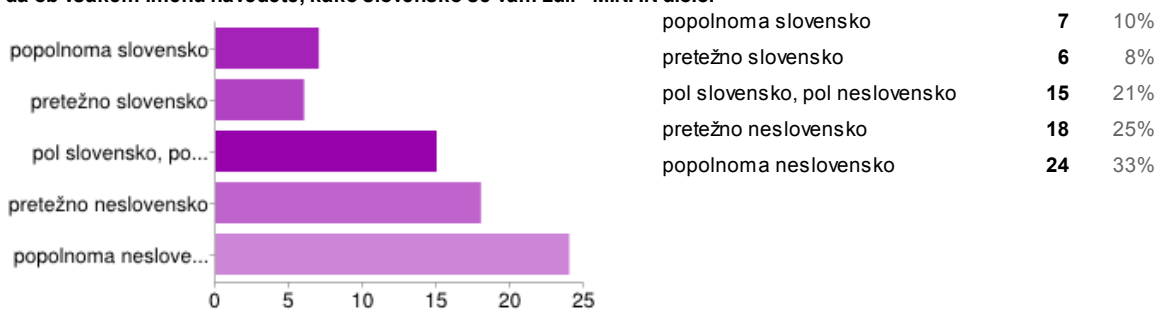
popolnoma slovensko	6	8%
---------------------	---	----

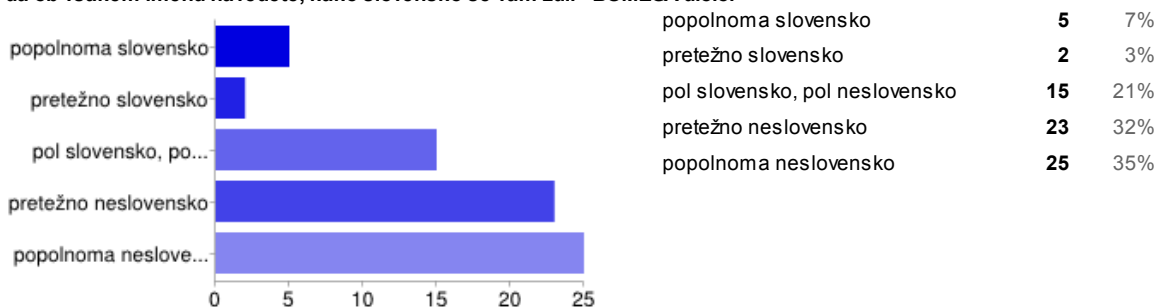
Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosim, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - FS GALIČ d.o.o.

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosim, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - MINI IN d.o.o.

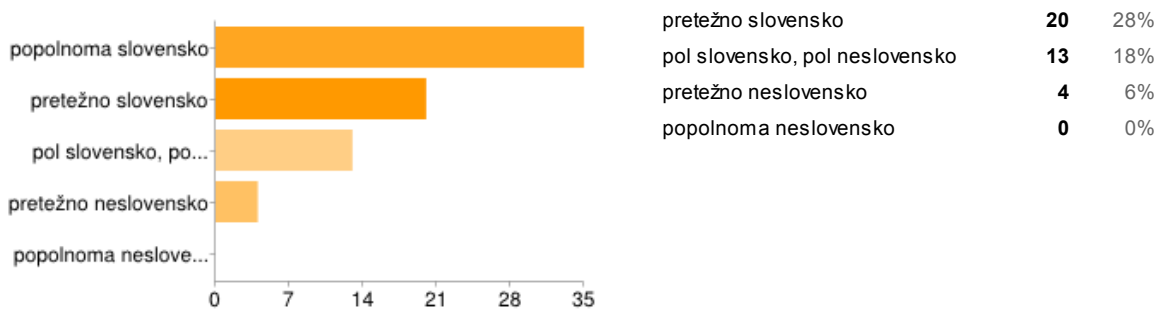

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosim, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - BOMEGA d.o.o.

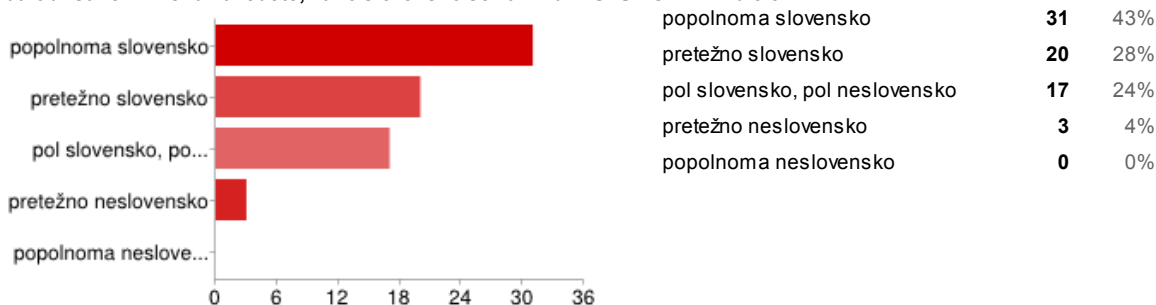

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosim, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - Studio LAS d.o.o.

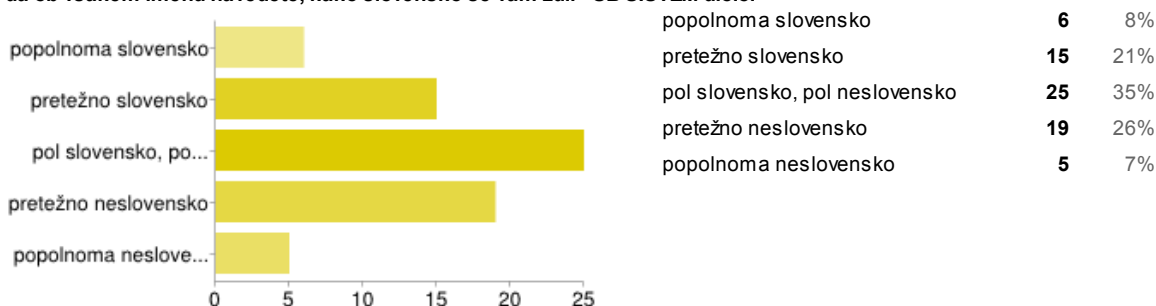
popolnoma slovensko	35	49%
---------------------	----	-----

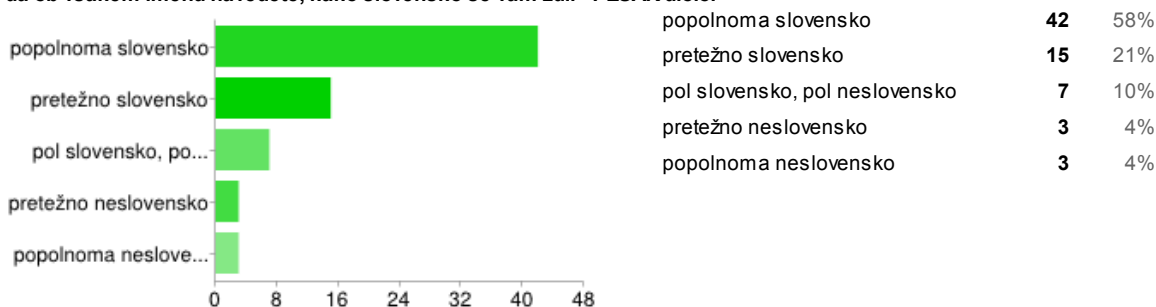
Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - STUDIO ERIKA d.o.o.

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - SB SISTEM d.o.o.

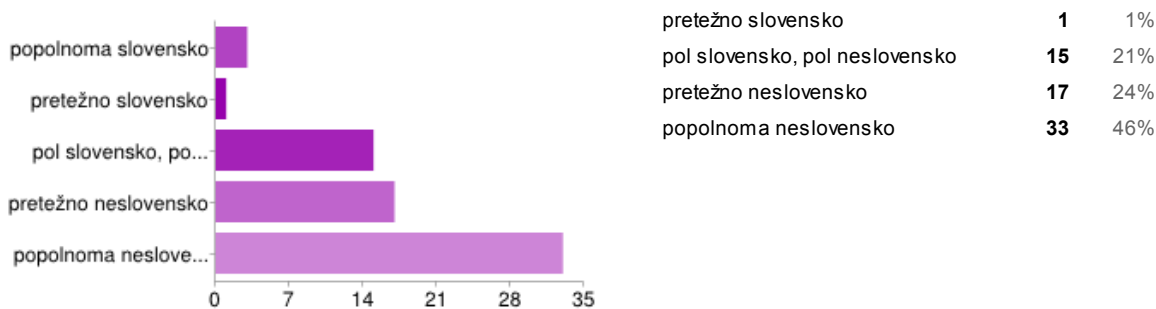

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - PEŠAK d.o.o.

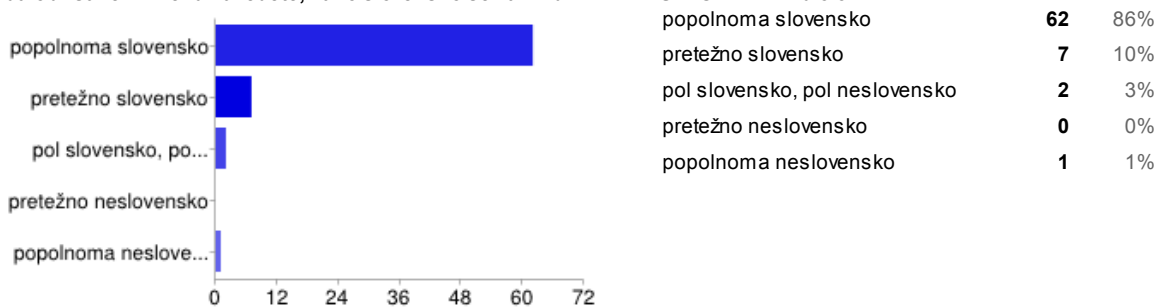

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - DUIT d.o.o.

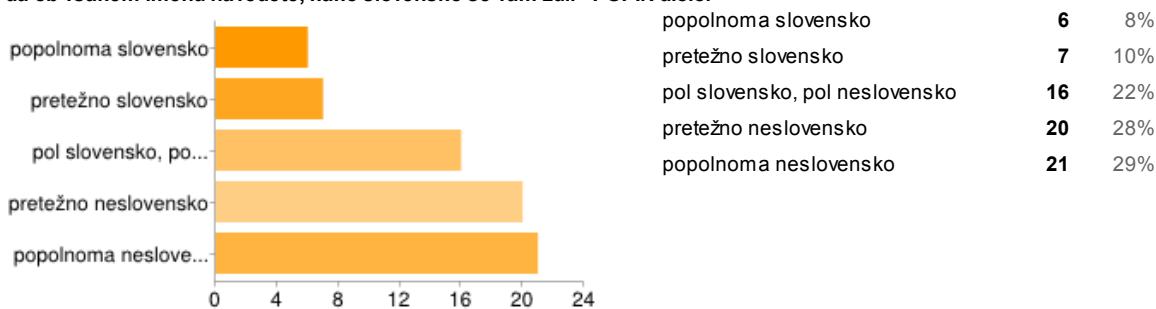
popolnoma slovensko	3	4%
---------------------	---	----

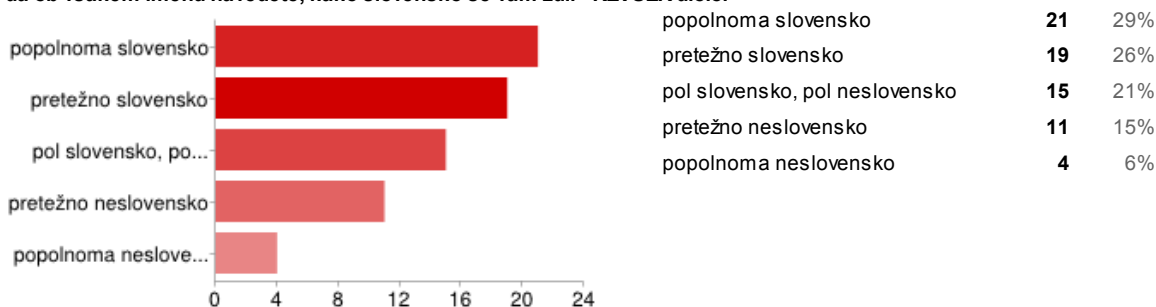
Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - FRIZERSTVO MARICA d.o.o.

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - POPIN d.o.o.

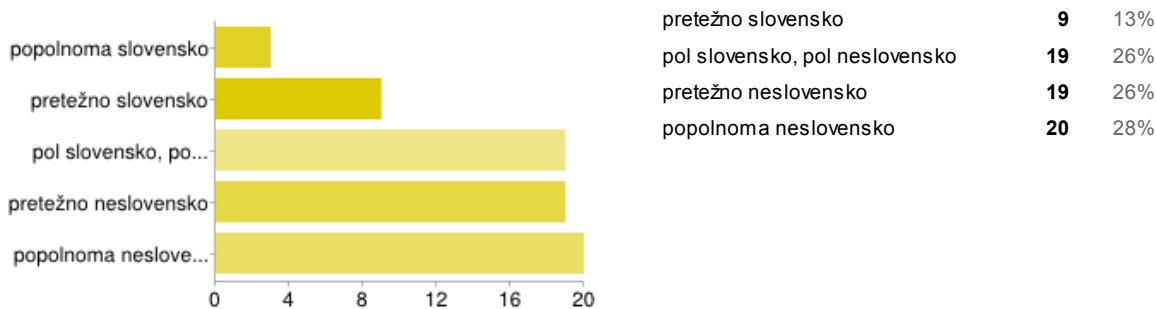

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - KEVSEK d.o.o.

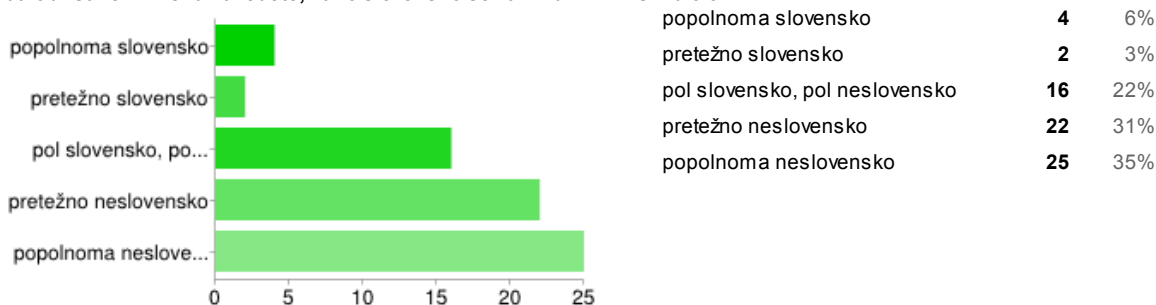

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - ANDROS d.o.o.

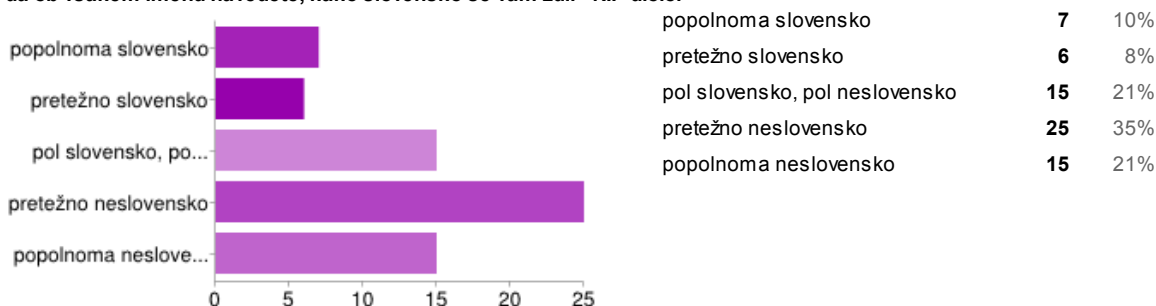
popolnoma slovensko	3	4%
---------------------	---	----

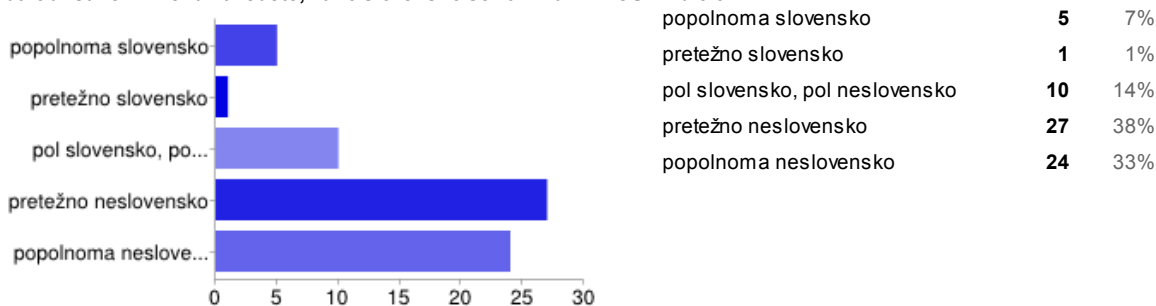
Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - FRIKOM d.o.o.

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - NIP d.o.o.

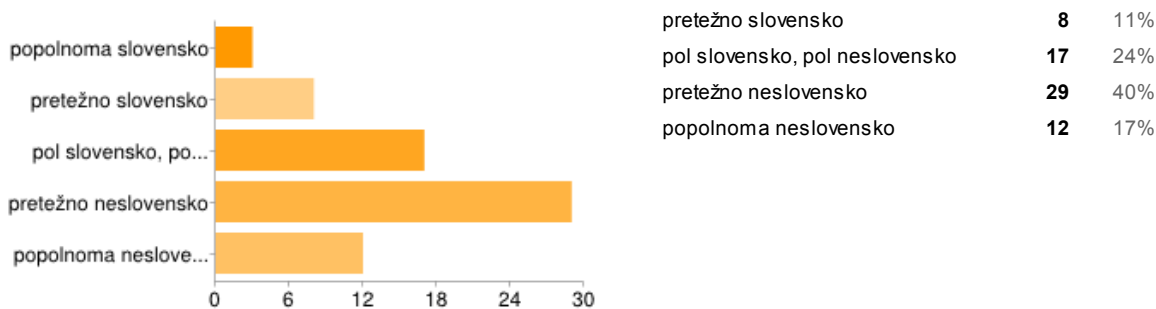

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - LAJUMA d.o.o.

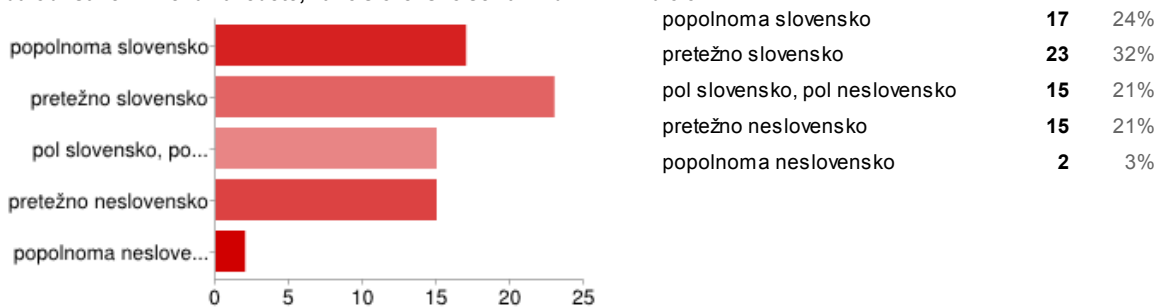

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - KOZMO d.o.o.

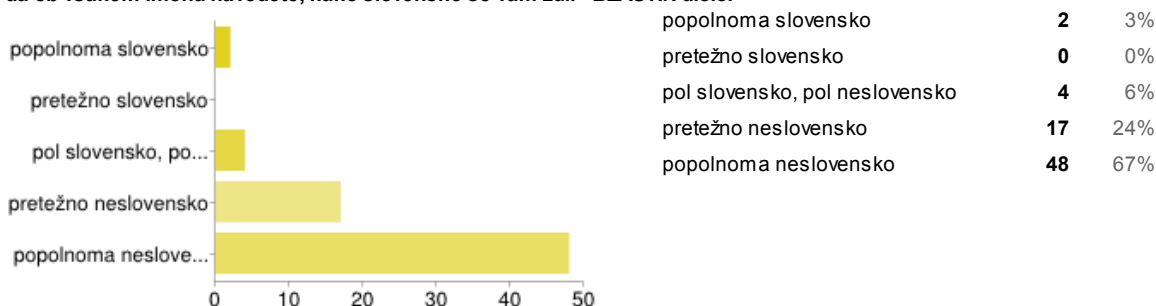
popolnoma slovensko	3	4%
---------------------	---	----

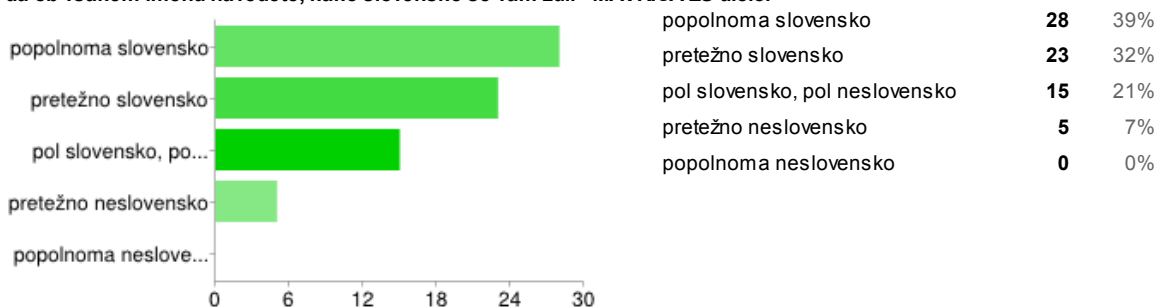
Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosim, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - PLAN d.o.o.

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosim, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - BEAUTICA d.o.o.

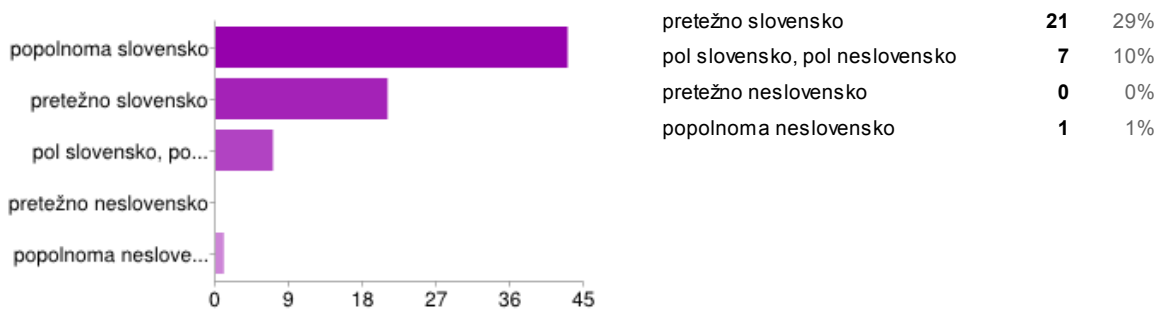

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosim, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - MAVRICA ES d.o.o.

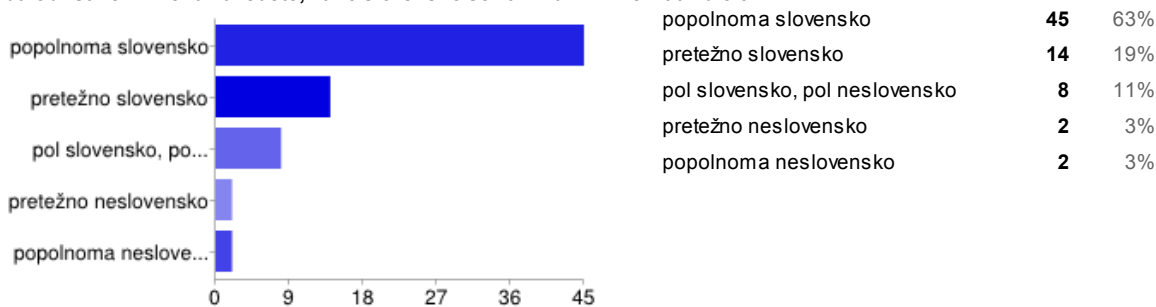

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosim, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - RUBIN, FRIZERSKI SALON d.o.o.

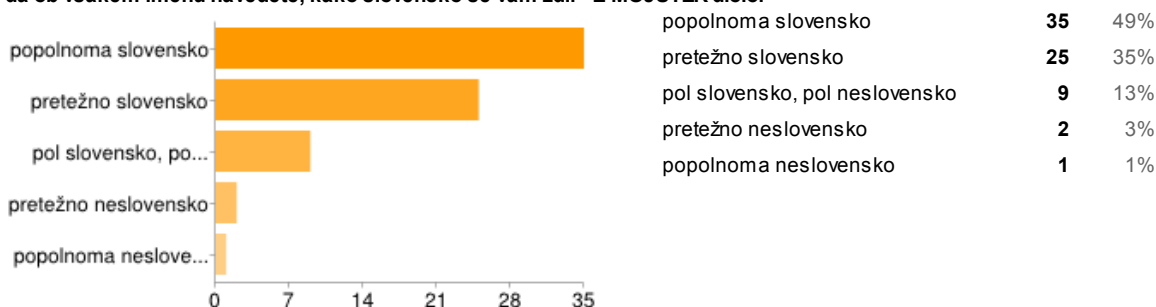
popolnoma slovensko	43	60%
---------------------	----	-----

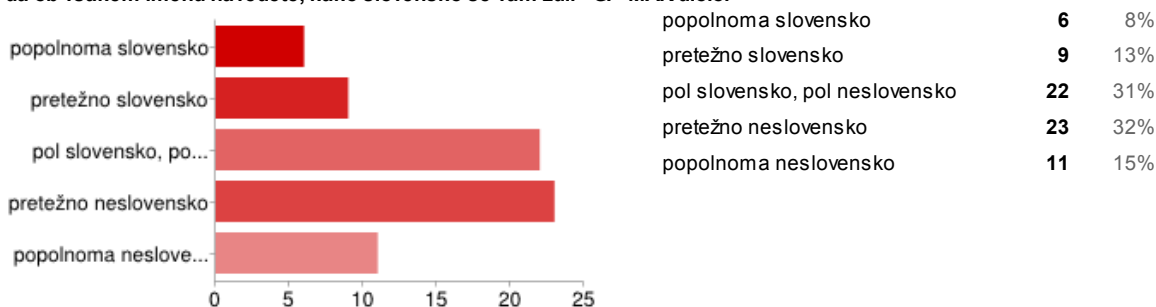
Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - KATJA 007 d.o.o.

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - E-MOJSTER d.o.o.

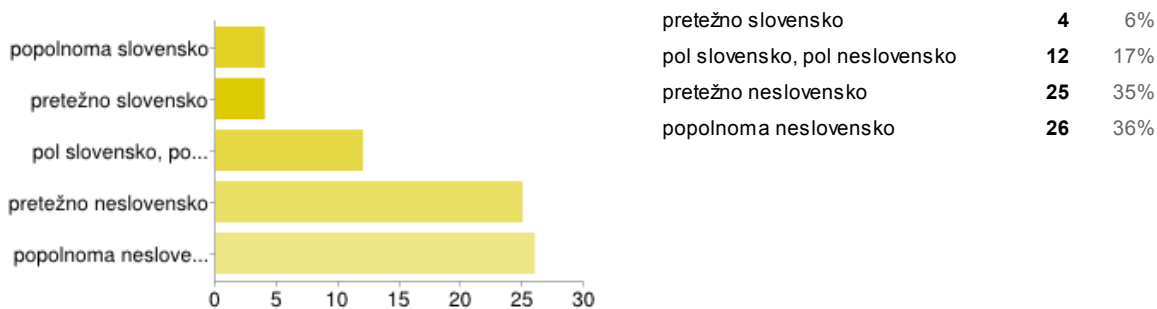

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - GI - MAK d.o.o.

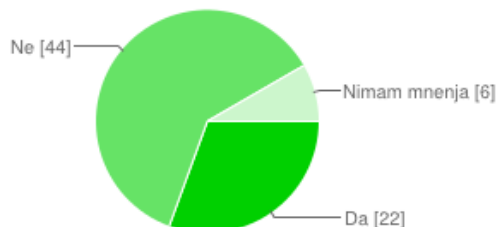

Spodaj je nekaj imen podjetij, ki so bila v Sloveniji registrirana za frizersko dejavnost v zadnjih petnajstih letih. Prosimo, da ob vsakem imenu navedete, kako slovensko se vam zdi. - SLINK d.o.o.

popolnoma slovensko	4	6%
---------------------	---	----

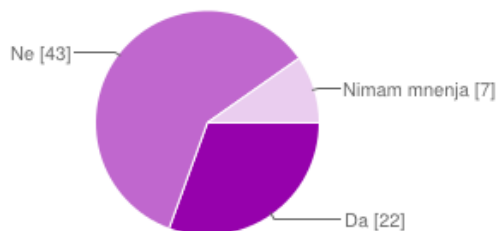

Ali se vam zdi potrebno, da je jezik imen gostinskih lokalov uravnavan z zakonom?

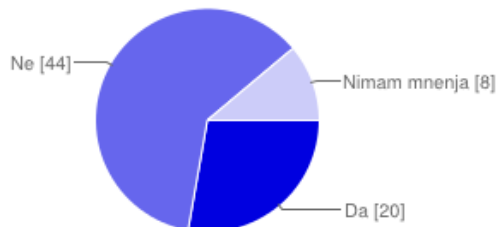
Da	22	31%
Ne	44	61%
Nimam mnenja	6	8%

Ali se vam zdi potrebno, da je jezik imen podjetij uravnavan z zakonom?

Da	22	31%
Ne	43	60%
Nimam mnenja	7	10%

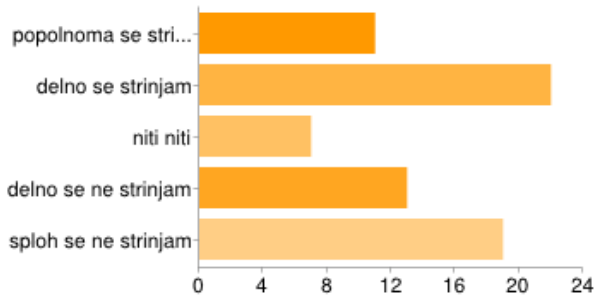
Ali se vam zdi potrebno, da je jezik imen blagovnih znamk uravnavan z zakonom?

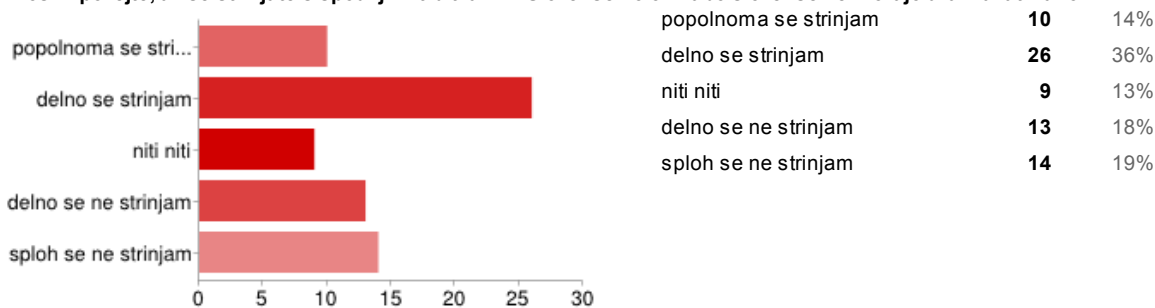
Da	20	28%
Ne	44	61%
Nimam mnenja	8	11%

Prosim povejte, ali se strinjate s spodnjimi trditvami. - Slovenščina je ogrožena.

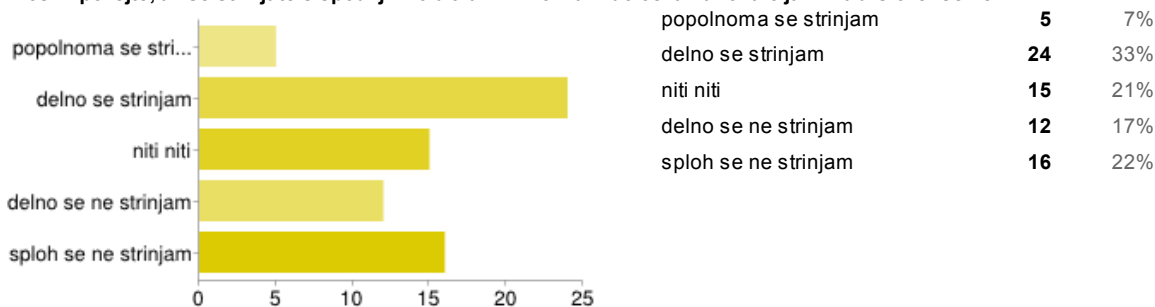
popolnoma se strinjam	11	15%
delno se strinjam	22	31%
niti niti	7	10%
delno se ne strinjam	13	18%
sploh se ne strinjam	19	26%

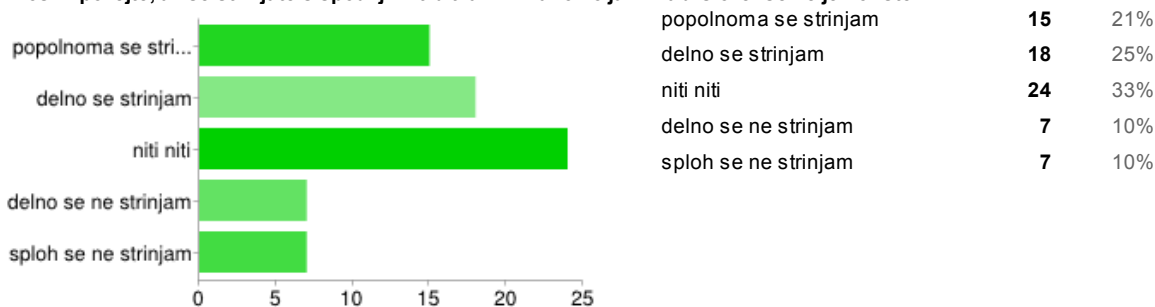
Prosim povejte, ali se strinjate s spodnjimi trditvami. - Slovenščino oz. rabo slovenščine morajo uravnavati zakoni.

Prosim povejte, ali se strinjate s spodnjimi trditvami. - Poznam določila Zakona o javni rabi slovenščine.

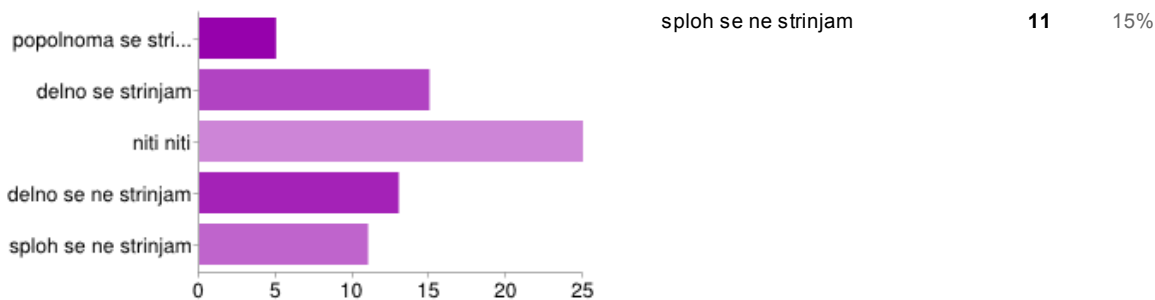

Prosim povejte, ali se strinjate s spodnjimi trditvami. - Zakon o javni rabi slovenščine je koristen.

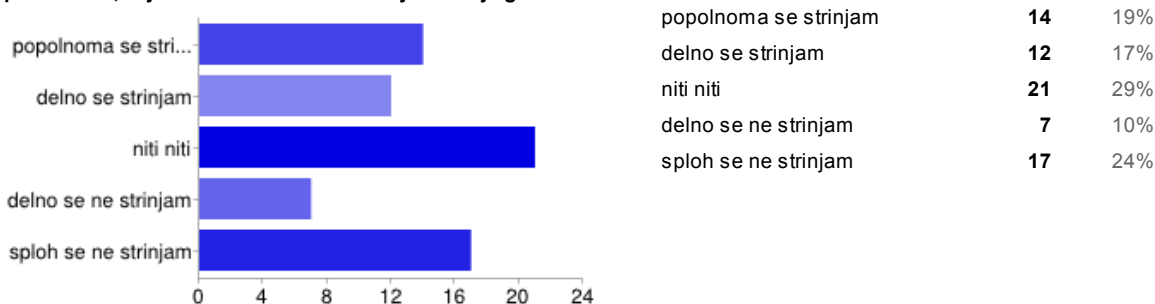

Prosim povejte, ali se strinjate s spodnjimi trditvami. - Strinjam se s trenutno zakonsko ureditvijo glede imen podjetij.

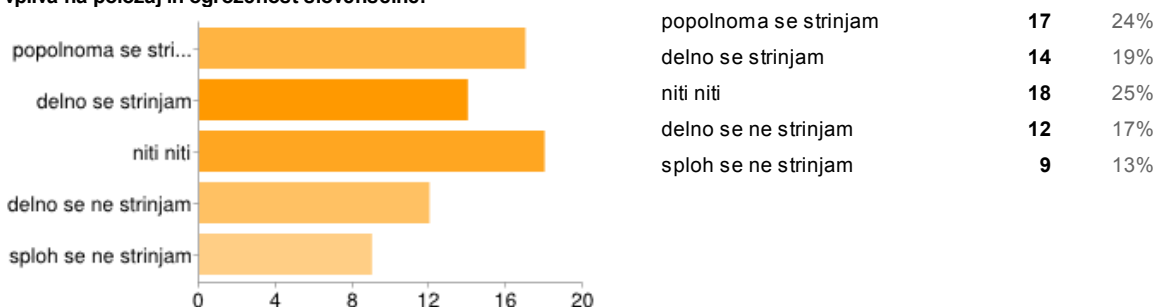
Response	Count	Percentage
popolnoma se strinjam	5	7%
delno se strinjam	15	21%
niti niti	25	35%
delno se ne strinjam	13	18%

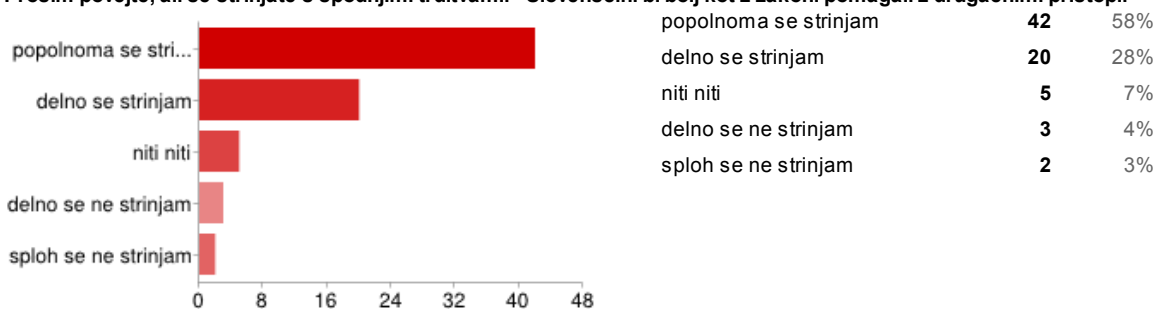
Prosim povejte, ali se strinjate s spodnjimi trditvami. - Trenutna zakonska ureditev glede javne rabe slovenščine je pomembna, saj bi bila slovenščina brez nje še bolj ogrožena.

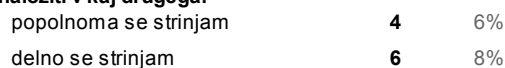
Prosim povejte, ali se strinjate s spodnjimi trditvami. - Trenutna zakonska ureditev glede javne rabe slovenščine nima vpliva na položaj in ogroženost slovenščine.

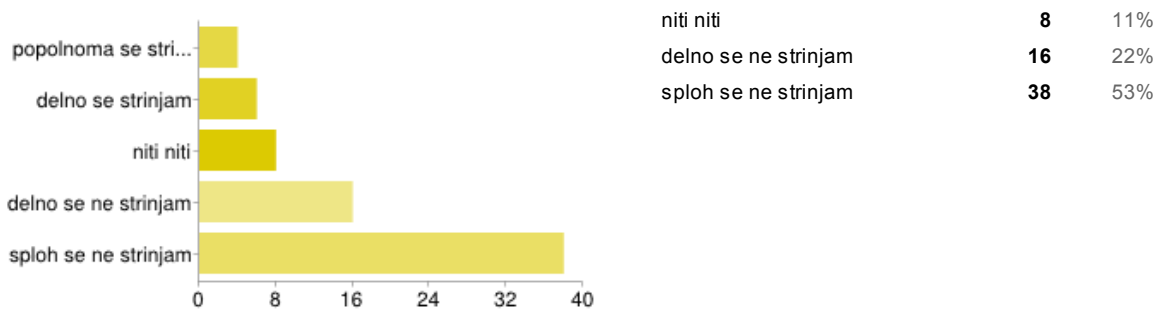

Prosim povejte, ali se strinjate s spodnjimi trditvami. - Slovenščini bi bolj kot z zakoni pomagali z drugačnimi pristopi.

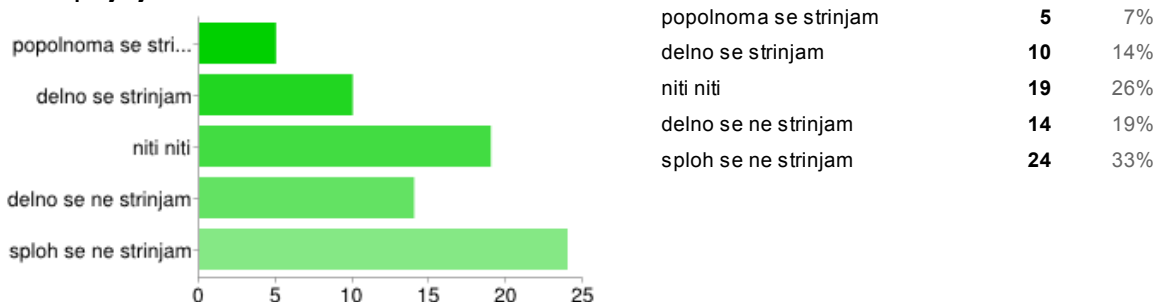

Prosim povejte, ali se strinjate s spodnjimi trditvami. - Slovenščini zaradi globalizacije tako ali tako ni mogoče pomagati, denar, ki se porablja za njeno ohranjanje, pa bi bilo bolje naložiti v kaj drugega.

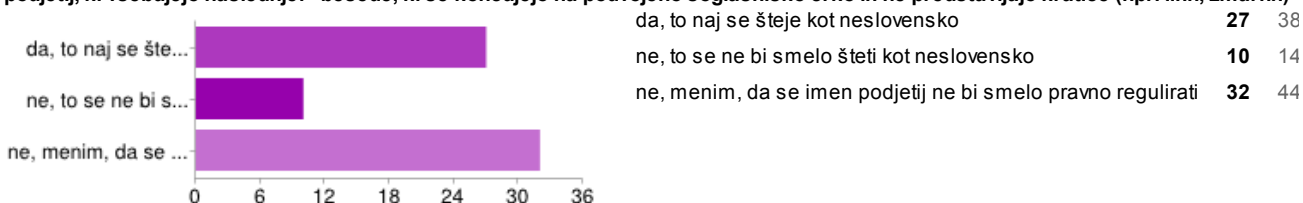

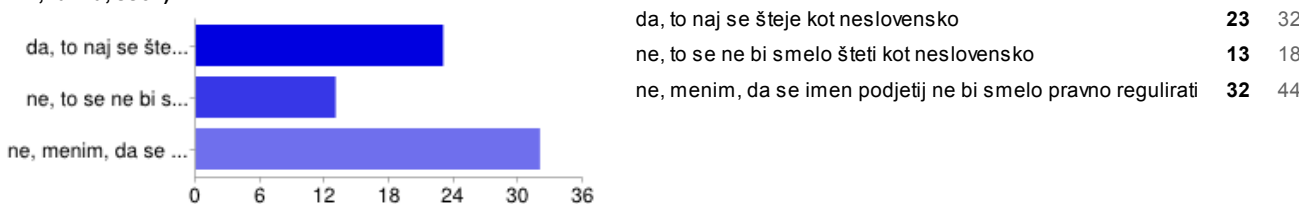
Prosim povejte, ali se strinjate s spodnjimi trditvami. - Poznam določila Zakona o gospodarskih družbah glede jezika v imenih podjetij.

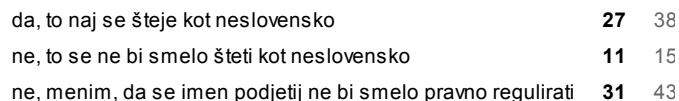
Ali bi se vam zdelo prav, da bi se ob poskusu registracije novega podjetja kot zaradi neslovenskosti nesprejemljiva zavrnila imena podjetij, ki vsebujejo naslednje: - besede, ki se končujejo na podvojeno soglasniško črko in ne predstavljajo kratice (npr. linn, zmarhh)

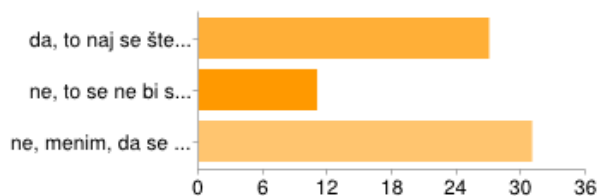

Ali bi se vam zdelo prav, da bi se ob poskusu registracije novega podjetja kot zaradi neslovenskosti nesprejemljiva zavrnila imena podjetij, ki vsebujejo naslednje: - besede, ki v kateremkoli delu vsebujejo podvojeno soglasniško črko in ne predstavljajo kratice (npr. linn, rakka, ššok)

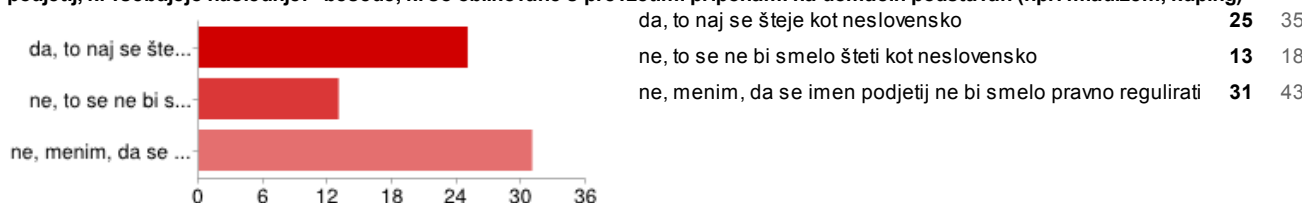

Ali bi se vam zdelo prav, da bi se ob poskusu registracije novega podjetja kot zaradi neslovenskosti nesprejemljiva zavrnila imena podjetij, ki vsebujejo naslednje: - besede, v katerih je slovenski glas zapisan na neslovenski način (glas /f/ s črkama 'ph', npr. Alpha, gla /š/ s črkami 'sch', npr. Schoba itd.)

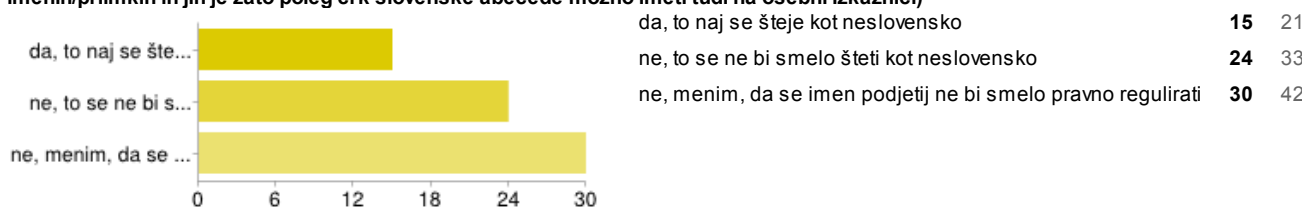

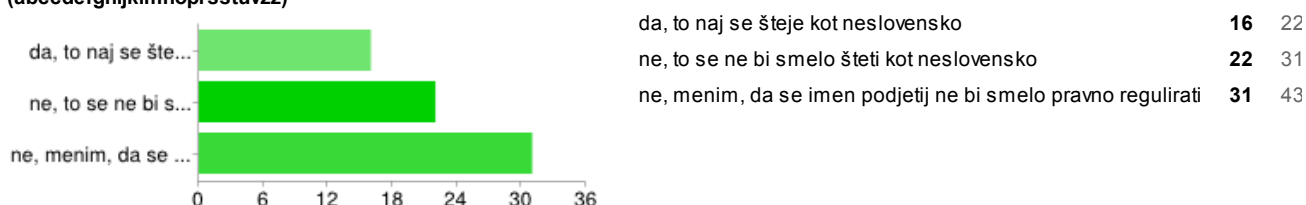
Ali bi se vam zdelo prav, da bi se ob poskusu registracije novega podjetja kot zaradi neslovenskosti nesprejemljiva zavrnila imena podjetij, ki vsebujejo naslednje: - besede, ki so oblikovane s prevzetimi priponami na domačih podstavah (npr. mladizem, kuping)

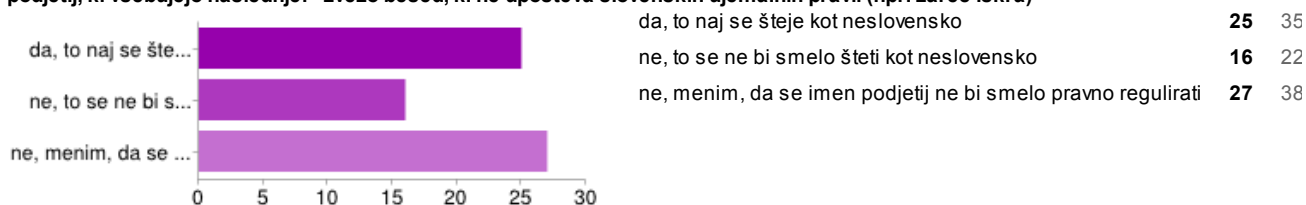
Ali bi se vam zdelo prav, da bi se ob poskusu registracije novega podjetja kot zaradi neslovenskosti nesprejemljiva zavrnila imena podjetij, ki vsebujejo naslednje: - besede, v katerih se pojavlja katerakoli od črk q, w, x, y, ä, ö, ü, ć ali đ (čeprav so te v Sloveniji domače imenih/primkih in jih je zato poleg črk slovenske abecede možno imeti tudi na osebni izkaznici)

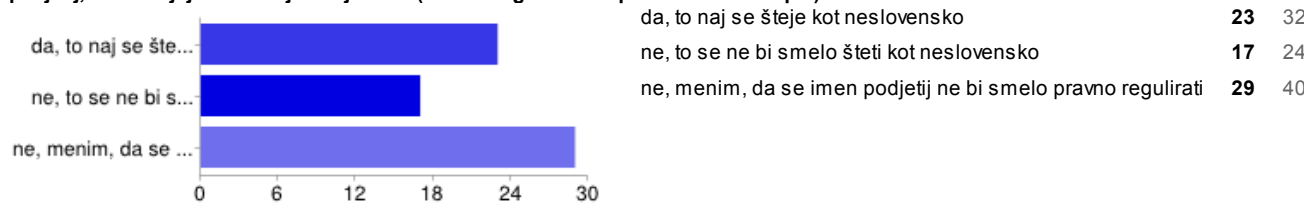
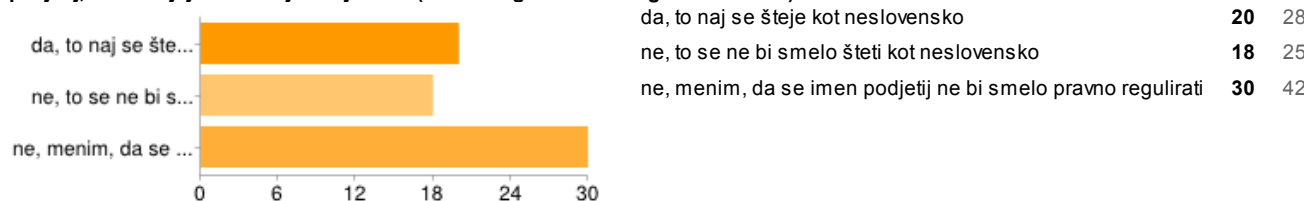
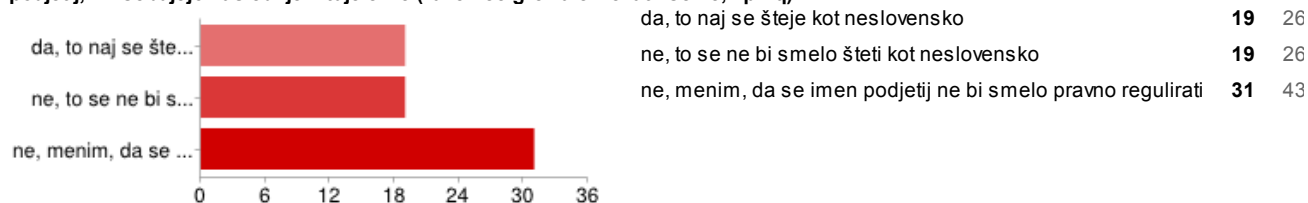
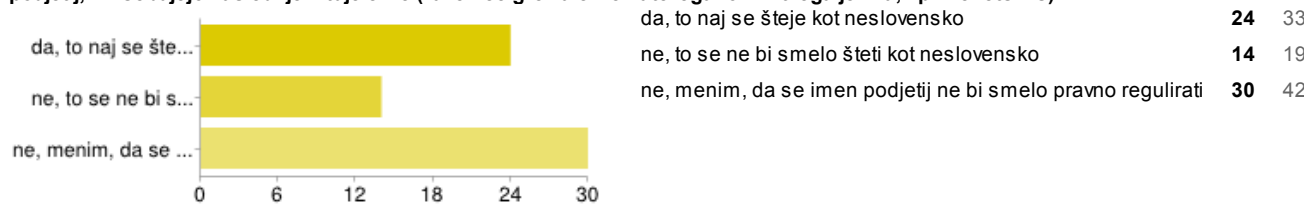
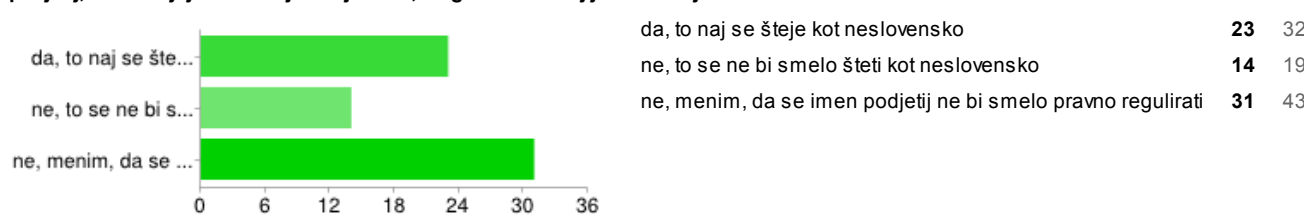
Ali bi se vam zdelo prav, da bi se ob poskusu registracije novega podjetja kot zaradi neslovenskosti nesprejemljiva zavrnila imena podjetij, ki vsebujejo naslednje: - besede, v katerih se pojavlja kakršnakoli črka, ki ni del slovenske abecede (abcčdefghijklmnoprsštuvzž)

Ali bi se vam zdelo prav, da bi se ob poskusu registracije novega podjetja kot zaradi neslovenskosti nesprejemljiva zavrnila imena podjetij, ki vsebujejo naslednje: - zvezo besed, ki ne upošteva slovenskih ujemanjnih pravil (npr. žareč iskra)

Ali bi se vam zdelo prav, da bi se ob poskusu registracije novega podjetja kot zaradi neslovenskosti nesprejemljiva zavrnila imena

podjetij, ki vsebujejo naslednje: - tuje črke (razen če gre za ime/priimek lastnika ipd.)**Ali bi se vam zdelo prav, da bi se ob poskusu registracije novega podjetja kot zaradi neslovenskosti nesprejemljiva zavrnila imena podjetij, ki vsebujejo naslednje: - tuje črke (razen če gre za ime blagovne znamke)****Ali bi se vam zdelo prav, da bi se ob poskusu registracije novega podjetja kot zaradi neslovenskosti nesprejemljiva zavrnila imena podjetij, ki vsebujejo naslednje: - tuje črke (razen če gre za črke latinščine, npr. q)****Ali bi se vam zdelo prav, da bi se ob poskusu registracije novega podjetja kot zaradi neslovenskosti nesprejemljiva zavrnila imena podjetij, ki vsebujejo naslednje: - tuje črke (razen če gre za črke kateregakoli mrtvega jezika, npr. venetski š)****Ali bi se vam zdelo prav, da bi se ob poskusu registracije novega podjetja kot zaradi neslovenskosti nesprejemljiva zavrnila imena podjetij, ki vsebujejo naslednje: - tuje črke, če gre za domišljjsko/izmišljeno ime**

Število odgovorov na dan

